

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»

Διπλωματική Εργασία με θέμα:

‘Δημόσιες Δαπάνες στον Πολιτισμό και την Πολιτιστική Πολιτική’

‘Public Expenditures in Culture and in Cultural Policy’

ΤΣΙΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΜ:00072

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: ΔΡΙΤΣΑΚΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Καστοριά , Σεπτέμβριος 2024

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4
2. Εισαγωγή στις έννοιες των Δημόσιων Δαπανών και της πολιτιστικής Πολιτικής	6
2.1 Ορισμός βασικών εννοιών	6
2.2 Το κράτος και ο ρόλος του ως ρυθμιστή της Οικονομίας.....	8
2.3 Ταξινόμηση των δημόσιων δαπανών	11
2.3.1 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό	14
2.4 Η έννοια και η σημασία του πολιτισμού.....	17
2.4.1 Η πολιτιστική κληρονομιά στην Ελλάδα.....	19
2.5 Ο ρόλος της Πολιτιστικής Πολιτικής.....	20
2.5.1 Πολιτιστική πολιτική στο πλαίσιο των δημοσίων δαπανών	23
2.5.2 Παγκόσμιες προοπτικές για τις πολιτιστικές δαπάνες	29
2.5.3 Κοινή Γνώμη και Πολιτιστικές Δαπάνες	31
2.6 Προσδιοριστικοί παράγοντες πολιτιστικών δαπανών.....	33
2.7 Μελέτες στο ελληνικό πλαίσιο	38
3. Μεθοδολογία έρευνας.....	41
3.1 Εισαγωγή στη Μεθοδολογία.....	41
3.2 Συλλογή Βιβλιογραφίας.....	41
3.3 Πλαίσιο σύγκρισης	42
3.4 Συλλογή δεδομένων και αξιολόγηση αποτελεσμάτων	43
4 Ανάλυση προϋπολογισμών του ελληνικού κράτους	45
5. Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα και την Ευρώπη την τελευταία δεκαετία	59
5.1 Αποσαφήνιση ορισμών	59
5.2 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα σε σύγκριση με τους μέσους όρους στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία δεκαετία	61

5.3 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρώπης	69
5.3.1 Ανάλυση σε ποσοτικό επίπεδο	69
5.3.2 Ανάλυση σε επίπεδο ποσοστών.....	74
Συμπεράσματα	79
Βιβλιογραφία	85

1. Εισαγωγή

Οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική αποτελούν θέμα αυξανόμενης σημασίας στον σύγχρονο δημόσιο λόγο, ιδιαίτερα καθώς τα κράτη επιδιώκουν να εξισορροπήσουν τους οικονομικούς περιορισμούς με την ανάγκη διατήρησης και προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο πολιτισμός αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο όχι μόνο ως πηγή εθνικής ταυτότητας και κοινωνικής συνοχής αλλά και ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση πολιτιστικών τοπίων μέσω των πολιτικών δαπανών και των πολιτιστικών στρατηγικών τους. Οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό αντικατοπτρίζουν τη δέσμευση του κράτους για την προώθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, τη διατήρηση της ιστορικής κληρονομιάς και την υποστήριξη των τεχνών. Αυτή η δαπάνη χρησιμεύει επίσης ως μέσο για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της διαφορετικότητας και της εθνικής ταυτότητας, καθιστώντας τη βασικό τομέα μελέτης για την κατανόηση των ευρύτερων επιπτώσεων της κυβερνητικής πολιτικής στην κοινωνία.

Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας περιλαμβάνει μια σε βάθος ανάλυση των δημοσίων δαπανών για τον πολιτισμό στην Ελλάδα, με μια συγκριτική προοπτική σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη ανάλυση δεδομένων από τους ελληνικούς κρατικούς προϋπολογισμούς και εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την τελευταία δεκαετία. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει μια λεπτομερή εξέταση του τρόπου σύγκρισης των πολιτιστικών δαπανών της Ελλάδας με εκείνες των ευρωπαϊκών ομολόγων της, τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η σημασία αυτής της έρευνας έγκειται στην ικανότητά της να παρέχει πληροφορίες για την αποτελεσματικότητα των πολιτιστικών πολιτικών για την προώθηση της εθνικής ταυτότητας και της κοινωνικής συνοχής, ιδιαίτερα στο πλαίσιο οικονομικών προκλήσεων όπως η χρηματοπιστωτική κρίση και η πανδημία COVID-19. Με την αξιολόγηση των δημοσίων δαπανών για τον πολιτισμό, αυτή η εργασία συμβάλλει στον ευρύτερο διάλογο για τον ρόλο της κυβέρνησης στη στήριξη της πολιτιστικής ανάπτυξης και στη διατήρηση της κληρονομιάς, προσφέροντας πολύτιμες προοπτικές για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους πολιτιστικούς φορείς.

Η εργασία είναι δομημένη ώστε να παρέχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος, ξεκινώντας με μια εισαγωγή που θέτει το υπόβαθρο για τη συζήτηση. Το δεύτερο κεφάλαιο εισάγει τις βασικές έννοιες της δημόσιας δαπάνης και της πολιτιστικής πολιτικής, προσφέροντας ορισμούς και διερευνώντας τον ρόλο του κράτους στην οικονομία. Αυτή η ενότητα εμβαθύνει επίσης στην ταξινόμηση των δημοσίων δαπανών, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτιστικές δαπάνες και τη σημασία τους. Στη συνέχεια, η ανάλυση στρέφεται στο νόημα και τη σημασία του πολιτισμού, καθώς και στο ρόλο που διαδραματίζει η πολιτιστική πολιτική στη διαμόρφωση των εθνικών και παγκόσμιων πολιτιστικών τοπίων. Το τρίτο κεφάλαιο παρέχει το μεθοδολογικό πλαίσιο, όταν το τέταρτο κεφάλαιο παρέχει μια λεπτομερή ανάλυση των ελληνικών κρατικών προϋπολογισμών, παρακολουθώντας την εξέλιξη των δημοσίων δαπανών για τον πολιτισμό με την πάροδο των ετών. Το πέμπτο κεφάλαιο διευρύνει την προοπτική συγκρίνοντας τις πολιτιστικές δαπάνες της Ελλάδας με αυτές άλλων ευρωπαϊκών χωρών, προσφέροντας τόσο ποσοτικές όσο και ποσοστιαίες αναλύσεις. Η εργασία ολοκληρώνεται με μια σύνθεση των ευρημάτων, τονίζοντας τις επιπτώσεις των δημοσίων δαπανών στον πολιτισμό για την εθνική ανάπτυξη και την πολιτιστική διατήρηση.

2. Εισαγωγή στις έννοιες των Δημόσιων Δαπανών και της πολιτιστικής Πολιτικής

2.1 Ορισμός βασικών εννοιών

Οι δημόσιες δαπάνες, ο πολιτισμός και η πολιτιστική πολιτική είναι έννοιες αλληλένδετες που είναι θεμελιώδεις για την κατανόηση της κατανομής των πόρων στον δημόσιο τομέα, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της πολιτιστικής ανάπτυξης. Αυτοί οι όροι αποτελούν τη βάση των συζητήσεων που αφορούν τον ρόλο της κυβέρνησης στην υποστήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, τη διατήρηση της κληρονομιάς και την προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης σε μια κοινωνία.

Αρχικά, οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν κρίσιμο συστατικό της οικονομικής πολιτικής και διακυβέρνησης. Περιλαμβάνουν όλες τις κρατικές δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε υποδομές, εκπαίδευση, υγεία και πολιτισμό. Οι δημόσιες δαπάνες συχνά κατηγοριοποιούνται σε τρέχουσες και κεφαλαιουχικές δαπάνες, με τις τρέχουσες δαπάνες να καλύπτουν τις καθημερινές λειτουργίες και τις κεφαλαιουχικές δαπάνες που κατευθύνονται σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Η σημασία των δημόσιων δαπανών στην οικονομική πολιτική είναι τεράστια, καθώς διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην αναδιανομή του πλούτου, στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και στη διασφάλιση της παροχής δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών που ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να μην παρέχει (Musgrave & Musgrave, 1989). Επιπλέον, οι δημόσιες δαπάνες είναι ένα εργαλείο για τις κυβερνήσεις για να επηρεάσουν τη μακροοικονομική σταθερότητα, να διαχειριστούν τις κυκλικές οικονομικές διακυμάνσεις και να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές ανισότητες. Η κατανομή των δημόσιων πόρων αντανακλά τις κυβερνητικές προτεραιότητες και τις κοινωνικές αξίες, καθιστώντας τη μελέτη των δημόσιων δαπανών ιδιαίτερα σημαντική στην ανάλυση των πολιτιστικών πολιτικών και των οικονομικών του πολιτισμού (Baumol & Bowen, 1966).

Από την άλλη πλευρά, ο πολιτισμός, ως έννοια, είναι πολύπλευρος και πολύπλοκος, περιλαμβάνοντας τόσο απτά όσο και άυλα στοιχεία. Περιλαμβάνει τις τέχνες, την κληρονομιά, τις παραδόσεις και τις αξίες που διαμορφώνουν την ταυτότητα μιας κοινωνίας. Η απτή κουλτούρα αναφέρεται σε φυσικές εκδηλώσεις όπως μνημεία, κτίρια και έργα τέχνης, ενώ η άυλη κουλτούρα περιλαμβάνει πρακτικές, γλώσσες, τελετουργίες και γνώσεις που μεταφέρονται μέσω γενεών (Throsby, 2001). Ο ευρύς ορισμός του πολιτισμού υπογραμμίζει τον ρόλο του τόσο ως οικονομικό όσο και ως κοινωνικό αγαθό, συμβάλλοντας στην ευημερία των ατόμων και των κοινοτήτων. Τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες συχνά παρουσιάζουν χαρακτηριστικά δημόσιων αγαθών, όπως η μη αποκλειστικότητα και ο μη ανταγωνισμός, που δικαιολογούν δημόσια παρέμβαση και χρηματοδότηση για τη διασφάλιση της διατήρησης και της προσβασιμότητάς τους. Επιπλέον, ο πολιτισμός διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής, την προώθηση της διαφορετικότητας και την υποστήριξη της καινοτομίας, καθιστώντας τον βασικό τομέα ενδιαφέροντος για τη δημόσια πολιτική και τις δαπάνες (Hesmondhalgh, 2013).

Τέλος, η πολιτιστική πολιτική αναφέρεται στις στρατηγικές και τις δράσεις που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις για τη διαχείριση, υποστήριξη και προώθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και θεσμών. Είναι ένα υποσύνολο της δημόσιας πολιτικής που απευθύνεται συγκεκριμένα στον πολιτιστικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνών, της πολιτιστικής κληρονομιάς, των μέσων ενημέρωσης και των δημιουργικών βιομηχανιών. Οι στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής ποικίλλουν, που κυμαίνονται από τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς έως την προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης και την ανάπτυξη των πολιτιστικών βιομηχανιών. Η πολιτιστική πολιτική στοχεύει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη του πολιτισμού, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτιστικοί πόροι είναι προσβάσιμοι σε όλα τα μέλη της κοινωνίας και ότι η πολιτιστική πολυμορφία διατηρείται (McGuigan, 2004). Επιπλέον, η πολιτιστική πολιτική συχνά περιλαμβάνει τη ρύθμιση των πολιτιστικών αγορών, την παροχή οικονομικής υποστήριξης για πολιτιστικές πρωτοβουλίες και τη σύσταση ιδρυμάτων που προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά. Διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας και στην προώθηση της πολιτιστικής διπλωματίας στην παγκόσμια σκηνή.

Η σχέση μεταξύ των δημοσίων δαπανών και της πολιτιστικής πολιτικής είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της πολιτιστικής ανάπτυξης. Οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό αντικατοπτρίζουν τη δέσμευση της κυβέρνησης να υποστηρίζει πολιτιστικές δραστηριότητες και να διασφαλίζει ότι τα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες είναι διαθέσιμα σε όλους τους πολίτες. Αυτή η δαπάνη συχνά δικαιολογείται με το σκεπτικό ότι ο πολιτισμός συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ατομική ευημερία, καθιστώντας τον έτσι δημόσιο αγαθό που αξίζει την κρατική υποστήριξη (Belfiore, 2004). Επιπλέον, η πολιτιστική πολιτική παρέχει το πλαίσιο εντός του οποίου κατανέμονται και διαχειρίζονται οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό, καθοδηγώντας την κατανομή των πόρων και θέτοντας προτεραιότητες για πολιτιστικές επενδύσεις. Η αλληλεπίδραση μεταξύ της πολιτιστικής πολιτικής και των δημοσίων δαπανών είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη ενός ζωντανού πολιτιστικού τομέα που διατηρεί το παρελθόν και προάγει επίσης τη δημιουργικότητα και την καινοτομία για το μέλλον.

2.2 Το κράτος και ο ρόλος του ως ρυθμιστή της Οικονομίας

Μετά την αρχική συζήτηση για τις δημόσιες δαπάνες, τον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική, είναι ζωτικής σημασίας να εμβαθύνουμε στο ευρύτερο πλαίσιο του κράτους και της οικονομίας. Ο ρόλος του κράτους στην οικονομική διαχείριση, σε συνδυασμό με μια ισχυρή κατανόηση των δημοσίων οικονομικών, θέτει τις βάσεις για τον τρόπο διαμόρφωσης, χρηματοδότησης και εφαρμογής των πολιτιστικών πολιτικών. Με αυτήν την έννοια, αυτή η ενότητα διερευνά τον τρόπο με τον οποίο το κράτος ρυθμίζει και διαχειρίζεται την οικονομία, δίνοντας έμφαση στη στρατηγική χρήση των δημοσίων οικονομικών για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας ενώ αντιμετωπίζονται οι ανάγκες της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής ανάπτυξης.

Ο ρόλος του κράτους στην οικονομική διαχείριση έχει εξελιχθεί σημαντικά με την πάροδο του χρόνου, διαμορφωμένος από ιστορικά γεγονότα, οικονομικές θεωρίες και πολιτικές ιδεολογίες. Παραδοσιακά, το κράτος θεωρείται ως ρυθμιστής της οικονομικής δραστηριότητας, υπεύθυνος για τη δημιουργία και την επιβολή νόμων που

διασφαλίζουν θεμιτό ανταγωνισμό, προστατεύουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και διατηρούν την τάξη της αγοράς. Ωστόσο, ο ρόλος του κράτους εκτείνεται πολύ πέρα από την απλή ρύθμιση. Περιλαμβάνει την άμεση διαχείριση της οικονομίας μέσω δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών με στόχο την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας, την προώθηση της ανάπτυξης και την αντιμετώπιση αδυναμιών της αγοράς (Stiglitz, 2000). Η θεωρητική βάση για την κρατική παρέμβαση στην οικονομία τέθηκε από τον John Maynard Keynes, ο οποίος υποστήριξε ότι η ενεργός κρατική παρέμβαση είναι απαραίτητη, ειδικά κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, για την τόνωση της ζήτησης και την πρόληψη βαθιών υφέσεων (Keynes, 1936).

Στα κεϋνσιανά οικονομικά, το κράτος διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διαχείριση της οικονομίας προσαρμόζοντας τις δημόσιες δαπάνες και τη φορολογία για να επηρεάσει τη συνολική ζήτηση. Κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ύφεσης, ο Κέινς υποστήριξε την αύξηση των δημόσιων δαπανών, ακόμη και αν αυτό οδηγούσε σε δημοσιονομικά ελλείμματα, ως μέσο τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας και μείωσης της ανεργίας. Αντίθετα, σε περιόδους οικονομικής επέκτασης, το κράτος θα μπορούσε να μειώσει τις δαπάνες και να αυξήσει τους φόρους για να αποτρέψει την «υπερθέρμανση» της οικονομίας. Αυτή η αντικυκλική προσέγγιση στην οικονομική διαχείριση υπογραμμίζει τη σημασία του κράτους στη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης (Blanchard, 2009). Στις σύγχρονες οικονομίες, ο ρόλος του κράτους στην οικονομική διαχείριση εξακολουθεί να είναι σημαντικός, αν και ο βαθμός παρέμβασης ποικίλλει ανάλογα με τις επικρατούσες οικονομικές και πολιτικές ιδεολογίες.

Τα δημόσια οικονομικά, η μελέτη και διαχείριση των κρατικών εσόδων και δαπανών, αποτελούν κρίσιμο συστατικό του ρόλου του κράτους στην οικονομική διαχείριση. Τα κρατικά έσοδα αποτελούνται κυρίως από φόρους, αλλά περιλαμβάνουν επίσης άλλες πηγές, όπως κέρδη από κρατικές επιχειρήσεις, τέλη και πρόστιμα. Αυτά τα έσοδα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση δημόσιων δαπανών, οι οποίες είναι απαραίτητες για την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών, της εκπαίδευσης, της υγείας και του πολιτισμού. Η ισορροπία μεταξύ κρατικών εσόδων και δαπανών είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας. Ένα δημοσιονομικό πλεόνασμα, όπου τα έσοδα

υπερβαίνουν τις δαπάνες, επιτρέπει στην κυβέρνηση να μειώσει το χρέος ή να εξοικονομήσει χρήματα για μελλοντικές οικονομικές πτώσεις. Αντίθετα, ένα δημοσιονομικό έλλειμμα, όπου οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα, μπορεί να απαιτήσει από την κυβέρνηση να δανειστεί, αυξάνοντας ενδεχομένως το εθνικό χρέος (Musgrave & Musgrave, 1989).

Η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών είναι ένα σύνθετο έργο που περιλαμβάνει τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων σχετικά με τον τρόπο αποτελεσματικής κατανομής των πόρων για την κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού, διασφαλίζοντας παράλληλα τη μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα. Αυτό το καθήκον επηρεάζεται τόσο από οικονομικούς όσο και από πολιτικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, οι αποφάσεις σχετικά με τη φορολογία - ποιος θα πρέπει να φορολογηθεί, πόσο και ποιοι τύποι φόρων να επιβληθούν - έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην κατανομή του εισοδήματος και στην οικονομική αποτελεσματικότητα. Η προοδευτική φορολογία, όπου τα άτομα υψηλότερου εισοδήματος φορολογούνται με υψηλότερους συντελεστές, χρησιμοποιείται συχνά για τη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας, ενώ οι έμμεσοι φόροι, που επηρεάζουν δυσανάλογα τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα, μπορούν να επιδεινώσουν την ανισότητα (Alesina & Perotti, 1995).

Στο πλαίσιο της πολιτιστικής πολιτικής, τα δημόσια οικονομικά διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό του βαθμού στον οποίο η κυβέρνηση μπορεί να υποστηρίξει πολιτιστικές δραστηριότητες. Η διάθεση δημόσιων πόρων στον πολιτισμό αντανάκλα τη δέσμευση της κυβέρνησης για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης και την υποστήριξη των δημιουργικών βιομηχανιών. Ωστόσο, οι πολιτιστικές δαπάνες υπόκεινται συχνά σε δημοσιονομικούς περιορισμούς και ανταγωνιστικές προτεραιότητες, γεγονός που τις καθιστά αμφισβητούμενο τομέα στα δημόσια οικονομικά. Για παράδειγμα, σε περιόδους δημοσιονομικής λιτότητας, οι πολιτιστικές δαπάνες μπορεί να είναι ένας από τους πρώτους τομείς που αντιμετωπίζουν περικοπές, καθώς οι κυβερνήσεις δίνουν προτεραιότητα στις δαπάνες για βασικές υπηρεσίες όπως η υγεία και η εκπαίδευση (Belfiore, 2004). Ωστόσο, η περικοπή των πολιτιστικών δαπανών μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες για τα πολιτιστικά ιδρύματα και τον ευρύτερο πολιτιστικό τομέα, οδηγώντας δυνητικά σε απώλεια πολιτιστικής κληρονομιάς και μείωση της πολιτιστικής συμμετοχής.

Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών στον πολιτιστικό τομέα είναι στενά συνδεδεμένη με ευρύτερους στόχους οικονομικής διαχείρισης. Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι πολιτιστικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με τους οικονομικούς στόχους και συμβάλλουν στη συνολική ευημερία της κοινωνίας. Αυτό περιλαμβάνει τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με το πού και πώς να επενδύσουν στον πολιτισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανές οικονομικές κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη. Για παράδειγμα, οι επενδύσεις σε πολιτιστικές υποδομές, όπως μουσεία, θέατρα και δημόσια έργα τέχνης, μπορούν να τονώσουν τις τοπικές οικονομίες, να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, η υποστήριξη της πολιτιστικής εκπαίδευσης και των δημιουργικών βιομηχανιών μπορεί να προωθήσει την καινοτομία και να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη (Throsby, 2001).

2.3 Ταξινόμηση των δημόσιων δαπανών

Συνεχίζοντας από την προηγούμενη συζήτηση σχετικά με τον ρόλο του κράτους στην οικονομική διαχείριση και τη σημασία των δημόσιων οικονομικών, είναι απαραίτητο να εμβαθύνουμε στην ταξινόμηση και ανάλυση των δημοσίων δαπανών. Οι δημόσιες δαπάνες είναι κεντρικές για τη λειτουργία της κυβέρνησης, αντανακλώντας τις προτεραιότητες πολιτικής και διαμορφώνοντας το κοινωνικοοικονομικό τοπίο. Η κατανόηση των διάφορων ταξινομήσεων των δημόσιων δαπανών, όπως οι τρέχουσες έναντι των κεφαλαιουχικών δαπανών, οι υποχρεωτικές έναντι των διακριτικών δαπανών και οι λειτουργικές ταξινομήσεις, παρέχει κρίσιμες πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις κατανέμουν τους πόρους και διαχειρίζονται τα δημόσια οικονομικά.

Οι δημόσιες δαπάνες κατηγοριοποιούνται αρχικά σε τρέχουσες και κεφαλαιουχικές δαπάνες, καθεμία από τις οποίες εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς εντός της οικονομίας. Οι τρέχουσες δαπάνες, γνωστές και ως λειτουργικές δαπάνες, καλύπτουν την καθημερινή λειτουργία της κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των μισθών, της συντήρησης και των διοικητικών εξόδων. Αυτές οι δαπάνες είναι επαναλαμβανόμενες και είναι απαραίτητες για τη διατήρηση των συνεχιζόμενων

δραστηριοτήτων των κυβερνητικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, η πληρωμή μισθών σε δημόσιους υπαλλήλους, η αγορά προμηθειών και η κάλυψη των εξόδων κοινής ωφέλειας εμπίπτουν στο πλαίσιο των τρεχουσών δαπανών. Ενώ αυτές οι δαπάνες είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της λειτουργίας της κυβέρνησης, δεν συμβάλλουν άμεσα στη δημιουργία μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων ή υποδομών (Musgrave & Musgrave, 1989).

Αντίθετα, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες είναι επενδύσεις σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία και υποδομές που αναμένεται να αποφέρουν οφέλη για εκτεταμένη περίοδο. Αυτές οι δαπάνες περιλαμβάνουν δαπάνες για την κατασκευή δρόμων, σχολείων, νοσοκομείων και πολιτιστικών υποδομών, όπως μουσείων και θεάτρων. Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες θεωρούνται συχνά ως επενδύσεις στο μέλλον, καθώς συμβάλλουν στην ανάπτυξη του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου, το οποίο με τη σειρά του υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και βελτιώνει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Στο πλαίσιο της πολιτιστικής πολιτικής, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες μπορεί να περιλαμβάνουν χρηματοδότηση για την κατασκευή ή την ανακαίνιση πολιτιστικών ιδρυμάτων, τη διατήρηση χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς ή επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές για την υποστήριξη των τεχνών και των δημιουργικών βιομηχανιών (Throsby, 2001). Αυτές οι επενδύσεις είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα, καθώς παρέχουν την απαραίτητη υποδομή για να ευδοκιμήσουν οι πολιτιστικές δραστηριότητες.

Μια άλλη κρίσιμη διάκριση στις δημόσιες δαπάνες είναι μεταξύ υποχρεωτικών και διακριτικών δαπανών. Οι υποχρεωτικές δαπάνες, γνωστές και ως μη διακριτικές δαπάνες, αναφέρονται σε δαπάνες που απαιτούνται από το νόμο και πρέπει να γίνονται ανεξάρτητα από τη δημοσιονομική θέση της κυβέρνησης. Αυτές οι δαπάνες συχνά συνδέονται με προγράμματα όπως η κοινωνική ασφάλιση, η υγειονομική περίθαλψη και τα επιδόματα ανεργίας, όπου η κυβέρνηση υποχρεούται να παρέχει χρηματοδότηση με βάση προκαθορισμένα κριτήρια. Η νομική εντολή για αυτά τα προγράμματα σημαίνει ότι έχουν προτεραιότητα έναντι άλλων τύπων δαπανών και οι κυβερνήσεις έχουν περιορισμένη ευελιξία στην προσαρμογή αυτών των δαπανών βραχυπρόθεσμα (Auerbach & Gale, 2009). Στο πλαίσιο της πολιτιστικής πολιτικής, οι υποχρεωτικές δαπάνες μπορεί να περιλαμβάνουν νομικά επιβεβλημένη υποστήριξη για τη διατήρηση της εθνικής κληρονομιάς ή χρηματοδότηση για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, όπου η

κυβέρνηση υποχρεούται από το νόμο να παρέχει ένα ορισμένο επίπεδο οικονομικής στήριξης.

Οι διακριτικές δαπάνες, από την άλλη πλευρά, αναφέρονται σε δαπάνες που αποφασίζονται ετησίως κατά τη διαδικασία του προϋπολογισμού. Σε αντίθεση με τις υποχρεωτικές δαπάνες, οι διακριτικές δαπάνες δεν απαιτούνται νομικά και μπορούν να προσαρμοστούν με βάση τις προτεραιότητες πολιτικής και τη δημοσιονομική θέση της κυβέρνησης. Αυτή η κατηγορία δαπανών περιλαμβάνει χρηματοδότηση για την εκπαίδευση, την άμυνα, την έρευνα και τις πολιτιστικές δραστηριότητες. Επειδή οι διακριτικές δαπάνες υπόκεινται σε ετήσια αναθεώρηση, είναι συχνά πιο ευάλωτες σε περικοπές προϋπολογισμού, ιδιαίτερα σε περιόδους δημοσιονομικής λιτότητας. Για παράδειγμα, η χρηματοδότηση για πολιτιστικά προγράμματα, οι επιχορηγήσεις για καλλιτέχνες και οι επιχορηγήσεις για πολιτιστικά ιδρύματα συνήθως εμπίπτουν στις διακριτικές δαπάνες και μπορούν να αυξηθούν ή να μειωθούν ανάλογα με τις δημοσιονομικές αποφάσεις της κυβέρνησης (Belfiore, 2004).

Η λειτουργική ταξινόμηση των δημοσίων δαπανών παρέχει μια άλλη σημαντική προοπτική για τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις κατανέμουν πόρους σε διαφορετικούς τομείς. Αυτή η ταξινόμηση ομαδοποιεί τις δαπάνες με βάση το σκοπό ή τη λειτουργία τους, όπως εκπαίδευση, άμυνα, υγεία, κοινωνική προστασία και πολιτισμός. Η λειτουργική ταξινόμηση βοηθά στην αποσαφήνιση των κυβερνητικών προτεραιοτήτων δείχνοντας πόσα δαπανώνται για κάθε τομέα και επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ διαφορετικών χωρών ή περιοχών. Στην περίπτωση των πολιτιστικών δαπανών, η λειτουργική ταξινόμηση μπορεί να βοηθήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους ερευνητές να κατανοήσουν τη σχετική σημασία του πολιτισμού στο ευρύτερο πλαίσιο των δημόσιων δαπανών. Διευκολύνει επίσης την ανάλυση των τάσεων στις πολιτιστικές επενδύσεις με την πάροδο του χρόνου, υπογραμμίζοντας τις αλλαγές στις κυβερνητικές προτεραιότητες ή τις απαντήσεις στις οικονομικές συνθήκες (Hood, 1995).

Οι πολιτιστικές δαπάνες, όπως ταξινομούνται στη λειτουργική κατηγορία των δημοσίων δαπανών, περιλαμβάνουν δαπάνες για τις τέχνες, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την πολιτιστική εκπαίδευση και τη στήριξη για δημιουργικές βιομηχανίες. Αυτές οι δαπάνες συχνά δικαιολογούνται με το επιχείρημα ότι ο πολιτισμός συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, την εθνική ταυτότητα και την

οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, το επίπεδο των πολιτιστικών δαπανών ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών, αντανakλώντας τις διαφορές στις πολιτιστικές πολιτικές, τις οικονομικές συνθήκες και τις κοινωνικές αξίες. Σε ορισμένες χώρες, οι πολιτιστικές δαπάνες θεωρούνται ως μια κρίσιμη επένδυση στην κληρονομιά και την ταυτότητα του έθνους, ενώ σε άλλες, μπορεί να θεωρηθούν ως πολυτέλεια που μπορεί να μειωθεί σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας. Η κατανόηση της λειτουργικής ταξινόμησης των δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό είναι απαραίτητη για την ανάλυση της αποτελεσματικότητας των πολιτιστικών πολιτικών και για την υποστήριξη της επαρκούς χρηματοδότησης σε αυτόν τον τομέα (Hesmondhalgh, 2013).

2.3.1 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό

Οι πολιτιστικές δαπάνες από τις κυβερνήσεις δεν είναι απλώς μια κατανομή πόρων, αλλά μια αντανάκλαση των κοινωνικών αξιών και προτεραιοτήτων. Η σημασία των πολιτιστικών δαπανών, η ιστορική τους εξέλιξη και η συγκριτική ανάλυση σε διαφορετικές χώρες ή περιοχές αποκαλύπτουν την περίπλοκη και πολύπλευρη φύση αυτής της μορφής δημόσιας δαπάνης. Αυτή η ενότητα εμβαθύνει στο σκεπτικό πίσω από τις πολιτιστικές δαπάνες, τις ιστορικές αλλαγές που τις διαμόρφωσαν και τις ποικίλες προσεγγίσεις στις πολιτιστικές επενδύσεις παγκοσμίως.

Η σημασία των πολιτιστικών δαπανών έγκειται στην εγγενή και οργανική αξία που έχει ο πολιτισμός στην κοινωνία. Οι κυβερνήσεις κατανέμουν πόρους στον πολιτισμό για διάφορους λόγους, που έχουν τις ρίζες τους τόσο στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και στην προώθηση της κοινωνικής ευημερίας. Από μια εγγενή προοπτική, ο πολιτισμός θεωρείται θεμελιώδης πτυχή της ανθρώπινης ζωής, που συμβάλλει στην ατομική ταυτότητα, τη συνοχή της κοινότητας και την εθνική υπερηφάνεια. Επενδύοντας σε πολιτιστικούς θεσμούς όπως μουσεία, θέατρα και βιβλιοθήκες, οι κυβερνήσεις στοχεύουν στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς που καθορίζει την ταυτότητα ενός έθνους και ενθαρρύνει την αίσθηση του ανήκειν στους πολίτες του (Throsby, 2001). Επιπλέον, ο πολιτισμός θεωρείται συχνά ως δημόσιο αγαθό που εγγυάται δημόσιες επενδύσεις για να διασφαλιστεί η

προσβασιμότητα και η βιωσιμότητά του για τις μελλοντικές γενιές (Hesmondhalgh, 2013).

Πέρα από την εγγενή του αξία, ο πολιτισμός έχει επίσης σημαντική οργανική αξία, ιδιαίτερα στη συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη. Οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, που περιλαμβάνουν τομείς όπως ο κινηματογράφος, η μουσική, οι εκδόσεις και τα ψηφιακά μέσα, αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως σημαντικοί μοχλοί οικονομικής ανάπτυξης. Αυτές οι βιομηχανίες όχι μόνο δημιουργούν θέσεις εργασίας και τονώνουν την καινοτομία, αλλά ενισχύουν επίσης την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα μιας χώρας (UNESCO, 2013). Σε αυτό το πλαίσιο, οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό θεωρούνται ως επένδυση στη δημιουργική οικονομία, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και ενισχύοντας ένα περιβάλλον που ευνοεί τη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Επιπλέον, οι πολιτιστικές δαπάνες μπορούν να έχουν θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλους τομείς της οικονομίας, όπως ο τουρισμός και η εκπαίδευση, ενισχύοντας έτσι τη συνολική τους επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη (Belfiore & Bennett, 2010).

Το ιστορικό πλαίσιο των πολιτιστικών δαπανών αντανακλά τον μεταβαλλόμενο ρόλο του κράτους στην πολιτιστική διακυβέρνηση και την εξελισσόμενη αντίληψη για τον ρόλο του πολιτισμού στην κοινωνία. Παραδοσιακά, η πολιτιστική προστασία ήταν κατά κύριο λόγο τομέας των θρησκευτικών θεσμών και της αριστοκρατίας, με περιορισμένη κρατική συμμετοχή. Ωστόσο, η περίοδος του Διαφωτισμού σηματοδότησε μια σημαντική στροφή, καθώς το κράτος άρχισε να αναλαμβάνει πιο ενεργό ρόλο στην προώθηση του πολιτισμού ως μέσου διαφωτισμού και αγωγής του πολίτη. Η ίδρυση εθνικών μουσείων, βιβλιοθηκών και ακαδημιών κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου έθεσε τις βάσεις για τις σύγχρονες πολιτιστικές πολιτικές (McClellan, 2008). Τον 20ο αιώνα, η έλευση του κράτους πρόνοιας επέκτεινε περαιτέρω τον ρόλο της κυβέρνησης στην πολιτιστική παροχή, με πολλές χώρες να υιοθετούν πολιτικές που στοχεύουν στον εκδημοκρατισμό της πρόσβασης στον πολιτισμό και στην προώθηση της πολιτιστικής συμμετοχής σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας (Scullion & García, 2005).

Στη μεταπολεμική περίοδο σημειώθηκε σημαντική αύξηση στις δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, όπου οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν την ιδέα του πολιτισμού ως εργαλείου κοινωνικής συνοχής και εθνικής

ανασυγκρότησης. Οι πολιτιστικές πολιτικές αυτής της εποχής συχνά επηρεάζονταν από ευρύτερους κοινωνικοπολιτικούς στόχους, όπως η ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η υποστήριξη του κράτους πρόνοιας (Matarasso, 1997). Τις τελευταίες δεκαετίες, ωστόσο, το τοπίο των πολιτιστικών δαπανών έχει γίνει πιο περίπλοκο, επηρεασμένο από παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, η ψηφιοποίηση και οι νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές. Ενώ ορισμένες κυβερνήσεις συνέχισαν να υποστηρίζουν τον πολιτισμό ως δημόσιο αγαθό, άλλες έχουν στραφεί προς προσεγγίσεις με γνώμονα την αγορά, μειώνοντας την άμεση δημόσια χρηματοδότηση και ενθαρρύνοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις στον πολιτιστικό τομέα (Gray, 2007).

Μια συγκριτική ανάλυση των πολιτιστικών δαπανών σε διάφορες χώρες αποκαλύπτει σημαντική διακύμανση τόσο στο επίπεδο των επενδύσεων όσο και στις υποκείμενες προσεγγίσεις πολιτικής. Στην Ευρώπη, οι πολιτιστικές δαπάνες παραμένουν σχετικά υψηλές, αντανακλώντας την ισχυρή παράδοση της περιοχής στην κρατική υποστήριξη στον πολιτισμό. Χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία και τα σκανδιναβικά έθνη διαθέτουν σημαντικούς πόρους στον πολιτισμό, που συχνά υπερβαίνουν το 1% του ΑΕΠ. Αυτές οι χώρες υιοθετούν συνήθως ένα μοντέλο πολιτιστικής πολιτικής του κράτους πρόνοιας, που χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη δημόσια χρηματοδότηση και ισχυρή δέσμευση για την πολιτιστική ισότητα και προσβασιμότητα (Bonet & Donato, 2011). Αντίθετα, οι Ηνωμένες Πολιτείες υιοθέτησαν ιστορικά μια πιο αποκεντρωμένη και προσανατολισμένη στην αγορά προσέγγιση για την πολιτιστική χρηματοδότηση, με μεγαλύτερη εξάρτηση από την ιδιωτική φιλανθρωπία και χορηγία. Οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στις ΗΠΑ είναι σχετικά χαμηλές, με μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης να παρέχεται από τοπικές κυβερνήσεις και ιδιωτικά ιδρύματα και όχι από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση (Mulcahy, 2006).

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι πολιτιστικές δαπάνες συχνά περιορίζονται από ευρύτερους οικονομικούς περιορισμούς και ανταγωνιστικές προτεραιότητες. Ωστόσο, υπάρχουν αξιοσημείωτες εξαιρέσεις, όπως η Νότια Κορέα, η οποία έχει επενδύσει πολλά στον πολιτιστικό και δημιουργικό κλάδο στο πλαίσιο της στρατηγικής οικονομικής ανάπτυξης της. Η υποστήριξη της κορεατικής κυβέρνησης για το «Κορεατικό Κύμα» (Korean Wave, Hallyu) όχι μόνο ενίσχυσε τις πολιτιστικές

εξαγωγές της χώρας αλλά ενίσχυσε επίσης την παγκόσμια πολιτιστική της επιρροή (Jin, 2016). Ομοίως, η Κίνα έχει αυξήσει σημαντικά τις πολιτιστικές της δαπάνες τα τελευταία χρόνια, ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για την ενίσχυση της ήπιας ισχύος της και την προώθηση της πολιτιστικής της κληρονομιάς στην παγκόσμια σκηνή (Keane, 2013). Από την προηγούμενη συζήτηση προκύπτει ότι οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό αποτελούν κρίσιμο συστατικό της κυβερνητικής πολιτικής, αντικατοπτρίζοντας τη σημασία του πολιτισμού τόσο στην κοινωνική ευημερία όσο και στην οικονομική ανάπτυξη. Η ιστορική εξέλιξη των πολιτιστικών δαπανών καταδεικνύει τον μεταβαλλόμενο ρόλο του κράτους στην πολιτιστική διακυβέρνηση, ενώ η συγκριτική ανάλυση υπογραμμίζει τις διαφορετικές προσεγγίσεις στις πολιτιστικές επενδύσεις σε διάφορες χώρες.

2.4 Η έννοια και η σημασία του πολιτισμού

Ο πολιτισμός, ενώ συχνά συνδέεται με τις τέχνες, περιλαμβάνει ένα πολύ ευρύτερο φάσμα ανθρώπινης δραστηριότητας και εμπειρίας. Ο όρος «πολιτισμός» περιλαμβάνει όχι μόνο καλλιτεχνικές εκφράσεις αλλά και κληρονομιά, γλώσσα, κοινωνικές πρακτικές και ένα ευρύ φάσμα απτών και άυλων στοιχείων που διαμορφώνουν συλλογικά τις κοινωνίες. Η κατανόηση αυτής της ευρύτερης αντίληψης του πολιτισμού είναι απαραίτητη για την πλήρη κατανόηση της σημασίας του, τόσο από κοινωνική όσο και από οικονομική άποψη.

Ο πολιτισμός ως έννοια εκτείνεται πολύ πέρα από τη σφαίρα της τέχνης. Ενώ μορφές τέχνης όπως η μουσική, η ζωγραφική και η λογοτεχνία είναι ζωτικής σημασίας συστατικά, ο πολιτισμός περιλαμβάνει επίσης τις παραδόσεις, τις πεποιθήσεις, τις γλώσσες και τις κοινωνικές πρακτικές που καθορίζουν την ταυτότητα μιας κοινότητας ή ενός έθνους. Ανθρωπολογικά, ο πολιτισμός νοείται ως η σωρευτική κατάσταση γνώσης, εμπειρίας, πεποιθήσεων, αξιών, στάσεων, νοημάτων, ιεραρχιών, θρησκείας, εννοιών χρόνου, ρόλων, χωρικών σχέσεων και εννοιών του σύμπαντος που αποκτά μια ομάδα ανθρώπων κατά τη διάρκεια των γενεών μέσω ατομικής και ομαδικής προσπάθειας (Geertz, 1973). Αυτός ο ευρύς ορισμός υπογραμμίζει το γεγονός ότι ο πολιτισμός δεν είναι απλώς μια συλλογή καλλιτεχνικών προϊόντων, αλλά ένα σύνθετο

και δυναμικό σύστημα που περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής. Η κληρονομιά, για παράδειγμα, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον πολιτισμό καθώς περιλαμβάνει τόσο τα απτά κατάλοιπα της ιστορίας, όπως μνημεία και αντικείμενα, όσο και τα άυλα στοιχεία όπως προφορικές παραδόσεις και έθιμα που έχουν περάσει από γενεές (Smith, 2006).

Η διάκριση μεταξύ απτής και άυλης κουλτούρας είναι κρίσιμη για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ο πολιτισμός διατηρείται, μεταδίδεται και εκτιμάται. Η απτή κουλτούρα αναφέρεται σε φυσικά αντικείμενα που μπορεί κανείς να δει και να αγγίξει, όπως κτίρια, μνημεία, έργα τέχνης και ιστορικούς χώρους. Αυτά τα στοιχεία του πολιτισμού προστατεύονται συχνά μέσω των προσπαθειών διατήρησης και είναι κεντρικά για τον τουρισμό πολιτιστικής κληρονομιάς, που είναι μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα σε πολλά μέρη του κόσμου (Lowenthal, 1985). Η διατήρηση του απτού πολιτισμού συχνά υποστηρίζεται από δημόσιες δαπάνες για τη συντήρηση μουσείων, ιστορικών τοποθεσιών και πολιτιστικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, η αποκατάσταση αρχιτεκτονικών ορόσημων και η προστασία των αρχαιολογικών χώρων είναι τυπικές μορφές επένδυσης στον απτό πολιτισμό, που αντικατοπτρίζει τη σημασία του για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και την ενίσχυση της αίσθησης συνέχειας με το παρελθόν.

Αντίθετα, ο άυλος πολιτισμός περιλαμβάνει μη φυσικές πτυχές όπως η γλώσσα, η μουσική, ο χορός, οι τελετουργίες και η παραδοσιακή γνώση. Αυτά τα στοιχεία είναι εξίσου σημαντικά, καθώς αντιπροσωπεύουν τις ζωντανές εκφράσεις του πολιτισμού που εξελίσσονται διαρκώς και προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Ο άυλος πολιτισμός είναι συχνά πιο δύσκολο να διατηρηθεί επειδή βασίζεται σε κοινωνικές πρακτικές και προφορικές παραδόσεις που μπορούν εύκολα να χαθούν εάν δεν διατηρηθούν και δεν μεταδοθούν ενεργά (UNESCO, 2003). Οι δημόσιες δαπάνες για τον άυλο πολιτισμό μπορεί να περιλαμβάνουν χρηματοδότηση πολιτιστικών φεστιβάλ, υποστήριξη προγραμμάτων διατήρησης της γλώσσας ή πρωτοβουλίες για την τεκμηρίωση και τη μετάδοση της παραδοσιακής γνώσης. Η διατήρηση της άυλης κουλτούρας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, καθώς επιτρέπει στις κοινότητες να διατηρήσουν τις ξεχωριστές ταυτότητές τους ενώ προσαρμόζονται στη νεωτερικότητα (Kurin, 2004).

Επιπλέον, ο πολιτισμός συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και της ταυτότητας μεταξύ των ατόμων και των κοινοτήτων. Η πολιτιστική συμμετοχή μπορεί να ενισχύσει το κοινωνικό κεφάλαιο, να ενισχύσει τους δεσμούς της κοινότητας και να μειώσει τις κοινωνικές εντάσεις παρέχοντας έναν κοινό χώρο για διάλογο και αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα, τα κοινοτικά φεστιβάλ, τα δημόσια έργα τέχνης και τα προγράμματα πολιτιστικής εκπαίδευσης μπορούν να φέρουν τους ανθρώπους κοντά, γεφυρώνοντας τις κοινωνικές διαφορές και προάγοντας τη συνεκτικότητα (Putnam, 2000). Υπό αυτή την έννοια, ο πολιτισμός δεν είναι μόνο οικονομικό πλεονέκτημα αλλά και κοινωνικό, διαδραματίζοντας κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη ανθεκτικών και συνεκτικών κοινοτήτων.

2.4.1 Η πολιτιστική κληρονομιά στην Ελλάδα

Η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας είναι μία από τις πλουσιότερες και με τη μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο, που περιλαμβάνει χιλιετίες ιστορίας, τέχνης, φιλοσοφίας και αρχιτεκτονικής. Ως κοιτίδα του δυτικού πολιτισμού, η Ελλάδα έχει διαμορφώσει βαθιά τη σύγχρονη σκέψη, την πολιτική και τον πολιτισμό. Η κληρονομιά της περιλαμβάνει τα απτά σημάδια αρχαίων πολιτισμών, όπως εμβληματικά μνημεία όπως ο Παρθενώνας, οι Δελφοί και η Ακρόπολη, καθώς και άυλα πολιτιστικά στοιχεία όπως η γλώσσα, οι θρησκευτικές πρακτικές και η παραδοσιακή μουσική και χορός. Η σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας δεν περιορίζεται στη συνεισφορά της στη δυτική σκέψη, αλλά περιλαμβάνει επίσης τον ρόλο της στη διατήρηση και την προώθηση ποικίλων πολιτιστικών αφηγήσεων, από τις βυζαντινές έως τις οθωμανικές επιρροές (Hamilakis, 2007).

Η προστασία και η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας κατοχυρώνεται στο Σύνταγμά της και διέπεται από ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διεθνείς οργανισμοί, όπως η UNESCO, έχουν χαρακτηρίσει αρκετές τοποθεσίες ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, αναγνωρίζοντας την παγκόσμια σημασία τους. Ωστόσο, η Ελλάδα αντιμετωπίζει συνεχείς προκλήσεις όσον αφορά τη διατήρηση της κληρονομιάς της, συμπεριλαμβανομένης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της αστικής ανάπτυξης

και των επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού (Labadi, 2013). Επιπλέον, οι οικονομικές κρίσεις τις τελευταίες δεκαετίες έχουν καταπονήσει τους πόρους που διατίθενται για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, εγείροντας ανησυχίες για τη βιωσιμότητα των προσπαθειών προστασίας (Lekakis, 2020).

Εκτός από τα φυσικά μνημεία, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας, όπως οι προφορικές παραδόσεις, τα φεστιβάλ και η χειροτεχνία, συνεχίζει να διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ταυτότητα των κοινοτήτων της. Η ελληνική κυβέρνηση έχει συνεργαστεί ενεργά με τη Σύμβαση της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για να διασφαλίσει τη διατήρηση πρακτικών όπως η τέχνη του θεάτρου σκιών, ο «Καραγκιόζης» και η μεσογειακή διατροφή (UNESCO, 2010). Συνολικά, η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας παραμένει κεντρική στην εθνική της ταυτότητα και λειτουργεί ως ισχυρό σύμβολο της ιστορικής της κληρονομιάς και της συνεχούς επιρροής της στον παγκόσμιο πολιτισμό.

2.5 Ο ρόλος της Πολιτιστικής Πολιτικής

Η ανάλυση του πολιτισμού και των ευρύτερων συνεπειών του οδηγεί στην εξέταση της πολιτιστικής πολιτικής, η οποία χρησιμεύει ως το πλαίσιο μέσω του οποίου οι κυβερνήσεις επιδιώκουν να διαχειριστούν, να διατηρήσουν και να προωθήσουν πολιτιστικές δραστηριότητες μέσα σε μια κοινωνία. Η πολιτιστική πολιτική είναι μια κρίσιμη πτυχή της δημόσιας πολιτικής, που αντανακλά την αναγνώριση του πολιτισμού από το κράτος ως σημαντικό παράγοντα τόσο για την κοινωνική συνοχή όσο και για την οικονομική ανάπτυξη. Με αυτήν την έννοια, αυτή η ενότητα εξετάζει τους στόχους της πολιτιστικής πολιτικής, τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις για την επίτευξη αυτών των στόχων και τα διάφορα μοντέλα πολιτιστικής πολιτικής που διαμορφώνουν τις δημόσιες δαπάνες και την παρέμβαση στον πολιτιστικό τομέα.

Οι στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής είναι ποικίλοι και πολύπλευροι, αντανακλώντας τον περίπλοκο ρόλο που διαδραματίζει ο πολιτισμός σε μια κοινωνία. Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους της πολιτιστικής πολιτικής είναι η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία περιλαμβάνει τόσο τα υλικά όσο και τα άυλα

πολιτιστικά αγαθά. Οι κυβερνήσεις στοχεύουν στην προστασία και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς για να διατηρήσουν την ιστορική συνέχεια και την πολιτιστική ταυτότητα μιας κοινωνίας. Αυτό περιλαμβάνει τη διατήρηση μνημείων, ιστορικών τοποθεσιών και αντικειμένων, καθώς και τη διαφύλαξη γλωσσών, παραδόσεων και άλλων μορφές άυλης κληρονομιάς (Smith, 2006).

Ένας άλλος βασικός στόχος της πολιτιστικής πολιτικής είναι η προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης. Οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν τις τέχνες δημιουργώντας περιβάλλοντα όπου μπορούν να ανθίσουν οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή χρηματοδότησης για καλλιτέχνες, τη διευκόλυνση της δημιουργίας νέων έργων και τη διασφάλιση ότι το κοινό έχει πρόσβαση σε διάφορες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης. Η προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης βασίζεται στην πεποίθηση ότι οι τέχνες είναι απαραίτητες για την ανθρώπινη ανάπτυξη, συμβάλλοντας στην πνευματική και συναισθηματική ανάπτυξη των ατόμων και ενθαρρύνοντας μια πιο ζωντανή, στοχαστική κοινωνία (Belfiore & Bennett, 2010).

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν ποικίλα μέσα στα πλαίσια της πολιτιστικής τους πολιτικής. Οι επιδοτήσεις και οι επιχορηγήσεις είναι από τα πιο κοινά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Συχνά παρέχονται επιδοτήσεις σε πολιτιστικά ιδρύματα όπως μουσεία, θέατρα και ορχήστρες, διασφαλίζοντας την οικονομική τους βιωσιμότητα και δίνοντάς τους τη δυνατότητα να προσφέρουν υπηρεσίες στο κοινό με μειωμένο ή χωρίς κόστος. Οι επιχορηγήσεις, από την άλλη πλευρά, συνήθως απονέμονται σε μεμονωμένους καλλιτέχνες ή πολιτιστικά έργα, υποστηρίζοντας τη δημιουργία νέων έργων και την ανάπτυξη καινοτόμων πολιτιστικών πρωτοβουλιών (Gray, 2007). Αυτά τα χρηματοπιστωτικά μέσα είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση αδυναμιών της αγοράς στον πολιτιστικό τομέα, όπου ορισμένα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες ενδέχεται να μην παράγονται σε επαρκή ποσότητα εάν αφεθούν αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς.

Η ρύθμιση είναι ένα άλλο σημαντικό μέσο πολιτιστικής πολιτικής. Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν ρυθμιστικά πλαίσια για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη διασφάλιση της ηθικής διαχείρισης των πολιτιστικών πόρων και την προώθηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Για παράδειγμα, οι κανονισμοί μπορεί να επιβάλλουν τη διατήρηση ιστορικών τοποθεσιών, να θεσπίζουν πρότυπα για τη

λειτουργία πολιτιστικών ιδρυμάτων ή να επιβάλλουν ποσοστάσεις για το τοπικά παραγόμενο περιεχόμενο στα μέσα ενημέρωσης. Ο κανονισμός χρησιμοποιείται επίσης για να διασφαλίσει ότι οι πολιτιστικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με ευρύτερους κοινωνικούς στόχους, όπως η προώθηση της κοινωνικής ένταξης ή η προστασία των δικαιωμάτων των αυτόχθονων κοινοτήτων (Belfiore, 2004). Καθορίζοντας τους κανόνες εντός των οποίων λειτουργούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες, οι κυβερνήσεις μπορούν να διαμορφώσουν το πολιτιστικό τοπίο με τρόπους που αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές αξίες και προτεραιότητες.

Τα μοντέλα πολιτιστικής πολιτικής ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων χωρών, αντανakλώντας διαφορετικά ιστορικά, πολιτικά και οικονομικά πλαίσια. Αυτά τα μοντέλα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ευρέως σε τρεις κύριους τύπους: φιλελεύθερα, διευθυντικά και κοινωνικά μοντέλα. Το φιλελεύθερο μοντέλο, που επικρατεί σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο, χαρακτηρίζεται από ελάχιστη κρατική παρέμβαση στον πολιτιστικό τομέα. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, οι πολιτιστικές δραστηριότητες καθοδηγούνται σε μεγάλο βαθμό από την αγορά, με τον ιδιωτικό τομέα και τις φιλανθρωπικές οργανώσεις να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη των τεχνών (Mulcahy, 2006). Οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό είναι σχετικά χαμηλές και ο ρόλος της κυβέρνησης συχνά περιορίζεται στην παροχή βασικών ρυθμιστικών πλαισίων και στη διευκόλυνση των ιδιωτικών επενδύσεων.

Αντίθετα, το διευθυντικό μοντέλο, κοινό στη Γαλλία και σε άλλα μέρη της ηπειρωτικής Ευρώπης, περιλαμβάνει υψηλότερο βαθμό κρατικής παρέμβασης. Η κυβέρνηση αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής, θεωρώντας συχνά τον πολιτισμό ως δημόσιο αγαθό που απαιτεί ουσιαστική κρατική υποστήριξη. Αυτό το μοντέλο χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη δημόσια χρηματοδότηση για πολιτιστικά ιδρύματα, άμεση κρατική συμμετοχή στην πολιτιστική παραγωγή και χρήση της πολιτιστικής πολιτικής ως εργαλείου για τη διαμόρφωση εθνικής ταυτότητας και κοινωνικής συνοχής (Looseley, 1995). Η προσέγγιση αυτή αντανakλά την πίστη στην εγγενή αξία του πολιτισμού και την ευθύνη του κράτους να τον διασφαλίσει προσβασιμότητα και βιωσιμότητα.

Το κοινωνικό μοντέλο, που παρατηρείται στις Σκανδιναβικές χώρες, αντιπροσωπεύει μια μέση λύση ανάμεσα στη φιλελεύθερη και τη διευθυντική

προσέγγιση. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, το κράτος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη του πολιτισμού, αλλά υπάρχει επίσης μεγάλη έμφαση στην πολιτιστική δημοκρατία και τη συμμετοχή του κοινού. Η πολιτιστική πολιτική σε αυτήν την περίπτωση συχνά επικεντρώνεται στη διασφάλιση της πρόσβασης όλων των πολιτών σε πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες, στην προώθηση της πολιτιστικής ισότητας και στην υποστήριξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων βάσης. Αυτό το μοντέλο χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό, σε συνδυασμό με πολιτικές που ενθαρρύνουν την ευρεία συμμετοχή του κοινού στην πολιτιστική ζωή (Bennett, 2001).

2.5.1 Πολιτιστική πολιτική στο πλαίσιο των δημοσίων δαπανών

Η ενσωμάτωση της πολιτιστικής πολιτικής στα πλαίσια των δημοσίων δαπανών είναι μια κρίσιμη πτυχή του τρόπου με τον οποίο οι κυβερνήσεις εκφράζουν τη δέσμευσή τους στον πολιτισμό μέσω δημοσιονομικών μέσων. Η κατανομή των δημοσιονομικών πόρων στον πολιτισμό αντανακλά τις προτεραιότητες του κράτους και την αναγνώριση της αξίας του πολιτιστικού τομέα, τόσο ως προς την εγγενή του αξία όσο και ως προς τη συμβολή του σε ευρύτερους κοινωνικούς στόχους. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πολιτιστική πολιτική ενσωματώνεται στους κρατικούς προϋπολογισμούς, πώς ιεραρχούνται οι δαπάνες για τον πολιτισμό και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η διατήρηση ή η αύξηση αυτών των δαπανών προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για τη λειτουργία της πολιτιστικής πολιτικής στην πράξη.

Η κατανομή του προϋπολογισμού στον πολιτισμό είναι μια συγκεκριμένη εκδήλωση της πολιτιστικής πολιτικής στο ευρύτερο πλαίσιο των δημόσιων οικονομικών. Ο βαθμός στον οποίο ο πολιτισμός υποστηρίζεται οικονομικά από το κράτος είναι ενδεικτικό της αξίας που δίνεται στις πολιτιστικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής ατζέντας. Συνήθως, ο πολιτιστικός τομέας είναι ένας από τους πολλούς ανταγωνιστικούς τομείς στον κρατικό προϋπολογισμό, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, της εκπαίδευσης, της άμυνας και των υποδομών. Ως εκ τούτου, το τμήμα του προϋπολογισμού που διατίθεται στον πολιτισμό μπορεί να ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών, αντανακλώντας διαφορετικά μοντέλα

πολιτιστικής πολιτικής, οικονομικές συνθήκες και κοινωνικές αξίες (Throsby, 2001). Σε χώρες όπου η πολιτιστική πολιτική είναι στενά ευθυγραμμισμένη με την εθνική ταυτότητα και την κοινωνική συνοχή, όπως η Γαλλία ή η Γερμανία, ο κρατικός προϋπολογισμός μπορεί να διαθέσει υψηλότερο ποσοστό δημόσιων πόρων για τον πολιτισμό. Αντίθετα, σε κράτη όπου ο πολιτισμός αντιμετωπίζεται περισσότερο ως ιδιωτικό αγαθό, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η δημοσιονομική κατανομή στον πολιτισμό τείνει να είναι χαμηλότερη, με μεγαλύτερη εξάρτηση από ιδιωτικές και φιλανθρωπικές πηγές χρηματοδότησης (Mulcahy, 2006).

Η διαδικασία κατανομής του προϋπολογισμού στον πολιτισμό περιλαμβάνει όχι μόνο τον καθορισμό του συνολικού ποσού που θα δαπανηθεί, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα διανεμηθούν αυτά τα κονδύλια σε διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες και ιδρύματα. Αυτή η διαδικασία επηρεάζεται βαθιά από τους στόχους που τίθενται στην πολιτιστική πολιτική, η οποία μπορεί να δώσει προτεραιότητα σε ορισμένους τομείς όπως η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προώθηση των σύγχρονων τεχνών ή η υποστήριξη δημιουργικών βιομηχανιών. Για παράδειγμα, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, σημαντικά τμήματα του πολιτιστικού προϋπολογισμού κατευθύνονται στη συντήρηση και αποκατάσταση ιστορικών μνημείων και χώρων κληρονομιάς, τα οποία θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την εθνική ταυτότητα και τον τουρισμό (Smith, 2006). Σε άλλες περιπτώσεις, όπως στη Νότια Κορέα, ένα σημαντικό ποσό πολιτιστικής χρηματοδότησης διοχετεύεται προς την ανάπτυξη πολιτιστικών βιομηχανιών όπως ο κινηματογράφος και η μουσική, που θεωρούνται στρατηγικά πλεονεκτήματα στην παγκόσμια πολιτιστική οικονομία (Jin, 2016).

Η ιεράρχηση των πολιτιστικών δαπανών είναι ένα σύνθετο έργο που απαιτεί από τις κυβερνήσεις να εξισορροπούν μια ποικιλία ανταγωνιστικών συμφερόντων και στόχων. Διάφορα κριτήρια επηρεάζουν συνήθως τον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούνται οι πολιτιστικές δαπάνες. Αυτά περιλαμβάνουν τον πιθανό οικονομικό αντίκτυπο των πολιτιστικών επενδύσεων, την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, την επιθυμία προώθησης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και τον στόχο της ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης μέσω της πολιτιστικής συμμετοχής (Belfiore & Bennett, 2010). Ο οικονομικός αντίκτυπος είναι συχνά ένας σημαντικός παράγοντας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των δημιουργικών βιομηχανιών, οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν σημαντική απασχόληση και έσοδα από εξαγωγές. Οι κυβερνήσεις μπορεί να δώσουν

προτεραιότητα στη χρηματοδότηση για τομείς του πολιτισμού που παρουσιάζουν ισχυρές οικονομικές αποδόσεις, όπως η παραγωγή ταινιών, η μουσική και τα ψηφιακά μέσα (Hesmondhalgh, 2013). Ταυτόχρονα, υπάρχει συχνά ανάγκη να εξισορροπηθεί αυτή η οικονομική εστίαση με την υποστήριξη λιγότερο εμπορικά βιώσιμων πολιτιστικών δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό εμπλουτισμό, όπως οι πειραματικές τέχνες, τα πολιτιστικά προγράμματα που βασίζονται στην κοινότητα και η διατήρηση των μειονοτικών γλωσσών και παραδόσεων .

Οι προκλήσεις στις πολιτιστικές δαπάνες είναι διάχυτες και συχνά αντικατοπτρίζουν ευρύτερες οικονομικές και πολιτικές πραγματικότητες. Μία από τις πιο κοινές προκλήσεις είναι η ευαισθησία των πολιτιστικών προϋπολογισμών σε περικοπές σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ο πολιτισμός θεωρείται συχνά ως μια μη βασική υπηρεσία σε σύγκριση με τομείς όπως η υγεία και η εκπαίδευση, καθιστώντας τον πιο ευάλωτο σε μειώσεις της δημόσιας χρηματοδότησης όταν οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν δημοσιονομικούς περιορισμούς (Gray, 2007). Κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, τα πολιτιστικά ιδρύματα μπορεί να αντιμετωπίσουν σημαντική οικονομική πίεση, οδηγώντας σε μειωμένο προγραμματισμό, απολύσεις προσωπικού και, σε ορισμένες περιπτώσεις, κλείσιμο. Επιπλέον, η στροφή προς τις πολιτικές λιτότητας σε διάφορα μέρη του κόσμου έχει επιδεινώσει περαιτέρω αυτές τις προκλήσεις, με τη δημόσια χρηματοδότηση για τον πολιτισμό να συμπίπτει όλο και περισσότερο (Bonet & Donato, 2011).

Τα ανταγωνιστικά συμφέροντα εντός του κρατικού προϋπολογισμού θέτουν επίσης προκλήσεις για τις πολιτιστικές δαπάνες. Η πολιτιστική πολιτική πρέπει να συναγωνίζεται για πόρους έναντι άλλων κρίσιμων τομέων, ο καθένας με το δικό του σύνολο ενδιαφερομένων και υποστηρικτών. Αυτός ο ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε δύσκολες αποφάσεις σχετικά με το πού θα διατεθούν περιορισμένα κεφάλαια, συχνά καταλήγοντας σε συμβιβασμούς που μπορεί να μην ευθυγραμμίζονται πλήρως με τους μακροπρόθεσμους στόχους της πολιτιστικής πολιτικής. Για παράδειγμα, η απόφαση για επένδυση σε έργα πολιτιστικής υποδομής μεγάλης κλίμακας, όπως μουσεία ή αίθουσες συναυλιών, μπορεί να γίνει εις βάρος της χρηματοδότησης για πολιτιστικές πρωτοβουλίες βάσης που έχουν πιο άμεσο αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες (Bennett, 2001).

Τέλος, μια άλλη σημαντική πρόκληση είναι η αυξανόμενη ανάγκη να δικαιολογηθούν οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό με όρους μετρήσιμων αποτελεσμάτων. Σε μια εποχή λογοδοσίας και διαχείρισης απόδοσης, οι πολιτιστικές πολιτικές απαιτείται συχνά να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητά τους μέσω ποσοτικοποιήσιμων δεικτών όπως ο αριθμός των επισκεπτών, οι μελέτες οικονομικού αντίκτυπου ή η κοινωνική απόδοση της επένδυσης (Belfiore, 2004). Ενώ αυτά τα μέτρα μπορούν να παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για την αξία των πολιτιστικών επενδύσεων, μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε περιορισμό των στόχων πολιτιστικής πολιτικής, με εστίαση σε οικονομικά μετρήσιμα αποτελέσματα σε βάρος περισσότερων άυλων πολιτιστικών και κοινωνικών οφελών.

Εξάλλου, η διασταύρωση πολιτισμού και οικονομίας είναι ένας δυναμικός και ολοένα πιο αναγνωρισμένος τομέας μελέτης, που αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη σημασία των πολιτιστικών βιομηχανιών τόσο ως οικονομικοί οδηγοί όσο και ως ζωτικής σημασίας συστατικά της εθνικής ταυτότητας. Η κατανόηση του πολιτισμού ως οικονομικού τομέα απαιτεί εξέταση των πολιτιστικών βιομηχανιών, της συμβολής τους στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και των ευρύτερων επιπτώσεων της πολιτιστικής πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη. Αυτή η ενότητα διερευνά πώς οι δημόσιες επενδύσεις υποστηρίζουν την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των πολιτιστικών βιομηχανιών και εξετάζει τον ρόλο της πολιτιστικής πολιτικής στο πλαίσιο των στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης.

Ο πολιτισμός ως οικονομικός τομέας περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και βιομηχανιών που παράγουν πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες, όπως ταινίες, μουσική, εκδόσεις, μόδα, σχέδιο και ψηφιακά μέσα. Αυτές οι βιομηχανίες αναφέρονται συλλογικά ως πολιτιστικές ή δημιουργικές βιομηχανίες και έχουν γίνει σημαντικοί συνεισφέροντες στις εθνικές και παγκόσμιες οικονομίες. Η έννοια των πολιτιστικών βιομηχανιών εμφανίστηκε στα τέλη του 20ου αιώνα ως ένας τρόπος για την άρθρωση του οικονομικού δυναμικού του πολιτισμού, αναγνωρίζοντας ότι η πολιτιστική παραγωγή δεν είναι μόνο μια μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης αλλά και μια πηγή οικονομικής αξίας (Hesmondhalgh, 2013). Σήμερα, οι πολιτιστικές βιομηχανίες αναγνωρίζονται ως βασικός τομέας σε πολλές οικονομίες, συμβάλλοντας στο ΑΕΠ, την απασχόληση και την καινοτομία. Για παράδειγμα, σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Νότια Κορέα, οι πολιτιστικές βιομηχανίες αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο

του ΑΕΠ, αντανακλώντας τη σημασία τους στις εθνικές οικονομικές στρατηγικές (Flew, 2012).

Η συμβολή των πολιτιστικών βιομηχανιών στο ΑΕΠ είναι πολύπλευρη. Αυτές οι βιομηχανίες παράγουν άμεση οικονομική αξία μέσω της παραγωγής και πώλησης πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών, αλλά ο αντίκτυπός τους εκτείνεται πέρα από αυτές τις άμεσες συνεισφορές. Οι πολιτιστικές βιομηχανίες τονώνουν επίσης σχετικούς τομείς όπως ο τουρισμός, η φιλοξενία και το λιανικό εμπόριο, δημιουργώντας ένα αποτέλεσμα σε ολόκληρη την οικονομία. Για παράδειγμα, η επιτυχία της κινηματογραφικής βιομηχανίας μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο τουρισμό καθώς οι θαυμαστές επισκέπτονται τοποθεσίες γυρισμάτων, ενώ μια ζωντανή μουσική σκηνή μπορεί να τονώσει την τοπική οικονομία μέσω συναυλιών, φεστιβάλ και σχετικών πωλήσεων εμπορευμάτων. Επιπλέον, οι πολιτιστικές βιομηχανίες βρίσκονται συχνά στην πρώτη γραμμή της καινοτομίας, οδηγώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις και τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, ιδιαίτερα στην ψηφιακή οικονομία (UNESCO, 2013). Αυτή η καινοτομία δεν είναι μόνο πηγή οικονομικής ανάπτυξης, αλλά ενισχύει επίσης την παγκόσμια πολιτιστική επιρροή μιας χώρας, συμβάλλοντας στην ήπια ισχύ της.

Οι δημόσιες δαπάνες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην υποστήριξη της ανάπτυξης και της βιωσιμότητας των πολιτιστικών βιομηχανιών. Οι κρατικές επενδύσεις στον πολιτισμό μπορούν να λάβουν πολλές μορφές, όπως άμεσες επιδοτήσεις σε πολιτιστικά ιδρύματα, επιχορηγήσεις σε καλλιτέχνες και δημιουργικές επιχειρήσεις, φορολογικά κίνητρα και παροχή υποδομών. Τέτοιες επενδύσεις είναι ζωτικής σημασίας για την καλλιέργεια των αναδυόμενων πολιτιστικών βιομηχανιών, ιδιαίτερα στα αρχικά τους στάδια, όταν μπορεί να μην είναι ακόμη κερδοφόρες ή αυτοσυντηρούμενες. Οι δημόσιες δαπάνες συμβάλλουν στη μείωση των εμποδίων στην είσοδο νέων ταλέντων, ενισχύουν τον πειραματισμό και την καινοτομία και διασφαλίζουν ότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες παραμένουν προσβάσιμα στο ευρύτερο κοινό (Belfiore & Bennett, 2010). Επιπλέον, οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη δημιουργικών ομάδων - γεωγραφικών περιοχών όπου συγκεντρώνονται οι πολιτιστικές βιομηχανίες, επωφελούμενοι από κοινούς πόρους, δεξαμενές ταλέντων και ευκαιρίες συνεργασίας. Αυτές οι περιοχές, όπως το Silicon Valley για την τεχνολογία ή το Hollywood για τον κινηματογράφο, είναι συχνά βασικοί μοχλοί της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης.

Ο αντίκτυπος των δημόσιων δαπανών στις πολιτιστικές βιομηχανίες δεν περιορίζεται στην οικονομική στήριξη. Οι κυβερνητικές πολιτικές μπορούν επίσης να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των πολιτιστικών βιομηχανιών με την προώθηση ενός υποστηρικτικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος, την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και την προώθηση των πολιτιστικών εξαγωγών. Για παράδειγμα, οι πολιτικές που υποστηρίζουν την προστασία των δημιουργικών έργων μέσω των νόμων περί πνευματικών δικαιωμάτων είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση ότι οι δημιουργοί και οι παραγωγοί μπορούν να επωφεληθούν οικονομικά από το έργο τους, κάτι που με τη σειρά του ενθαρρύνει περαιτέρω επενδύσεις και καινοτομία στον πολιτιστικό τομέα (Towse, 2010). Επιπλέον, οι στρατηγικές πολιτιστικών εξαγωγών μπορούν να βοηθήσουν τις εθνικές πολιτιστικές βιομηχανίες να αποκτήσουν πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές, επεκτείνοντας τις οικονομικές τους δυνατότητες και ενισχύοντας το πολιτιστικό αποτύπωμα της χώρας στη διεθνή σκηνή.

Εξάλλου, η πολιτιστική πολιτική και η οικονομική ανάπτυξη είναι στενά αλληλένδετες, με την πολιτιστική πολιτική να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε ευρύτερες οικονομικές στρατηγικές. Καθώς οι οικονομίες εξελίσσονται και διαφοροποιούνται, ο πολιτισμός αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως κρίσιμο συστατικό της βιώσιμης ανάπτυξης. Η πολιτιστική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη με πολλούς τρόπους. Πρώτον, ενισχύοντας τις πολιτιστικές βιομηχανίες, οι κυβερνήσεις μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, να τονώσουν την καινοτομία και να ενισχύσουν την οικονομική διαφοροποίηση. Οι πολιτιστικές βιομηχανίες παρέχουν συχνά ευκαιρίες απασχόλησης σε ένα ευρύ φάσμα επιπέδων δεξιοτήτων, από εξαιρετικά εξειδικευμένους δημιουργικούς ρόλους έως θέσεις υποστήριξης στο μάρκετινγκ, τη διανομή και τη διαχείριση. Αυτό καθιστά τις πολιτιστικές βιομηχανίες σημαντική πηγή τόσο άμεσης όσο και έμμεσης απασχόλησης, ιδιαίτερα σε αστικές περιοχές όπου τείνουν να σχηματίζονται δημιουργικά clusters (Flew, 2012).

Δεύτερον, η πολιτιστική πολιτική μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής, που είναι σημαντικοί παράγοντες για την προσέλκυση και τη διατήρηση ταλέντων σε μια οικονομία που βασίζεται στη γνώση. Οι πόλεις και οι περιοχές με ζωντανές πολιτιστικές σκηνές είναι συχνά πιο ελκυστικές για

εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης, οι οποίοι ελκύονται από τον τρόπο ζωής και τις πολιτιστικές ανέσεις που προσφέρουν αυτές οι περιοχές. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να τονώσει την οικονομική ανταγωνιστικότητα καθιστώντας αυτές τις περιοχές πιο ελκυστικές για τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές (Florida, 2002). Επιπλέον, οι πολιτιστικές πολιτικές που προωθούν τη συμπερίληψη και την ποικιλομορφία μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνική σταθερότητα, η οποία αποτελεί κρίσιμο θεμέλιο για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

2.5.2 Παγκόσμιες προοπτικές για τις πολιτιστικές δαπάνες

Το παγκόσμιο τοπίο των πολιτιστικών δαπανών διαμορφώνεται από μια σύνθετη αλληλεπίδραση διεθνών οργανισμών, παγκόσμιας τάσης και εθνικών πολιτικών. Η πολιτιστική πολιτική δεν είναι πλέον αποκλειστικός τομέας μεμονωμένων κρατών, αλλά έχει γίνει μέρος ενός ευρύτερου διεθνούς πλαισίου που επηρεάζεται από οργανισμούς όπως η UNESCO, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και άλλοι παγκόσμιοι φορείς. Αυτοί οι οργανισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής θέτοντας διεθνή πρότυπα, ενισχύοντας τη συνεργασία και ενθαρρύνοντας τη διατήρηση και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς διασυνοριακά. Επιπλέον, παγκόσμιες τάσεις όπως η ιδιωτικοποίηση, η ψηφιοποίηση και η παγκοσμιοποίηση έχουν επηρεάσει σημαντικά τον τρόπο κατανομής και ιεράρχησης των πολιτιστικών δαπανών, οδηγώντας σε διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις στις δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό.

Οι διεθνείς οργανισμοί, ιδιαίτερα η UNESCO, διαδραμάτισαν εδώ και καιρό κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής σε παγκόσμια κλίμακα. Ο στόχος της UNESCO για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας την έχει τοποθετήσει ως βασικό παράγοντα στο πολιτιστικό πεδίο. Η Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία και την Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων (2005) είναι μια από τις σημαντικότερες συνεισφορές του οργανισμού στην παγκόσμια πολιτιστική πολιτική. Αυτή η σύμβαση αναγνωρίζει τη διττή οικονομική και πολιτιστική φύση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών και

ενθαρρύνει τα κράτη να υιοθετήσουν μέτρα που υποστηρίζουν την πολιτιστική πολυμορφία (UNESCO, 2005). Με την προώθηση της ιδέας ότι ο πολιτισμός είναι ταυτόχρονα δημόσιο αγαθό και κινητήριος δύναμη της βιώσιμης ανάπτυξης, η UNESCO βοήθησε στη νομιμοποίηση των δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό στις εθνικές πολιτικές σε όλο τον κόσμο (Kurin, 2004).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζει επίσης κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής, ιδιαίτερα εντός των κρατών μελών της. Η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ βασίζεται στην αρχή της «ενότητας στην πολυμορφία» και επιδιώκει την προώθηση της πολιτιστικής συνεργασίας, την ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την υποστήριξη των δημιουργικών βιομηχανιών. Μέσω πρωτοβουλιών όπως το πρόγραμμα Creative Europe, η ΕΕ παρέχει χρηματοδότηση για διασυνοριακά πολιτιστικά έργα, προωθεί τις πολιτιστικές ανταλλαγές και προωθεί την ανάπτυξη του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013). Αυτές οι προσπάθειες ενθάρρυναν τα κράτη μέλη της ΕΕ να ευθυγραμμίσουν τις εθνικές τους πολιτιστικές πολιτικές με ευρύτερους ευρωπαϊκούς στόχους, οδηγώντας σε μια πιο συντονισμένη προσέγγιση των πολιτιστικών δαπανών στην περιοχή. Η έμφαση της ΕΕ στην πολιτιστική διπλωματία υπογραμμίζει επίσης τη στρατηγική σημασία του πολιτισμού στις διεθνείς σχέσεις και την οικονομική ανάπτυξη.

Οι παγκόσμιες τάσεις στις πολιτιστικές δαπάνες αποκαλύπτουν ένα μεταβαλλόμενο τοπίο που επηρεάζεται από παράγοντες όπως η ιδιωτικοποίηση, η ψηφιοποίηση και η παγκοσμιοποίηση. Μία από τις πιο σημαντικές τάσεις των τελευταίων δεκαετιών ήταν η αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση της πολιτιστικής χρηματοδότησης. Σε πολλές χώρες, ειδικά εκείνες με φιλελεύθερα μοντέλα πολιτιστικής πολιτικής όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο ρόλος του κράτους στη χρηματοδότηση του πολιτισμού έχει μειωθεί, με αυξανόμενη εξάρτηση από την ιδιωτική φιλανθρωπία, τις εταιρικές χορηγίες και τις πολιτιστικές βιομηχανίες που καθοδηγούνται από την αγορά (Mulcahy, 2006). Αυτή η τάση αντανακλά ευρύτερες νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές που ευνοούν τις λύσεις της αγοράς έναντι της κρατικής παρέμβασης, με αποτέλεσμα τη μείωση των δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό και την αυξανόμενη έμφαση στην οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Ταυτόχρονα, η ψηφιοποίηση έχει μεταμορφώσει τον πολιτιστικό τομέα, δημιουργώντας ευκαιρίες και προκλήσεις για την πολιτιστική πολιτική και τις δαπάνες. Η άνοδος των ψηφιακών πλατφορμών έχει εκδημοκρατίσει την πρόσβαση σε πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες, επιτρέποντας στους δημιουργούς να προσεγγίζουν ευκολότερα το παγκόσμιο κοινό και παρέχοντας νέες ροές εσόδων μέσω της ψηφιακής διανομής. Ωστόσο, η ψηφιοποίηση έχει επίσης διαταράξει τις παραδοσιακές πολιτιστικές βιομηχανίες, ιδιαίτερα αυτές που βασίζονται στις φυσικές πωλήσεις, όπως οι τομείς της μουσικής και των εκδόσεων (Hesmondhalgh, 2013). Οι κυβερνήσεις έπρεπε να προσαρμόσουν τις πολιτιστικές τους πολιτικές για να λάβουν υπόψη αυτές τις αλλαγές, επενδύοντας σε ψηφιακές υποδομές, υποστηρίζοντας τον ψηφιακό γραμματισμό και δημιουργώντας ρυθμιστικά πλαίσια που αντιμετωπίζουν ζητήματα όπως τα πνευματικά δικαιώματα και η διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων.

Η παγκοσμιοποίηση έχει περιπλέξει περαιτέρω το τοπίο των πολιτιστικών δαπανών αυξάνοντας τη διασύνδεση των πολιτιστικών αγορών και τη διασυνοριακή ροή πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών. Η πολιτιστική πολιτική δεν περιορίζεται πλέον στα εθνικά σύνορα, καθώς τα πολιτιστικά προϊόντα κυκλοφορούν ελεύθερα στην παγκόσμια αγορά. Αυτό οδήγησε στην άνοδο των παγκόσμιων πολιτιστικών βιομηχανιών, όπως οι ταινίες του Χόλιγουντ, η K-pop και το Bollywood, που κυριαρχούν στις διεθνείς αγορές (Jin, 2016). Σε απάντηση, πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει μέτρα για την προστασία και την προώθηση των πολιτιστικών τους βιομηχανιών ενόψει του παγκόσμιου ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένων ποσοστώςσεων για τοπικά παραγόμενο περιεχόμενο και επιδοτήσεων για την εγχώρια πολιτιστική παραγωγή.

2.5.3 Κοινή Γνώμη και Πολιτιστικές Δαπάνες

Η κοινή γνώμη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτιστικών δαπανών και των ευρύτερων πολιτιστικών πολιτικών που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις. Η κατανόηση της δημόσιας αντίληψης για τις πολιτιστικές δαπάνες, ο αντίκτυπός τους στην κοινωνία και ο ρόλος των ομάδων υπεράσπισης στον επηρεασμό αυτών των δυναμικών είναι ζωτικής σημασίας για μια ολοκληρωμένη ανάλυση της

πολιτιστικής πολιτικής. Η αντίληψη του κοινού για τις πολιτιστικές δαπάνες ποικίλλει σημαντικά στις διάφορες κοινωνίες και επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών συνθηκών, της εθνικής ταυτότητας και των πολιτιστικών προτεραιοτήτων. Σε πολλές δυτικές χώρες, η δημόσια υποστήριξη για πολιτιστικές δαπάνες είναι σχετικά ισχυρή, ιδιαίτερα σε κράτη με μακρά παράδοση τεχνών και πολιτιστικής κληρονομιάς που υποστηρίζονται από το κράτος (Looseley, 1995). Σε αυτά τα πλαίσια, ο πολιτισμός θεωρείται ως βασικό συστατικό της εθνικής υπερηφάνειας και της κοινωνικής συνοχής, και οι δημόσιες επενδύσεις στον πολιτισμό συχνά γίνονται αντιληπτές ως απαραίτητη και αξιόλογη χρήση των κρατικών πόρων.

Ωστόσο, σε άλλα πλαίσια, η αντίληψη του κοινού για τις πολιτιστικές δαπάνες μπορεί να είναι πιο αμφιλεγόμενη, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας. Σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, όπου ο πολιτιστικός τομέας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ιδιωτική χρηματοδότηση και τη φιλανθρωπική υποστήριξη, η στάση του κοινού απέναντι στις κρατικές δαπάνες για τον πολιτισμό μπορεί να είναι πιο δύσπιστη. Οι επικριτές συχνά υποστηρίζουν ότι οι πολιτιστικές δαπάνες είναι μια πολυτέλεια παρά μια αναγκαιότητα, ιδιαίτερα όταν συγκρίνονται με άλλες πειστικές δημόσιες ανάγκες όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και οι υποδομές (Mulcahy, 2006). Αυτός ο σκεπτικισμός μπορεί να οδηγήσει σε πολιτική πίεση για μείωση της δημόσιας χρηματοδότησης για τον πολιτισμό, ειδικά σε περιόδους δημοσιονομικής λιτότητας. Ως αποτέλεσμα, τα πολιτιστικά ιδρύματα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σημαντικές οικονομικές προκλήσεις, οδηγώντας σε μειωμένο προγραμματισμό, απολύσεις, ακόμη και κλείσιμο.

Η υπεράσπιση των πολιτιστικών δαπανών είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι τα κοινωνικά οφέλη του πολιτισμού αναγνωρίζονται και υποστηρίζονται από τη δημόσια πολιτική. Οι ομάδες υπεράσπισης, συμπεριλαμβανομένων των καλλιτεχνικών οργανισμών, των πολιτιστικών ιδρυμάτων και των κοινοτικών ομάδων, διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής και στον επηρεασμό των αποφάσεων για τις δημόσιες δαπάνες. Αυτές οι ομάδες συχνά συμμετέχουν σε λόμπι, δημόσιες εκστρατείες και έρευνα πολιτικής για να τονίσουν τη σημασία των πολιτιστικών δαπανών και να υποστηρίξουν τη συνεχή ή αυξημένη χρηματοδότηση. Οι προσπάθειες υπεράσπισης είναι ιδιαίτερα

σημαντικές σε περιβάλλοντα όπου οι πολιτιστικές δαπάνες απειλούνται λόγω περικοπών προϋπολογισμού ή μετατόπισης πολιτικών προτεραιοτήτων (Gray, 2007).

Η αποτελεσματική υπεράσπιση των πολιτιστικών δαπανών συχνά περιλαμβάνει την επίδειξη των ευρύτερων κοινωνικών και οικονομικών οφελών των πολιτιστικών επενδύσεων. Για παράδειγμα, οι ομάδες υπεράσπισης μπορεί να υπογραμμίσουν τον οικονομικό αντίκτυπο των πολιτιστικών βιομηχανιών, τον ρόλο του πολιτισμού στην εκπαίδευση ή τη σημασία του στην προώθηση του τουρισμού. Διαμορφώνοντας τις πολιτιστικές δαπάνες ως επένδυση τόσο στην κοινωνική ευημερία όσο και στην οικονομική ανάπτυξη, οι υποστηρικτές μπορούν να υποστηρίξουν επιτακτικά τη διατήρηση ή την αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης για τον πολιτισμό. Επιπλέον, οι προσπάθειες υπεράσπισης συχνά τονίζουν την ανάγκη για ισότιμη πρόσβαση σε πολιτιστικούς πόρους, υποστηρίζοντας ότι οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό πρέπει να ωφελούν όλα τα μέλη της κοινωνίας, όχι μόνο εκείνα που έχουν τα μέσα να προσφέρουν ιδιωτικές πολιτιστικές εμπειρίες (Bennett, 2001).

2.6 Προσδιοριστικοί παράγοντες πολιτιστικών δαπανών

Η βιβλιογραφία για τις δημόσιες πολιτιστικές δαπάνες υπογραμμίζει μια σειρά παραγόντων που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις κατανέμουν κονδύλια για την πολιτιστική ανάπτυξη. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν οικονομικές, πολιτικές και θεσμικές μεταβλητές, με την καθεμία να παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτιστικών πολιτικών. Οι οικονομικοί δείκτες όπως η αύξηση του ΑΕΠ και η αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα είναι επαναλαμβανόμενα θέματα, καταδεικνύοντας πώς τα πλαίσια χρηματοοικονομικής υγείας και πολιτικής επηρεάζουν τις πολιτιστικές δαπάνες. Επιπλέον, οι πολιτικές δυναμικές όπως οι εκλογικοί κύκλοι, η κυβερνητική ιδεολογία και η τοπική αυτονομία αναδεικνύονται ως καθοριστικοί παράγοντες, αντανακλώντας τον τρόπο με τον οποίο η πολιτιστική πολιτική είναι συνυφασμένη με ευρύτερες δομές διακυβέρνησης.

Αρχικά, ο Getzner (2002) διερευνά τους καθοριστικούς παράγοντες των δημόσιων πολιτιστικών δαπανών στην Αυστρία μεταξύ 1967 και 1998, εστιάζοντας στη

σχέση τους με οικονομικές μεταβλητές όπως το ΑΕΠ και ο δείκτης τιμών. Η μελέτη χρησιμοποιεί οικονομετρικά μοντέλα, ιδιαίτερα μοντέλα διόρθωσης σφαλμάτων, για να δείξει ότι οι πολιτιστικές δαπάνες τείνουν να αυξάνονται καθώς αυξάνεται το ΑΕΠ, αλλά υπόκεινται επίσης σε βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις. Είναι σημαντικό ότι η ανάλυση υποδηλώνει ότι οι δημόσιες πολιτιστικές δαπάνες ακολούθησαν μια σταθερή πορεία ανάπτυξης όλα αυτά τα χρόνια, ανεπηρέαστη από αλλαγές στην κυβερνητική ιδεολογία ή τους πολιτικούς κύκλους.

Ο Getzner (2015) ερευνά και πάλι τους καθοριστικούς παράγοντες των δημόσιων πολιτιστικών δαπανών στην Αυστρία κατά την περίοδο από το 1967 έως το 2013 αυτήν την φορά. Η μελέτη και πάλι προσδιορίζει το ΑΕΠ ως τον κύριο παράγοντα που επηρεάζει τις πολιτιστικές δαπάνες, με την αύξηση του ΑΕΠ να οδηγεί τόσο σε βραχυπρόθεσμες όσο και μακροπρόθεσμες αυξήσεις σε τέτοιες δαπάνη. Είναι αξιοσημείωτο ότι παρά τους δημοσιονομικούς περιορισμούς που επιβλήθηκαν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το πιο πρόσφατο Δημοσιονομικό Σύμφωνο, οι πολιτιστικές δαπάνες επιταχύνθηκαν μετά το 1997. Ο Getzner (2015) εξετάζει επίσης τον ρόλο των πολιτικών παραγόντων, διαπιστώνοντας ότι οι σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις συνδέονταν με ελαφρώς υψηλότερες πολιτιστικές δαπάνες. Επιπλέον, η μελέτη αποκαλύπτει ότι οι πολιτιστικές δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης επηρεάζονται σημαντικά από τις δαπάνες της τοπικής κυβέρνησης, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το ήμισυ της συνολικής δημόσιας πολιτιστικής δαπάνης. Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη δεν βρήκε στοιχεία ότι οι πολιτικοί κύκλοι, όπως οι αλλαγές στις κυβερνητικές ιδεολογίες, μείωσαν σημαντικά τις πολιτιστικές δαπάνες, ακόμη και κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης του δεξιού συνασπισμού μεταξύ 2000 και 2006. Αυτή η περιεκτική ανάλυση παρέχει πολύτιμες γνώσεις για τους οικονομικούς και πολιτικούς καθοριστικούς παράγοντες της πολιτιστικής πολιτικής στην Αυστρία.

Η μελέτη της Korańska (2022) διερευνά πώς η αυτονομία των εσόδων και των δαπανών επηρεάζει τις τοπικές δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό. Η έρευνα ορίζει δείκτες αποκέντρωσης δαπανών και εσόδων για την αξιολόγηση του βαθμού οικονομικής αυτονομίας σε δημοτικό επίπεδο. Χρησιμοποιώντας στατιστικές και οικονομετρικές αναλύσεις δεδομένων από αγροτικούς δήμους μεταξύ 2000 και 2014, η έρευνα εξετάζει πώς αυτοί οι δείκτες επηρεάζουν τη συμπεριφορά των τοπικών δαπανών, ιδιαίτερα σε σχέση με τις πολιτιστικές δαπάνες. Η μελέτη διαπιστώνει ότι αν

και οι δαπάνες για τον πολιτισμό αποτελούν μικρό μέρος των τοπικών προϋπολογισμών, διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης, ειδικά σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές με περιορισμένη πρόσβαση σε ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς. Είναι σημαντικό ότι η έρευνα δείχνει ότι οι περιορισμοί στην αυτονομία των δημοτικών δαπανών οδηγούν σε αναποτελεσματική ελαχιστοποίηση του κόστους και εμποδίζουν την ευθυγράμμιση των πολιτιστικών δαπανών με τις απαιτήσεις των πολιτών, αναδεικνύοντας προβλήματα οριζόντιας ισότητας και αναποτελεσματικότητας κατανομής.

Οι Benito, Bastida και Vicente (2013) διερευνούν πώς οι εκλογικοί κύκλοι επηρεάζουν τις δημοτικές δημόσιες πολιτιστικές δαπάνες στην ισπανική περιφέρεια της Μούρθια από το 1995 έως το 2008. Οι συγγραφείς διαπιστώνουν ότι οι δήμαρχοι τείνουν να αυξάνουν τις πολιτιστικές δαπάνες κατά τα έτη εκλογών, μια στρατηγική που αντανάκλα την ευκαιριακή συμπεριφορά. Αυτή η τάση είναι ακόμη πιο έντονη όταν οι δήμαρχοι προβλέπουν κοντινές εκλογές, γεγονός που δείχνει ότι η εκλογική ανταγωνιστικότητα αυξάνει τους πολιτικούς δημοσιονομικούς κύκλους. Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη αποκαλύπτει ότι η πολιτική ιδεολογία ενός δημάρχου έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο στο μέγεθος αυτών των κύκλων από την πολιτική τους δύναμη ή τις προθέσεις επανεκλογής τους. Επιπλέον, η έρευνα εντοπίζει διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν τις πολιτιστικές δαπάνες, όπως τα επίπεδα εισοδήματος, τα ποσοστά ανεργίας και το ποσοστό των νέων και των ηλικιωμένων στον πληθυσμό. Οι μεταγραφές στελεχών από υψηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης επηρεάζουν επίσης θετικά τις δημοτικές πολιτιστικές δαπάνες. Οι γνώσεις της μελέτης για το πώς η πολιτική δυναμική διαμορφώνει τις δημόσιες πολιτιστικές δαπάνες παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ εκλογικής συμπεριφοράς και πολιτιστικής πολιτικής.

Οι Moreno-Enguix και Lorente Bayona (2017) αναπτύσσουν Δείκτες Αποτελεσματικότητας Δημοσίων Δαπανών για να μετρήσουν την αποτελεσματικότητα των κρατικών δαπανών σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των πολιτιστικών δαπανών, στις ανεπτυγμένες χώρες. Χρησιμοποιώντας συνθετικούς δείκτες και μοντέλα όπως το Free Disposal Hull και Data Envelopment Analysis, η μελέτη εξετάζει τη συσχέτιση μεταξύ της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων όπως η κρατική ανάπτυξη, η δημοκρατία και η

διαφθορά. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα συνδέεται στενά με αυτές τις μεταβλητές, ιδιαίτερα στην προστασία του περιβάλλοντος. Η μελέτη εντοπίζει επίσης διαφορές στη σχέση μεταξύ του μεγέθους του δημόσιου τομέα και της απόδοσης ανάλογα με τη λειτουργία που μετράται. Για παράδειγμα, η αποτελεσματικότητα στην υγεία και την κοινωνική προστασία τείνει να βελτιώνεται καθώς αυξάνεται το μέγεθος του δημόσιου τομέα. Αυτά τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της συγκριτικής αξιολόγησης και της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών για τη βελτιστοποίηση της απόδοσης της κυβέρνησης σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του πολιτισμού, και υπογραμμίζουν πώς το μέγεθος του δημόσιου τομέα και η αναπτυξιακή κατάσταση επηρεάζουν αυτά τα αποτελέσματα.

Οι Melnikov και Karelin (2020) αναλύουν τον αντίκτυπο των πολιτιστικών παραγόντων στην αποτελεσματικότητα των κρατικών δαπανών στο σύστημα προμηθειών της Ρωσικής Ομοσπονδίας από το 2011 έως το 2019. Χρησιμοποιώντας αναλύσεις συσχέτισης και παλινδρόμησης, η μελέτη εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο άτυποι θεσμοί όπως η εθνική ετερογένεια, η θρησκευτική σύνθεση, η διαφθορά και η κουλτούρα της εκλογικής διαχείρισης επηρεάζει την εξοικονόμηση προϋπολογισμού και την αποτελεσματικότητα των προμηθειών. Οι συγγραφείς εντοπίζουν αρκετούς πολιτιστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική απόδοση, ειδικά στο πλαίσιο του συστήματος κρατικών προμηθειών. Αξιολογούν επίσης τον αντίκτυπο των μεταρρυθμίσεων που εισήχθησαν μέσω δύο ομοσπονδιακών νόμων, № 94-FZ και № 44-FZ, που στόχευαν στον εκσυγχρονισμό της διαδικασίας προμηθειών με τη μετάβαση σε ηλεκτρονική μορφή. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι αυτή η μετάβαση έχει μειώσει την αρνητική επίδραση των πολιτισμικών παραγόντων στην αποτελεσματικότητα των προμηθειών, ιδιαίτερα της διαφθοράς. Ωστόσο, η μελέτη απαιτεί έναν σαφέστερο ορισμό της «αποτελεσματικότητας των δημοσίων συμβάσεων» για περαιτέρω βελτίωση των αποτελεσμάτων. Αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της κατανόησης των πολιτισμικών παραγόντων για τη βελτιστοποίηση της διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών πόρων.

Οι Mosaféri, Aboutorabi, and Hajamini (2021) αναλύουν την αιτιώδη σχέση μεταξύ των δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό και της βιώσιμης ανάπτυξης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2000 έως το 2015. Προσεγγίζουν τον πολιτισμό ως

δημόσιο αγαθό, που διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από τις κρατικές δαπάνες και πολιτικές, και εξετάζουν τον τρόπο που οι πολιτιστικές δαπάνες επηρεάζουν διάφορες διαστάσεις της αειφόρου ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πτυχών. Η μελέτη τους χρησιμοποιεί ένα μοντέλο διόρθωσης σφαλμάτων διανυσμάτων πάνελ (PVEC) για να προσδιορίσει την αμοιβαία φύση της σχέσης μεταξύ πολιτιστικών δαπανών και βιώσιμης ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό επηρεάζουν βασικούς δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης, όπως το ΑΕΠ, η εμπιστοσύνη των πολιτών και οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση. Επιπλέον, η μελέτη αποκαλύπτει μια αντίστροφη αιτιακή σχέση, όπου οι βελτιώσεις στους δείκτες ανάπτυξης επηρεάζουν τις πολιτιστικές δαπάνες. Αυτή η αμφίδρομη σχέση υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο πολιτισμός στις πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι μελέτες που παρουσιάστηκαν παραπάνω υπογραμμίζουν συλλογικά την πολυπλοκότητα των δημόσιων πολιτιστικών δαπανών, αποκαλύπτοντας ότι κανένας μεμονωμένος παράγοντας δεν μπορεί να εξηγήσει αποκλειστικά τα πρότυπα πολιτιστικών δαπανών. Αντίθετα, οι πολιτιστικές δαπάνες διαμορφώνονται από έναν συνδυασμό οικονομικής ανάπτυξης, λήψης πολιτικών αποφάσεων και θεσμικών πλαισίων. Η αποτελεσματική πολιτιστική πολιτική απαιτεί εξισορρόπηση της δημοσιονομικής ευθύνης με την ανάγκη υποστήριξης πολιτιστικών πρωτοβουλιών, ιδίως σε περιοχές όπου η πρόσβαση στον πολιτισμό είναι περιορισμένη. Οι πολιτικοί κύκλοι και οι δομές διακυβέρνησης διαδραματίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο, καθώς οι αλλαγές στην ηγεσία και στις κυβερνητικές προτεραιότητες μπορούν είτε να ενισχύσουν είτε να περιορίσουν τις πολιτιστικές δαπάνες. Επιπλέον, οι πολιτιστικές δαπάνες αποτελούν ζωτικό συστατικό της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς υποστηρίζουν όχι μόνο την οικονομική ανάπτυξη αλλά και την κοινωνική συνοχή και τους περιβαλλοντικούς στόχους. Για τη βελτιστοποίηση των πολιτιστικών δαπανών, οι κυβερνήσεις πρέπει να εξετάσουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές που ενσωματώνουν πολιτιστικές πολιτικές σε ευρύτερα αναπτυξιακά σχέδια, διασφαλίζοντας ότι τόσο οι οικονομικοί όσο και οι πολιτιστικοί στόχοι επιτυγχάνονται αποτελεσματικά.

2.7 Μελέτες στο ελληνικό πλαίσιο

Η βιβλιογραφία για την πολιτιστική πολιτική στην Ελλάδα εξετάζει τον εξελισσόμενο ρόλο τόσο των εθνικών όσο και των τοπικών κυβερνήσεων στη διαχείριση της πολιτιστικής ανάπτυξης εν μέσω οικονομικών και θεσμικών προκλήσεων. Οι μελέτες που παρουσιάζονται στην συνέχεια επικεντρώνονται στο πώς διαμορφώνονται οι πολιτιστικές πολιτικές από τα εθνικά πλαίσια, τις προσπάθειες αποκέντρωσης και τις ιδεολογίες τοπικής διακυβέρνησης. Τα βασικά ζητήματα περιλαμβάνουν την προσαρμογή των πολιτικών στις σύγχρονες πολιτιστικές απαιτήσεις, την αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών και την ενσωμάτωση της στήριξης του ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον, ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης έπαιξε σημαντικό ρόλο, τονίζοντας την ένταση μεταξύ της πολιτιστικής διατήρησης και των οικονομικών περιορισμών, καθώς και την εξάρτηση από τη διεθνή συνεργασία και τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Αναλυτικότερα, η Μαγούλα (2023) διερευνά την αποτελεσματικότητα της πολιτιστικής πολιτικής και διαχείρισης εντός του Υπουργείου Πολιτισμού, εστιάζοντας στις προκλήσεις που συνδέονται με την προσαρμογή σε εξελισσόμενα πολιτιστικά ζητήματα. Χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων που συνδυάζει ποσοτικά δεδομένα από ερωτηματολόγια εργαζομένων και ποιοτικές γνώσεις από συνεντεύξεις, η μελέτη υπογραμμίζει αρκετά πολυδιάστατα ευρήματα. Συγκεκριμένα, υπάρχει σημαντική δυσαρέσκεια με την πολιτιστική πολιτική, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η προσαρμογή στις πολιτιστικές αλλαγές, οι δημόσιες δαπάνες, τα έργα υποδομής και η διεθνής συνεργασία. Αντίθετα, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς έλαβε ευνοϊκότερη αξιολόγηση. Η έρευνα αποκαλύπτει επίσης μια συναίνεση για την υποστήριξη διατομεακών εθνικών πολιτιστικών πολιτικών και τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των ΜΚΟ στην εθνική πολιτιστική ανάπτυξη. Η ανάλυση υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της διαχείρισης της πολιτιστικής πολιτικής και την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων εντός του Υπουργείου.

Η Παπαδάκη (2022) εξετάζει τη σχέση πολιτισμού και τοπικής διακυβέρνησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτιστική δημοκρατία, την αποκέντρωση και την

ανάπτυξη. Η εργασία εξετάζει τα διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά θεσμικά πλαίσια για την πολιτιστική πολιτική σε τοπικό επίπεδο, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητά τους στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Ένα βασικό εύρημα είναι ότι ενώ η πολιτιστική αποκέντρωση προσφέρει ευκαιρίες για τοπική ανάπτυξη, τα τρέχοντα θεσμικά πλαίσια δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις αναδυόμενες απαιτήσεις της τοπικής διακυβέρνησης. Η Παπαδάκη (2022) προτείνει μια στρατηγική πολιτιστικής διαχείρισης που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών με την προώθηση του δημοκρατικού πολιτισμού και την τόνωση των περιφερειακών οικονομιών. Η έρευνα παρουσιάζει επίσης παραδείγματα επιτυχημένων τοπικών πολιτιστικών πολιτικών, ιδιαίτερα εκείνων που εφαρμόζονται στη Θεσσαλονίκη, οι οποίες χρησιμεύουν ως πρότυπα για την ενίσχυση της τοπικής πολιτιστικής διακυβέρνησης μέσω πιο αποκεντρωμένων προσεγγίσεων.

Τέλος, οι Ψαρρού και Αγγελέττου (2023) συζητούν πώς ο πολιτιστικός προγραμματισμός ενσωματώνεται στον επιχειρησιακό σχεδιασμό των τοπικών κυβερνήσεων στην Ελλάδα. Η παρέμβαση των τοπικών αρχών στον πολιτιστικό τομέα ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με τις εθνικές συμπεριφορές, την ιδεολογία της τοπικής διακυβέρνησης και το επίπεδο της τοπικής αυτονομίας. Η μελέτη τους υπογραμμίζει ότι η Ελλάδα ακολουθεί ένα μικτό μοντέλο πολιτιστικής πολιτικής, όπου κεντρικοί φορείς, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού, χειρίζονται την πολιτιστική κληρονομιά, ενώ περιφερειακοί και τοπικοί φορείς είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση τοπικών προγραμμάτων. Η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων στους δήμους στο πλαίσιο του σχεδίου «Καλλικράτης» ενίσχυσε τον ρόλο των τοπικών κυβερνήσεων στην προώθηση του πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένης της διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, της ίδρυσης πολιτιστικών κέντρων και της διατήρησης ιστορικών χώρων. Ωστόσο, σημειώνουν ότι οι οικονομικοί περιορισμοί, που επιδεινώθηκαν από την οικονομική κρίση, έχουν περιορίσει σημαντικά την ικανότητα των τοπικών αρχών να εκτελούν τα πολιτιστικά τους καθήκοντα, οδηγώντας σε αναποτελεσματικά αποτελέσματα πολιτιστικής πολιτικής και μεγαλύτερη εξάρτηση από κρατικές επιχορηγήσεις και περιορισμένη χορηγία από τον ιδιωτικό τομέα.

Η έρευνα για την πολιτιστική πολιτική της Ελλάδας αποκαλύπτει ότι, ενώ γίνονται προσπάθειες για την προώθηση της πολιτιστικής ανάπτυξης, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους

και την εφαρμογή της πολιτικής. Η πολιτιστική αποκέντρωση προσφέρει ευκαιρίες για τις τοπικές κυβερνήσεις να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο, ωστόσο αυτό συχνά παρεμποδίζεται από οικονομικούς περιορισμούς και αναποτελεσματικές δομές πολιτικής. Για να είναι πιο αποτελεσματική η πολιτιστική πολιτική, πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ της εθνικής εποπτείας και της τοπικής αυτονομίας, παράλληλα με μια ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου, του ιδιωτικού και του μη κυβερνητικού τομέα. Τελικά, η βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη απαιτεί τόσο χρηματοπιστωτική σταθερότητα όσο και στρατηγικό σχεδιασμό που αντιμετωπίζει τις εξελισσόμενες πολιτιστικές ανάγκες.

3. Μεθοδολογία έρευνας

3.1 Εισαγωγή στη Μεθοδολογία

Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο την ανάλυση των δημόσιων δαπανών για τον πολιτισμό στην Ελλάδα, εστιάζοντας στη σύγκρισή τους με άλλες ευρωπαϊκές χώρες κατά την τελευταία δεκαετία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, ακολουθήθηκε μια πολυεπίπεδη μεθοδολογική προσέγγιση που περιλαμβάνει τη συστηματική συλλογή βιβλιογραφίας, την ανάλυση ποσοτικών δεδομένων, και τη σύγκριση των αποτελεσμάτων με αντίστοιχα ευρωπαϊκά δεδομένα. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία επιλέχθηκε προκειμένου να κατανοηθούν οι επιπτώσεις των δημόσιων πολιτιστικών δαπανών στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην κοινωνική συνοχή.

3.2 Συλλογή Βιβλιογραφίας

Η συλλογή της βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε μέσω αναζήτησης σε ακαδημαϊκές βάσεις δεδομένων όπως το Google Scholar, το JSTOR και το ScienceDirect, καθώς και σε εξειδικευμένα ελληνικά επιστημονικά περιοδικά. Οι λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν περιλάμβαναν τόσο ελληνικούς όσο και ξενόγλωσσους όρους, όπως “δημόσιες δαπάνες”, “πολιτιστική πολιτική”, “πολιτιστική κληρονομιά”, “ποσοτική ανάλυση” και “ποιοτική ανάλυση”, καθώς και αντίστοιχους όρους στα αγγλικά: “public expenditures”, “cultural policy”, “cultural heritage”, “quantitative analysis” και “qualitative analysis”.

Για την εξασφάλιση της ποιότητας των δεδομένων, απορρίφθηκαν άρθρα που δεν σχετίζονταν άμεσα με το ερευνητικό ερώτημα ή δεν παρείχαν επαρκή στοιχεία για τη σύγκριση των πολιτιστικών δαπανών σε διαφορετικές χώρες. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ανεύρεση άρθρων που επικεντρώνονται στις ελληνικές δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό, καθώς και στη σύγκριση αυτών με τις δαπάνες άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Η επιλογή της βιβλιογραφίας έγινε βάσει της σχετικότητας με το ερευνητικό ερώτημα και της εγκυρότητας των πηγών. Προτιμήθηκαν άρθρα και εκθέσεις που βασίζονταν σε εμπειρικά δεδομένα ή σε αναγνωρισμένες θεωρητικές προσεγγίσεις, όπως οι μελέτες που δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Επιπλέον, ελήφθησαν υπόψη οι πιο πρόσφατες μελέτες που αναλύουν την επίδραση των δημόσιων πολιτιστικών δαπανών στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την κοινωνική συνοχή.

Αποκλείστηκαν αποτελέσματα που βασίζονταν μόνο σε θεωρητικές προσεγγίσεις χωρίς επαρκή εμπειρικά δεδομένα ή που δεν σχετίζονταν άμεσα με τον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτιστικό χώρο. Τέλος, συμπεριλήφθηκαν και εξειδικευμένα ελληνικά άρθρα που εξετάζουν τις πολιτιστικές δαπάνες σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να προσφερθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα του ερευνητικού θέματος.

3.3 Πλαίσιο σύγκρισης

Το πλαίσιο σύγκρισης της έρευνας βασίστηκε στην ανάλυση των δημοσίων δαπανών για τον πολιτισμό στην Ελλάδα σε σύγκριση με αντίστοιχες δαπάνες άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Οι χώρες που επιλέχθηκαν, όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία, παρουσιάζουν ομοιότητες με την Ελλάδα τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτιστικό επίπεδο. Αυτές οι χώρες έχουν πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις στην κατανομή των πόρων για τη διατήρηση και προώθηση του πολιτισμού. Η σύγκριση επικεντρώθηκε στην τελευταία δεκαετία, χρησιμοποιώντας δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), καθώς και από εθνικούς φορείς.

Για την ελληνική περίπτωση, εξετάστηκαν λεπτομερώς οι προϋπολογισμοί του Υπουργείου Πολιτισμού και του ελληνικού κράτους, προκειμένου να προσδιοριστεί το επίπεδο και η εξέλιξη των δαπανών για τον πολιτισμό με την πάροδο του χρόνου. Αναλύθηκαν οι κατανομές των πόρων σε διάφορους τομείς, όπως η συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η υποστήριξη των τεχνών και των πολιτιστικών εκδηλώσεων, καθώς και η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών. Η ανάλυση αυτή επέτρεψε την καταγραφή των τάσεων στη χρηματοδότηση του πολιτισμού και την

αξιολόγηση της προτεραιότητας που δίνεται στον τομέα αυτό, ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Οι επιλογές των χωρών για τη σύγκριση έγιναν βάσει κριτηρίων όπως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το ποσοστό των δημοσίων δαπανών για τον πολιτισμό ως ποσοστό του ΑΕΠ και η πολιτιστική τους κληρονομιά. Εξετάστηκαν επίσης οι πολιτικές που εφαρμόζουν οι άλλες χώρες για την υποστήριξη του πολιτισμού, καθώς και η αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών σε σχέση με την ενίσχυση της πολιτιστικής παραγωγής και της πολιτιστικής συμμετοχής των πολιτών.

Στόχος της σύγκρισης ήταν να διαπιστωθεί αν η Ελλάδα καταφέρνει να στηρίζει τον πολιτιστικό τομέα συγκριτικά με χώρες με παρόμοια οικονομικά χαρακτηριστικά και πολιτιστική παράδοση. Επίσης, εξετάστηκε κατά πόσο οι ελληνικές πολιτιστικές πολιτικές είναι εναρμονισμένες με τις ευρωπαϊκές πρακτικές ή αν υπάρχουν αποκλίσεις που επηρεάζουν την πολιτιστική ανάπτυξη. Οι διαφορές και οι ομοιότητες που αναδείχθηκαν βοήθησαν στην κατανόηση της θέσης της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό πολιτιστικό χάρτη, καθώς και στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών που εφαρμόζει.

3.4 Συλλογή δεδομένων και αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από διάφορες δημόσιες πηγές, όπως οι κρατικοί προϋπολογισμοί της Ελλάδας, οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι αναφορές του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ανάλυση των προϋπολογισμών του ελληνικού κράτους και του Υπουργείου Πολιτισμού, προκειμένου να καταγραφούν οι δαπάνες που αφορούν τον πολιτισμό και να αξιολογηθεί η κατανομή των πόρων στον τομέα αυτό. Ωστόσο, η διαδικασία της συλλογής δεδομένων αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες, κυρίως λόγω της μη επαρκούς διάκρισης των δαπανών σε πολιτιστικές και αθλητικές κατηγορίες.

Συγκεκριμένα, οι κωδικοί δαπανών που χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την καταγραφή των δημόσιων δαπανών δεν είναι πάντοτε αρκετά αναλυτικοί. Αυτό σημαίνει ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι εφικτό να γίνει σαφής

διαχωρισμός μεταξύ των δαπανών που αφορούν τον πολιτισμό και εκείνων που αφορούν τον αθλητισμό. Αυτό το πρόβλημα περιπλέκει την ακριβή αποτίμηση των πραγματικών δαπανών για πολιτιστικές δραστηριότητες και δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με την αξιοπιστία των στοιχείων. Παρά τις προσπάθειες για την ακριβή κατηγοριοποίηση, η έλλειψη αυτής της πληροφορίας αποτελεί περιορισμό για την έρευνα και επιδρά αρνητικά στην ακρίβεια των συμπερασμάτων.

Η ανάλυση των δεδομένων περιλάμβανε την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτιστικών πολιτικών στην Ελλάδα, καθώς και τη σύγκριση με τις αντίστοιχες πολιτικές άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Για την αξιολόγηση αυτή, εξετάστηκαν οι δαπάνες που σχετίζονται με τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την υποστήριξη των τεχνών και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, και την ενίσχυση της πολιτιστικής συμμετοχής. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό συμβάλλουν σημαντικά στην κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας.

Εν κατακλείδι, παρά τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν, τα ευρήματα της έρευνας υπογραμμίζουν τη σημασία της χρηματοδότησης του πολιτιστικού τομέα και αναδεικνύουν την ανάγκη για βελτίωση των διαδικασιών καταγραφής και αξιολόγησης των δαπανών για να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική πολιτιστική πολιτική.

4 Ανάλυση προϋπολογισμών του ελληνικού κράτους

Η πανδημία Covid 19 είχε εκτεταμένες οικονομικές συνέπειες, οι οποίες οδήγησαν στη δεύτερη μεγαλύτερη παγκόσμια ύφεση της πρόσφατης ιστορίας. Άλλαξε τα δεδομένα της καθημερινότητας των ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη, επηρέασε την οικονομική και κοινωνική ζωή των πολιτών και τα κράτη αναγκάστηκαν σε ανύποπτο χρονικό διάστημα να μεταβάλλουν τις πρακτικές δημόσιας διοίκησης ώστε η εξυπηρέτηση των πολιτών να γίνεται άμεσα, ανέπαφα και ολοκληρωτικά χρησιμοποιώντας τα μέσα της τεχνολογίας. Με την μεταλλαγή αυτή αναγκάστηκαν να επενδύσουν περισσότερο στον εκσυγχρονισμό των πρακτικών και το σκηνικό στην καθημερινή ζωή άλλαξε ριζικά. Όσον αφορά την κοινωνική ζωή των πολιτών το πρώτο διάστημα φοβισμένοι για το άγνωστο παρέμεναν όλοι στην ασφάλεια του σπιτιού, ανήμποροι να έχουν κοινωνικές επαφές κατά πρόσωπο, η ψυχαγωγία που λάμβαναν προερχόταν από τα μέσα τεχνολογίας (τηλεόραση, υπολογιστής, κινητό τηλέφωνο κ.τ.λ.) όπως και η επικοινωνία με φίλους, συγγενείς και συνεργάτες. Οι συνθήκες της πανδημίας επέβαλλαν το είδος της εξ αποστάσεως εργασίας και οι οθόνες των υπολογιστών αποτέλεσαν το καθημερινό εργασιακό σκηνικό για μεγάλο μέρος των εργαζομένων σε όλο τον πλανήτη.

Η Ελλάδα, μια χώρα που λόγω γεωγραφικής θέσης αλλά και πολιτικής, επηρεαζόμενη ανέκαθεν από αστάθειες που έπλητταν την οικονομία της, σημείωσε σταθερά βήματα εκσυγχρονισμού των δημόσιων υπηρεσιών. Η έξαρση της πανδημίας μέσα στο 2020 είχε σημαντικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας, αλλά και στις επιμέρους αγορές. Δαπάνησε αρκετά χρήματα ώστε να γίνει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική και απλή η εμπειρία των πολιτών στους ιστοτόπους των δημοσίων υπηρεσιών, ωστόσο το μεγαλύτερο μέλημα ήταν και θα είναι ο τομέας της υγείας. Έγινε εκσυγχρονισμός και στελέχωση των μονάδων υγείας και δημιουργία νέων δομών για την αποτελεσματικότερη λειτουργία. επηρεάσει τα νοσοκομεία και γενικότερα το δημόσιο σύστημα υγείας σε όλο τον κόσμο. Πολλά νοσοκομεία έχουν μειώσει ή αναβάλλει τη λεγόμενη μη επείγουσα φροντίδα. Αυτό έχει ιατρικές συνέπειες για τους ανθρώπους που εξυπηρετούνται συστηματικά από τα νοσοκομεία. Τα Υπουργεία

Υγείας και τα κοινωνικά συστήματα σε όλο τον κόσμο αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν την πανδημία.

Σχεδόν το σύνολο των κοινωνικών, πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων ακυρώθηκαν ή έγιναν διαδικτυακά, ενώ ο συνολικός αντίκτυπος στον κλάδο του τουρισμού όπως και του εμπορίου δεν έχει ακόμη εκτιμηθεί οριστικά. Εν συντομία, το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα λόγω της πανδημίας COVID-19 αντιμετώπισε και συνεχίζει να αντιμετωπίζει μια άνευ προηγουμένου αβεβαιότητα, ενώ υπάρχει σημαντική διαφωνία από τους ειδικούς τόσο ως προς τη συνολική έκταση της πανδημίας όσο και ως προς τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της, τη διάρκεια και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της οικονομικής ανάκαμψης που έκανε την εμφάνισή της από τα μέσα του 2021.

Η πανδημία COVID-19 επηρέασε τα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως, οδηγώντας στο κλείσιμο σχεδόν όλων των σχολείων, πανεπιστημίων και κολεγίων. Οι περισσότερες κυβερνήσεις αποφάσισαν να κλείσουν προσωρινά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε μια προσπάθεια να μειώσουν την εξάπλωση του κορωνοϊού. Από τις αρχές Οκτωβρίου 2020, περίπου ένα δισεκατομμύριο μαθητές και σπουδαστές επηρεάστηκαν άμεσα από το κλείσιμο των σχολείων και των πανεπιστημίων ως απάντηση στην πανδημία. Για να μην κλείσουν τα σχολεία, η UNESCO (2020) συνέστησε τη χρήση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ανοιχτών εκπαιδευτικών εφαρμογών και πλατφορμών. Επομένως, η τεχνολογία μπορεί να επιτρέψει στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένο υλικό πέρα από τα εγχειρίδια. Έτσι, λόγω της πανδημίας COVID-19, πολλά σχολεία σε όλο τον κόσμο υιοθέτησαν μαθήματα μέσω σύγχρονου λογισμικού.

Η εποχή μετά την πανδημία βρίσκει την Ελλάδα αλλά και όλη την Ευρώπη να μετρούν τις δυνάμεις τους. Παρά την εγρήγορση που επέβαλλε η υγειονομική κρίση, ωθώντας τα κράτη να λάβουν δράση για την άμεση αντιμετώπιση της πανδημίας αλλά και την απλούστευση της καθημερινότητας για τους πολίτες, έρχονται στην επιφάνεια οι προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν τα κράτη. Λειτουργήσε ως επιταχυντής πρόκλησης καινοτομιών με επιτακτικό χαρακτήρα. Η πανδημία του Covid 19 ανέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης των συστημάτων υγείας αλλά και την στελέχωση των υπηρεσιών από εργαζόμενους ικανούς να χειριστούν μέσα τεχνολογίας.

Με την επιστροφή στην καθημερινότητα η ελληνική κυβέρνηση στηρίζει όλα τα υπουργεία του κράτους ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. Η πανδημία και ο εγκλεισμός είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση της κοινωνικοποίησης και των κοινωνικών επαφών των πολιτών και ως εκ τούτου οδήγησαν στην αύξηση των ποσοστών ασθενών ψυχικής υγείας. Για τον λόγο αυτό, το κράτος επενδύει στον πολιτισμό ως μέσο ψυχαγωγίας και θεραπείας. Δαπανά μεγάλα ποσά στο υπουργείο πολιτισμού και τους φορείς του γεγονός που αποτυπώνεται στον κρατικό προϋπολογισμό του 2022.

ΕΞΟΔΑ		
ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ		
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ		
Οικονομικό έτος: 2022		
Κωδικός Φορέα	Όνομασία	2022
1001	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	4.462.000
1003	ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	144.200.000
1004	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	33.144.000
1007	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	2.928.568.000
1009	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	254.622.000
1011	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	6.431.600.000
1015	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	4.341.371.000
1017	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	516.768.000
1019	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	4.891.100.000
1021	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	337.553.000
1023	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	750.441.665.000
1029	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ	187.436.000
1031	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	195.581.000

Σύμφωνα με τον πίνακα που αφορά τα Έξοδα του Τακτικού προϋπολογισμού του έτους 2022 το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έλαβε 337.553.000 € ποσό ελαφρώς αυξημένο αν λάβουμε υπόψιν τον Κρατικό Προϋπολογισμό του οικονομικού

έτους 2020 όπου το ποσό δαπάνης στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κυμαινόταν στα 300.200.000 € σε επίπεδο Τακτικού προϋπολογισμού . Σαφώς και δεν είναι η μεγαλύτερη δαπάνη που λαμβάνει υπουργείο, καθώς σύμφωνα με τον Πίνακα το μεγαλύτερο ποσό εξόδων σημειώνεται στο Υπουργείο Οικονομικών, όπου και ανέρχεται στα 750.441.665.000 €.

Λαμβάνοντας υπόψιν τον Προϋπολογισμό Επιδόσεων του 2022 τα στοιχεία για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έχουν ως εξής :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Κωδ.	Φορέας Προγράμματος	Προϋπολογισμός σε ευρώ			
		Τακτικός	ΠΑΕ		Σύνολο
			Εθνικό	Ευχρηματοδοτούμενο	
1021	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΠΙΤΡΑΧΕΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	337.563.000,00 €	65.000.000,00 €	15.000.000,00 €	417.563.000,00 €
08.1021.001	Γραφείο Υπουργού, Αναπληρωτής Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών και Ειδικών Γραμματέων, Αναπληρωτών Γενικών Γραμματέων και Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	34.560.830,70 €	50.000.000,00 €	0,00 €	84.560.830,70 €
101-0000000		2.616.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.616.000,00 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	2.219.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.219.000,00 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	397.000,00 €	0,00 €	0,00 €	397.000,00 €
203-0000000	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	4.040.830,70 €	0,00 €	0,00 €	4.040.830,70 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	2.977.059,60 €	0,00 €	0,00 €	2.977.059,60 €
0022	Καταλυτική Παράβολο	40.000,00 €	0,00 €	0,00 €	40.000,00 €
0023	Μεταβόλας	288.865,50 €	0,00 €	0,00 €	288.865,50 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	861.029,80 €	0,00 €	0,00 €	861.029,80 €
0031	Πόλυο Περιφερειακό Στοιχείο	73.876,00 €	0,00 €	0,00 €	73.876,00 €
501-0000000	Λοιπές μονοδ/κατοικητές μονάδες οι οποίες αφοράται στον Υπουργείο/Αναπληρωτής Υπουργού/Υφυπουργού/Υπηρεσιακό Γραμματέα ή Αποσπασθέν στο Υπουργείο	27.904.000,00 €	0,00 €	0,00 €	27.904.000,00 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	9.791.000,00 €	0,00 €	0,00 €	9.791.000,00 €
0022	Καταλυτική Παράβολο	50.000,00 €	0,00 €	0,00 €	50.000,00 €
0023	Μεταβόλας	1.574.000,00 €	0,00 €	0,00 €	1.574.000,00 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	15.348.000,00 €	0,00 €	0,00 €	15.348.000,00 €
0031	Πόλυο Περιφερειακό Στοιχείο	1.140.000,00 €	0,00 €	0,00 €	1.140.000,00 €
702-0000000	Διπλότυπο Τομείο Ανάπτυξης και Ανθοκυκλοφορίας και Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	0,00 €	50.000.000,00 €	0,00 €	50.000.000,00 €
0029	Ποσών από κατανομή	0,00 €	50.000.000,00 €	0,00 €	50.000.000,00 €
08.1021.002	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ- ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΤΛ	146.882.246,00 €	15.000.000,00 €	15.000.000,00 €	176.882.246,00 €
204-0000000	Γενική Γραμματεία Πολιτισμού	146.882.246,00 €	15.000.000,00 €	15.000.000,00 €	176.882.246,00 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	130.177.246,00 €	0,00 €	0,00 €	130.177.246,00 €
0022	Καταλυτική Παράβολο	500.000,00 €	0,00 €	0,00 €	500.000,00 €
0023	Μεταβόλας	3.520.000,00 €	0,00 €	0,00 €	3.520.000,00 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	11.045.000,00 €	0,00 €	0,00 €	11.045.000,00 €
0029	Ποσών από κατανομή	0,00 €	15.000.000,00 €	15.000.000,00 €	30.000.000,00 €
0031	Πόλυο Περιφερειακό Στοιχείο	1.640.000,00 €	0,00 €	0,00 €	1.640.000,00 €
08.1021.003	ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ - ΚΑΜΜΙΤΕΚΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	67.117.754,00 €	0,00 €	0,00 €	67.117.754,00 €
204-0000000	Γενική Γραμματεία Πολιτισμού	12.170.754,00 €	0,00 €	0,00 €	12.170.754,00 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	12.170.754,00 €	0,00 €	0,00 €	12.170.754,00 €
205-0000000	Γενική Γραμματεία Σύγχρονου Πολιτισμού	54.947.000,00 €	0,00 €	0,00 €	54.947.000,00 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	2.840.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.840.000,00 €
0022	Καταλυτική Παράβολο	50.000,00 €	0,00 €	0,00 €	50.000,00 €
0023	Μεταβόλας	51.668.000,00 €	0,00 €	0,00 €	51.668.000,00 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	380.000,00 €	0,00 €	0,00 €	380.000,00 €
08.1021.004	ΕΡΑΣΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	81.984.250,90 €	0,00 €	0,00 €	81.984.250,90 €
203-0000000	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	81.984.250,90 €	0,00 €	0,00 €	81.984.250,90 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	2.290.611,60 €	0,00 €	0,00 €	2.290.611,60 €
0023	Μεταβόλας	79.008.840,90 €	0,00 €	0,00 €	79.008.840,90 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	615.959,40 €	0,00 €	0,00 €	615.959,40 €
0031	Πόλυο Περιφερειακό Στοιχείο	68.839,00 €	0,00 €	0,00 €	68.839,00 €
08.1021.005	ΑΘΛΗΤΗ ΠΑΙΔΟΥΣ, ΑΝΑΡΧΙΚΗ, ΑΒΟΛΟΤΥΡΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	5.142.869,20 €	0,00 €	0,00 €	5.142.869,20 €
203-0000000	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	5.142.869,20 €	0,00 €	0,00 €	5.142.869,20 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	1.468.508,40 €	0,00 €	0,00 €	1.468.508,40 €
0023	Μεταβόλας	3.235.293,60 €	0,00 €	0,00 €	3.235.293,60 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	384.939,20 €	0,00 €	0,00 €	384.939,20 €
0031	Πόλυο Περιφερειακό Στοιχείο	44.137,00 €	0,00 €	0,00 €	44.137,00 €
08.1021.006	ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	1.865.049,20 €	0,00 €	0,00 €	1.865.049,20 €
203-0000000	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	1.865.049,20 €	0,00 €	0,00 €	1.865.049,20 €
0021	Παράβολο σε εργαζόμενους	1.435.820,40 €	0,00 €	0,00 €	1.435.820,40 €
0024	Αγοράς αγαθών και υπηρεσιών	388.089,80 €	0,00 €	0,00 €	388.089,80 €

Κωδ.	Φορέας Προγράμματος	Προϋπολογισμός σε ευρώ			Σύνολο
		Τακτικός	ΠΔΕ		
			Εθνικό	Συγχρηματοδοτούμενο	
0021	Πάνα Περιφερειακά Στοιχεία	43.148,00 €	0,00 €	0,00 €	43.148,00 €

Το σύνολο του Τακτικού Προϋπολογισμού 2022 για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού όπως αναφέρθηκε παραπάνω ανέρχεται στα 337.553.000,00 € με γενικό σύνολο προϋπολογισμού για το εν λόγω Υπουργείο τα 417.553.000,00 €, ποσοστό 0,05 % του Γενικού Συνόλου των Εξόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2022 (ανέρχεται στα 806.740.695.000 €).

Από το γενικό σύνολο των εξόδων για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού το 42,36 % δαπανάται για το Πρόγραμμα 08.1021.002 «Αρχαιολογικά Μουσεία- Αρχαιολογικοί Χώροι- Μνημεία- Κτίρια», υπό την ευθύνη του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού και της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού. Το πρόγραμμα έχει ως στόχο :

1. να προστατέψει και να αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά,
2. την προσβασιμότητα και επισκεψιμότητα στους χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Το Πρόγραμμα « Τέχνες- Γράμματα- Καλλιτεχνική Εκπαίδευση και Λοιπές Πολιτιστικές Δράσεις» καταλαμβάνει το 16,07 % του Γενικού Συνόλου Εξόδων για το Υπουργείο. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που κύρια στρατηγική έχει την εποπτεία και στήριξη Φορέων του τομέα του Σύγχρονου Πολιτισμού, με σκοπό τη διευκόλυνση και προώθηση του έργου τους προς ανάδειξη της συμβολής τους στην καλλιτεχνική δημιουργία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποκτά η γραφική απεικόνιση σε κυκλικό διάγραμμα των προγραμμάτων των γενικών εξόδων προς το Υπουργείο πολιτισμού και Αθλητισμού για το έτος 2022.

Μια γρήγορη ματιά στον κρατικό προϋπολογισμό του 2019, που κατατέθηκε τον Νοέμβριο του 2018 - πριν δηλαδή ξεσπάσει το πρώτο κύμα λοιμώξεων από την πανδημία COVID-19 που εξαπλώθηκε στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο του 2020, μαρτυρά τις προθέσεις του κράτους για τα έξοδα προς τα υπουργεία . Παρατηρείται ότι το υπουργείο πολιτισμού και αθλητισμού πρόκειται να λάβει 305.000.000 € και παρακάτω παρατίθενται τα ποσά κατά μείζονα κατηγορία δαπάνης και κατά φορέα .

Στον πίνακα των πιστώσεων κατά μείζονα κατηγορία δαπάνης είναι εμφανές πως τα περισσότερα έξοδα πρόκειται να διατεθούν σε παροχές των εργαζομένων , ποσό που καταλαμβάνει το 55,66 % του συνόλου των πιστώσεων για το εν λόγω υπουργείο.

Αν μελετηθούν τα ποσά κατά ειδικό φορέα προκύπτει, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα, ότι το μεγαλύτερο ποσό διατίθεται για τη Γενική Γραμματεία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, με την Ειδική Γραμματεία Σύγχρονου Πολιτισμού και τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού να ακολουθούν με μειωτική όμως τάση και ποσά σχεδόν μειωμένα κατά το ήμισυ από την Γενική Γραμματεία του Υπουργείου .

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

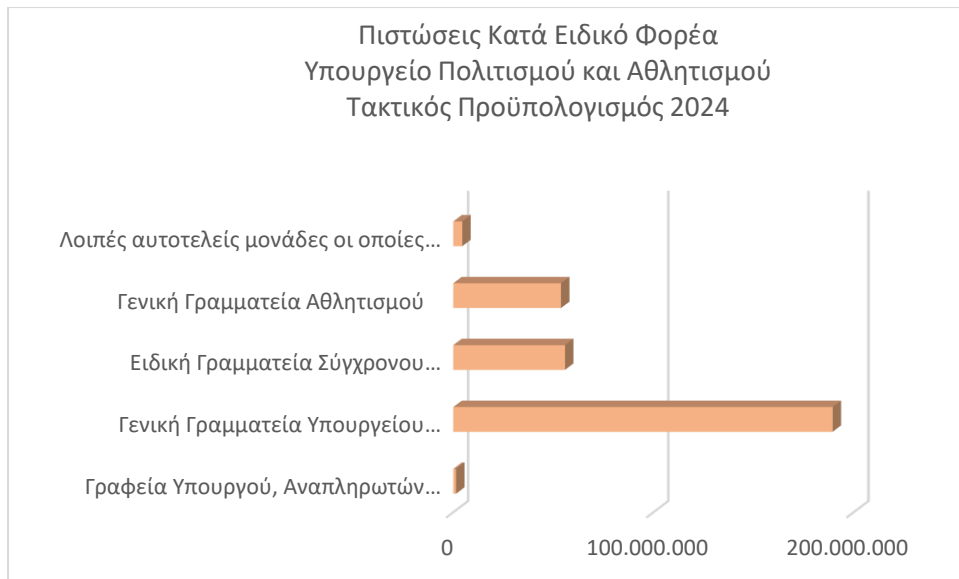
ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΜΕΙΖΟΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ

Οικονομικό έτος: 2019

Κωδικός Φορέα: 1021

Μείζονα κατηγορία	Ονομασία	2019
21	Παροχές σε εργαζομένους	169.750.000
22	Κοινωνικές παροχές	2.240.000
23	Μεταβιβάσεις	98.800.000
24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	29.280.000
29	Πιστώσεις υπό κατανομή	2.500.000
31	Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	2.391.000
33	Αγορές τιμαλφών	39.000
Σύνολο:		305.000.000

1. Λοιπές αυτοτελείς μονάδες οι οποίες υπάγονται στον Υπουργό/Αναπληρωτές Υπουργούς/Υφυπουργούς ή λειτουργούν στο Υπουργείο
2. Γενική Γραμματεία Αθλητισμού
3. Ειδική Γραμματεία Σύγχρονου Πολιτισμού
4. Γενική Γραμματεία Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού
5. Γραφεία Υπουργού, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών και Ειδικών Γραμματέων και Αναπληρωτών Γενικών Γραμματέων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΕΞΟΔΑ**ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ****ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ**

Οικονομικό έτος: 2019

Κωδικός Φορέα	Ονομασία	2019
1001	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	3.447.000
1003	ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	141.850.000
1005	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ	44.092.000
1007	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	2.582.827.000
1009	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	259.200.000
1011	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	3.358.600.000
1015	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	3.824.312.000
1017	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ & ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	650.284.000
1019	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	4.962.000.000
1021	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	305.000.000
1023	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	659.705.380.000
1029	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ	258.430.000
1031	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	83.757.000

Εν συγκρίσει με τα δεδομένα των δαπανών για το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού του οικονομικού έτους 2022, η δαπάνη για το εν λόγω υπουργείο παρουσιάζεται μειωμένη καθώς κυμαίνεται στα 305.000.000,00 καθιστώντας τη χαμηλότερη των 337.553.000 € της προϋπολογιζόμενης δαπάνης για το Υπουργείο το 2022.

Επιστρέφοντας στα σημερινά δεδομένα και στην λεγόμενη «μετά Covid» εποχή, παρατηρείται πως οι προβλέψεις δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού για το έτος 2024 ανέρχονται στο ποσό των 258 εκατ. ευρώ.

Στο οικονομικό έτος 2024 προβλέπεται πως 154.233.000 θα διατεθούν για παροχές σε εργαζομένους, ποσό που ξεπερνά το 50 % του προϋπολογιζόμενου συνόλου για το Υπουργείο Πολιτισμού το εν λόγω οικονομικό έτος.

Αναφορικά με τον πίνακα πιστώσεων κατά ειδικό φορέα, το μεγαλύτερο ποσό που ανέρχεται στα 160.047.000 εκτιμάται ότι θα δαπανηθεί για τη Γενική Γραμματεία Πολιτισμού, όπου και καταλαμβάνει το 62,01% του συνόλου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΜΕΙΖΟΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ

Οικονομικό έτος: 2024

Κωδικός Φορέα: 1022

Μείζονα κατηγορία	Ονομασία	2024
21	Παροχές σε εργαζομένους	154.233.000
22	Κοινωνικές παροχές	600.000
23	Μεταβιβάσεις	73.457.000
24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	26.273.000
31	Πάγια περιουσιακά στοιχεία	3.550.000
Σύνολο:		258.113.000

1. Λοιπές μονάδες/αυτοτελείς μονάδες του Υπουργείου Πολιτισμού, οι οποίες υπάγονται στον Υπουργό/Αναπληρωτές Υπουργούς/Υφυπουργούς/Υπηρεσιακό Γραμματέα ή λειτουργούν στο Υπουργείο
2. Γενική Γραμματεία Σύγχρονου Πολιτισμού
3. Γενική Γραμματεία Πολιτισμού
4. Γραφεία Υπουργού, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών και Ειδικών Γραμματέων, Αναπληρωτών Γενικών Γραμματέων και Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού

Τα ευρήματα από τον προϋπολογισμό επιδόσεων του οικονομικού έτους 2024 παρουσιάζουν το Υπουργείο Πολιτισμού ανεξάρτητο πλέον και αυτόνομο, εν αντιθέσει με προϋπολογισμούς προηγούμενων χρόνων όπου διαμορφωνόταν ως Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Συνάγεται λοιπόν το συμπέρασμα ότι πλέον οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες αποδίδονται αποκλειστικά για θέματα πολιτισμού. Με βάση αυτά τα δεδομένα, παρατηρείται πρόκειται να δαπανηθούν 258.373.000,00 ευρώ σε επίπεδο τακτικού προϋπολογισμού και 400.113.000,00 ευρώ στο Σύνολο του προϋπολογισμού για το εν λόγω υπουργείο. Τα ποσά αυτά σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί διατίθενται για τρία επιμέρους προγράμματα του υπουργείου. Ακολουθεί και το κυκλικό διάγραμμα για την γραφική απεικόνιση σε ποσοστά επί τοις εκατό για τα προγράμματα.

Κωδ.	Φορέας Προγράμματα	Προϋπολογισμός σε ευρώ			
		Τακτικός	ΠΑΕ		Σύνολο
			Εθνικά	Εγγυηματοδοτούμενο	
1022	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	258.113.000,00 €	128.000.000,00 €	14.000.000,00 €	400.113.000,00 €
08.1022.001	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	28.373.000,00 €	10.112.400,00 €	0,00 €	38.485.400,00 €
101-0000000	Γραφεία Υπουργού, Ανακληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών και Ειδικών Γραμματέων, Ανακληρωτών Γενικών Γραμματέων και Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού	2.855.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.855.000,00 €
0021	Παροχές σε εργαζομένους	2.465.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.465.000,00 €
0024	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	390.000,00 €	0,00 €	0,00 €	390.000,00 €
501-0000000	Λοιπές μονάδες/ αυτοτελείς μονάδες του Υπουργείου Πολιτισμού, οι οποίες υπάρχουν στον Υπουργό/ Ανακληρωτές Υπουργούς/ Υφυπουργούς/ Υπηρεσιακό Γραμματέα ή λειτουργούν στο Υπουργείο	25.518.000,00 €	0,00 €	0,00 €	25.518.000,00 €
0021	Παροχές σε εργαζομένους	9.824.000,00 €	0,00 €	0,00 €	9.824.000,00 €
0022	Κοινωνικές Παροχές	50.000,00 €	0,00 €	0,00 €	50.000,00 €
0023	Μεταβιβάσεις	1.621.000,00 €	0,00 €	0,00 €	1.621.000,00 €
0024	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	12.883.000,00 €	0,00 €	0,00 €	12.883.000,00 €
0031	Πόγια Περιουσιακά Στοιχεία	1.140.000,00 €	0,00 €	0,00 €	1.140.000,00 €
702-0000000	Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας του Υπουργείου Πολιτισμού	0,00 €	10.112.400,00 €	0,00 €	10.112.400,00 €
0029	Πιστώσεις υπό κατανομή	0,00 €	10.112.400,00 €	0,00 €	10.112.400,00 €
08.1022.002	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ-ΜΝΗΜΕΙΑ- ΚΤΙΡΙΑ	143.748.110,40 €	110.965.800,00 €	12.750.000,00 €	267.463.910,40 €
204-0000000	Γενική Γραμματεία Πολιτισμού	143.748.110,40 €	22.000.000,00 €	12.750.000,00 €	178.498.110,40 €
0021	Παροχές σε εργαζομένους	122.297.110,40 €	0,00 €	0,00 €	122.297.110,40 €
0022	Κοινωνικές Παροχές	500.000,00 €	0,00 €	0,00 €	500.000,00 €
0023	Μεταβιβάσεις	5.951.000,00 €	0,00 €	0,00 €	5.951.000,00 €
0024	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	12.590.000,00 €	0,00 €	0,00 €	12.590.000,00 €
0029	Πιστώσεις υπό κατανομή	0,00 €	22.000.000,00 €	12.750.000,00 €	34.750.000,00 €
0031	Πόγια Περιουσιακά Στοιχεία	2.410.000,00 €	0,00 €	0,00 €	2.410.000,00 €
702-0000000	Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας του Υπουργείου Πολιτισμού	0,00 €	88.965.800,00 €	0,00 €	88.965.800,00 €
0029	Πιστώσεις υπό κατανομή	0,00 €	88.965.800,00 €	0,00 €	88.965.800,00 €
08.1022.003	ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	85.991.889,60 €	6.921.800,00 €	1.250.000,00 €	94.163.689,60 €
204-0000000	Γενική Γραμματεία Πολιτισμού	16.298.889,60 €	0,00 €	0,00 €	16.298.889,60 €
0021	Παροχές σε εργαζομένους	16.298.889,60 €	0,00 €	0,00 €	16.298.889,60 €
205-0000000	Γενική Γραμματεία Εγγυημένου Πολιτισμού	69.693.000,00 €	0,00 €	1.250.000,00 €	70.943.000,00 €
0021	Παροχές σε εργαζομένους	3.348.000,00 €	0,00 €	0,00 €	3.348.000,00 €
0022	Κοινωνικές Παροχές	50.000,00 €	0,00 €	0,00 €	50.000,00 €
0023	Μεταβιβάσεις	65.885.000,00 €	0,00 €	0,00 €	65.885.000,00 €
0024	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	410.000,00 €	0,00 €	0,00 €	410.000,00 €
0029	Πιστώσεις υπό κατανομή	0,00 €	0,00 €	1.250.000,00 €	1.250.000,00 €
702-0000000	Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας του Υπουργείου Πολιτισμού	0,00 €	6.921.800,00 €	0,00 €	6.921.800,00 €
0029	Πιστώσεις υπό κατανομή	0,00 €	6.921.800,00 €	0,00 €	6.921.800,00 €

Από τον πίνακα του Προϋπολογισμού 2024 αλλά και από το κυκλικό διάγραμμα διακρίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του Προϋπολογιζόμενου ποσού για το Υπουργείο Πολιτισμού πρόκειται να διατεθεί για το πρόγραμμα «Αρχαιολογικά Μουσεία- Αρχαιολογικοί Χώροι- Μνημεία- Κτίρια» καθώς καταλαμβάνει το 67%. Αποτελεί ένα πρόγραμμα που έχει στόχο την στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας με την αρωγή του πολιτισμού. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις εφαρμογής του ποικίλλουν με κυριότερα την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της προσβασιμότητας και επισκεψιμότητας στους χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Με το πρόγραμμα αυτό θα ενισχυθεί η επαφή

περισσότερων πολιτών με τον πολιτισμό, καθώς θα αναβαθμιστεί η εμπειρία τους στα μουσεία, σε χώρους πολιτισμού και σε μνημεία.

Στη δεύτερη θέση έρχεται το πρόγραμμα «Τέχνες και Γράμματα- Καλλιτεχνική Εκπαίδευση και Λοιπές Πολιτιστικές Δράσεις» που καταλαμβάνει το 23% του Συνολικού Ποσού Δαπάνης. Αποτελεί και αυτό ένα σημαντικό εγχείρημα που στόχο έχει να εντείνει την καλλιτεχνική δημιουργία για τα γράμματα, την λογοτεχνία, τις εικαστικές τέχνες, την αρχιτεκτονική, την φωτογραφία και άλλες μορφές πολιτιστικής έκφρασης.

5. Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα και την Ευρώπη την τελευταία δεκαετία

5.1 Αποσαφήνιση ορισμών

Αρχικά, γίνεται αναφορά στην ενότητα αυτή στις έννοιες οι οποίες χρησιμοποιούνται στην συνέχεια. Οι έννοιες αυτές είναι ορισμένες από την Ευρωπαϊκή Ένωση και παρατίθενται στο ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών (ESA2010)

Ο τομέας της γενικής κυβέρνησης, όπως ορίζεται από το ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών (ESA2010), περιλαμβάνει θεσμικές μονάδες που δεν είναι εμπορεύσιμοι παραγωγοί. Αυτές οι μονάδες παράγουν προϊόν που προορίζεται τόσο για ατομική όσο και για συλλογική κατανάλωση και χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω υποχρεωτικών πληρωμών από οντότητες σε άλλους τομείς. Επιπλέον, ο τομέας της γενικής κυβέρνησης περιλαμβάνει οργανισμούς που ασχολούνται κυρίως με την αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου. Αυτός ο τομέας χωρίζεται σε τέσσερις υποτομείς: κεντρική κυβέρνηση, πολιτειακή κυβέρνηση (ισχύει μόνο σε συγκεκριμένες χώρες όπως το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Αυστρία και η Ελβετία), τοπική κυβέρνηση και ταμεία κοινωνικής ασφάλισης (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018).

Οι κύριες λειτουργίες του τομέα της γενικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν την οργάνωση ή τον αναπροσανατολισμό της ροής των πόρων —όπως χρήματα, αγαθά, υπηρεσίες ή άλλα περιουσιακά στοιχεία— μεταξύ εταιρειών, νοικοκυριών και μεταξύ αυτών των οντοτήτων. Οι ενέργειες αυτές αναλαμβάνονται με στόχο την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας ή την επίτευξη άλλων στόχων που κρίνονται νόμιμοι από το κοινό. Παραδείγματα αυτών των λειτουργιών περιλαμβάνουν την αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου, τους φόρους εισοδήματος των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των επιδομάτων ανεργίας και τις κοινωνικές εισφορές των εργαζομένων για την υποστήριξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Επιπλέον, ο τομέας της γενικής κυβέρνησης παράγει αγαθά και υπηρεσίες για την κάλυψη των αναγκών των νοικοκυριών, όπως η υγειονομική περίθαλψη που παρέχεται από το κράτος ή για την αντιμετώπιση των συλλογικών αναγκών της κοινότητας,

συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών όπως η εθνική άμυνα, η δημόσια τάξη και η ασφάλεια (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018)

Ο τομέας της κεντρικής κυβέρνησης, όπως ορίζεται από το ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών (ESA 2010), περιλαμβάνει όλα τα διοικητικά τμήματα και τις κεντρικές υπηρεσίες ενός κράτους που λειτουργούν σε ολόκληρη την οικονομική επικράτεια μιας χώρας, εξαιρουμένης της διαχείρισης των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Η κεντρική κυβέρνηση, που διακρίνεται από την εθνική της σφαίρα αρμοδιοτήτων, κατέχει την πολιτική εξουσία σε ολόκληρη τη χώρα. Έχει την εξουσία να επιβάλλει φόρους σε όλες τις θεσμικές μονάδες και τους μη μόνιμους κατοίκους που ασκούν οικονομικές δραστηριότητες εντός της χώρας. Οι πρωταρχικές αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν την παροχή συλλογικών υπηρεσιών που ωφελούν ολόκληρη την κοινότητα, όπως η εθνική άμυνα, οι εξωτερικές σχέσεις και η δημόσια τάξη. Επιπλέον, η κεντρική κυβέρνηση διαδραματίζει βασικό ρόλο στη ρύθμιση των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων της χώρας. Μπορεί επίσης να δαπανήσει σε υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση και η υγεία, που ωφελούν άμεσα μεμονωμένα νοικοκυριά, και να πραγματοποιεί οικονομικές μεταφορές σε άλλες θεσμικές μονάδες, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλότερων επιπέδων διακυβέρνησης (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018)

Ο τομέας της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως ορίζεται από το Ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών (ESA 2010), περιλαμβάνει όλες τις μορφές δημόσιας διοίκησης που λειτουργούν σε μια συγκεκριμένη τοπική περιοχή της οικονομικής επικράτειας μιας χώρας, εξαιρουμένων των τοπικών φορέων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Οι τοπικές κυβερνήσεις χαρακτηρίζονται από το τοπικό πεδίο αρμοδιοτήτων τους, παρέχοντας ποικίλες υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των κατοίκων τους. Αυτές οι υπηρεσίες μπορεί να χρηματοδοτούνται μέσω τοπικών εσόδων ή επιχορηγήσεων από υψηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης. Ο τομέας της τοπικής αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα φορέων, όπως νομούς, δήμους, πόλεις, κωμοπόλεις και διάφορες περιοχές που είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση, το νερό και την αποχέτευση. Συχνά, διαφορετικές μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης με συγκεκριμένες λειτουργικές αρμοδιότητες μοιράζονται την εξουσία στην ίδια γεωγραφική περιοχή. Επιπλέον, οι γειτονικές τοπικές κυβερνήσεις μπορούν να

σχηματίσουν μια περιφερειακή αρχή για τη διαχείριση των υπηρεσιών συλλογικά, και αυτές οι οντότητες ταξινομούνται επίσης στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

5.2 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα σε σύγκριση με τους μέσους όρους στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία δεκαετία

Μεταξύ 2013 και 2022, η οικονομική δέσμευση της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας για την αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία παρουσίασε μια σταθερή ανοδική τάση, αντανακλώντας την αυξανόμενη έμφαση σε αυτούς τους τομείς. Το 2013 η Ελλάδα διέθεσε 1,312 δισ. ευρώ σε αυτές τις περιοχές. Τα επόμενα χρόνια, η δαπάνη αυτή αυξήθηκε σταδιακά, φθάνοντας τα 1,348 δισ. ευρώ το 2014, σημειώνοντας μέτρια αύξηση της τάξης του 2,7%. Αυτή η ανοδική τάση συνεχίστηκε το 2015, με την κατανομή να αυξάνεται στα 1,426 δισ. ευρώ, που αντιπροσωπεύει περαιτέρω αύξηση της τάξης του 5,8%. Η σταθερή αύξηση των δαπανών έδειξε τη συνεχιζόμενη δέσμευση της κυβέρνησης για την ενίσχυση των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών υποδομών.

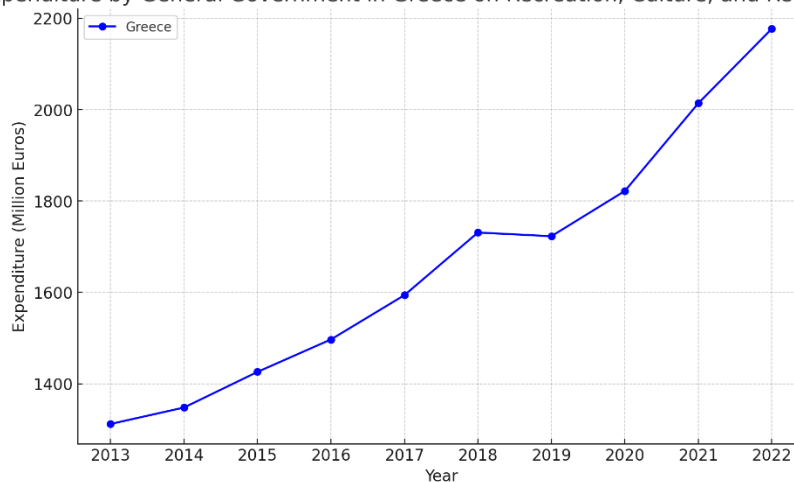
Μέχρι το 2016, η κατανομή είχε αυξηθεί σε 1,497 δισ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας αύξηση 5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η τάση συνεχίστηκε και το 2017, με τις δαπάνες να φθάνουν τα 1,594 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 6,5% σε σύγκριση με το 2016. Το 2018, οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης σε αυτούς τους τομείς αυξήθηκαν σε 1,731 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αξιοσημείωτη αύξηση 8,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σημαντική ώθηση στις επενδύσεις.

Το 2019, η Ελλάδα διέθεσε 1,723 δισ. ευρώ για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία, σημειώνοντας ελαφρά μείωση 0,5% από το 2018. Ωστόσο, αυτή η πτώση ήταν βραχύβια, καθώς το 2020 σημειώθηκε σημαντική αύξηση, με τις δαπάνες να αυξάνονται στα 1,822 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 5,7%. Η ανάπτυξη αυτή συνεχίστηκε και το 2021, με διάθεση 2,014 δισ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας σημαντική αύξηση 10,6% σε σχέση με το 2020. Τέλος, το 2022 η δαπάνη κορυφώθηκε στα 2,177 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 8,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Η συνεχής αύξηση των δαπανών κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου υπογραμμίζει την αυξανόμενη προτεραιότητα της ελληνικής κυβέρνησης σε

πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και θρησκευτικές δραστηριότητες, διπλασιάζοντας σχεδόν την οικονομική της δέσμευση σε αυτούς τους τομείς κατά τη διάρκεια της δεκαετίας.

Annual Expenditure by General Government in Greece on Recreation, Culture, and Religion (2013-2022)

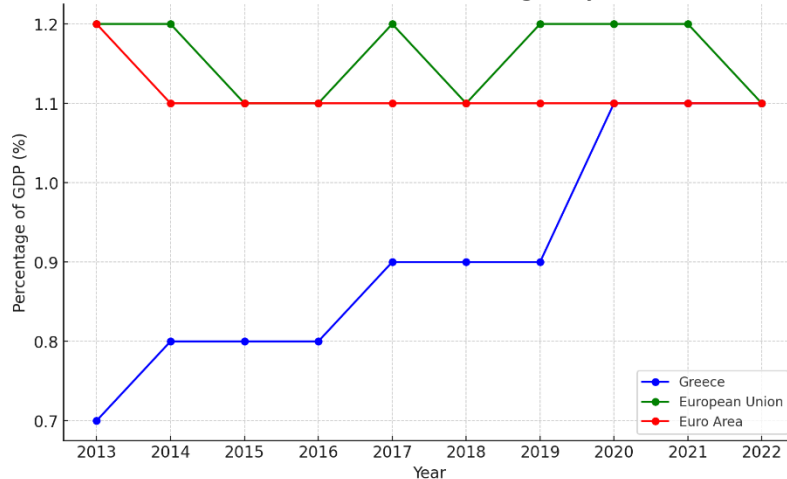
Εξάλλου, μεταξύ 2013 και 2022, το ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) που διατέθηκε από τη γενική κυβέρνηση για την αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωζώνη και την Ελλάδα παρουσίασε αξιοσημείωτες τάσεις. Το 2013, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διέθεσε το 1,2% του ΑΕΠ της σε αυτούς τους τομείς, ποσοστό που παρέμεινε σταθερό μέχρι το 2014. Αυτή η συνέπεια αντικατοπτρίστηκε στη ζώνη του ευρώ, η οποία επίσης διέθεσε το 1,2% του ΑΕΠ της και τα δύο έτη. Ωστόσο, η Ελλάδα, η οποία διέθεσε το 0,7% του ΑΕΠ της το 2013, ήταν σημαντικά κάτω από τους μέσους όρους της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ, υποδηλώνοντας σχετικά χαμηλότερη ιεράρχηση αυτών των τομέων εντός του εθνικού της προϋπολογισμού.

Καθώς περνούσαν τα χρόνια, η κατανομή της Ελλάδας παρουσίασε σταδιακή βελτίωση. Μέχρι το 2014, η Ελλάδα αύξησε την κατανομή της στο 0,8% του ΑΕΠ, όπου παρέμεινε σταθερή μέχρι το 2016. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τόσο η ΕΕ όσο και η ευρωζώνη διατήρησαν σταθερή κατανομή 1,1% έως 1,2% του ΑΕΠ, υπογραμμίζοντας τη σταθερή δέσμευσή τους για την υποστήριξη πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων. Το 2017, η κατανομή της Ελλάδας αυξήθηκε ελαφρά στο 0,9% του ΑΕΠ, ευθυγραμμιζόμενη με τις ευρύτερες προσπάθειες για τόνωση των επενδύσεων σε αυτούς τους τομείς. Αυτή η κατανομή διατηρήθηκε μέχρι το 2018, ενώ η ΕΕ και η ζώνη του ευρώ συνέχισαν τα σταθερά επενδυτικά τους πρότυπα στο 1,1% του ΑΕΠ.

Το έτος 2019 σηματοδότησε ένα σημείο καμπής για την Ελλάδα, με τη γενική κυβέρνηση να αυξάνει τα κονδύλια της στο 0,9% του ΑΕΠ, αντανακλώντας την ανανεωμένη έμφαση στην ενίσχυση των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών υποδομών. Το 2020, η Ελλάδα σημείωσε σημαντική άνοδο, αυξάνοντας την κατανομή της στο 1,1% του ΑΕΠ, φτάνοντας έτσι στην ισοτιμία με την ευρωζώνη και πλησιάζοντας τον μέσο όρο της ΕΕ. Αυτή η αύξηση ήταν ιδιαίτερα αξιοσημείωτη καθώς συνέπεσε με τις προκλήσεις που θέτει η πανδημία του COVID-19, κατά τη διάρκεια της οποίας πολλές κυβερνήσεις αντιμετώπισαν δημοσιονομικούς περιορισμούς. Παρά τις προκλήσεις αυτές, τόσο η ΕΕ όσο και η ευρωζώνη διατήρησαν τις χορηγήσεις τους στο 1,2% και 1,1% αντίστοιχα.

Το 2021 και το 2022, η Ελλάδα συνέχισε να κατανέμει το 1,1% του ΑΕΠ της για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία, ευθυγραμμισμένη πλήρως με την ευρωζώνη και ταιριάζοντας στενά με την κατανομή της ΕΕ. Αυτή η ευθυγράμμιση αντανακλά τα σημαντικά βήματα της Ελλάδας στην ενίσχυση των επενδύσεών της σε αυτούς τους τομείς κατά τη διάρκεια της δεκαετίας. Η σταθερή κατανομή από την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ στο 1,1% έως 1,2% περίπου του ΑΕΠ υπογραμμίζει τη σημασία που δίνεται σε αυτούς τους τομείς στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Percentage of GDP Allocated to Recreation, Culture, and Religion by General Governments (2013-2022)

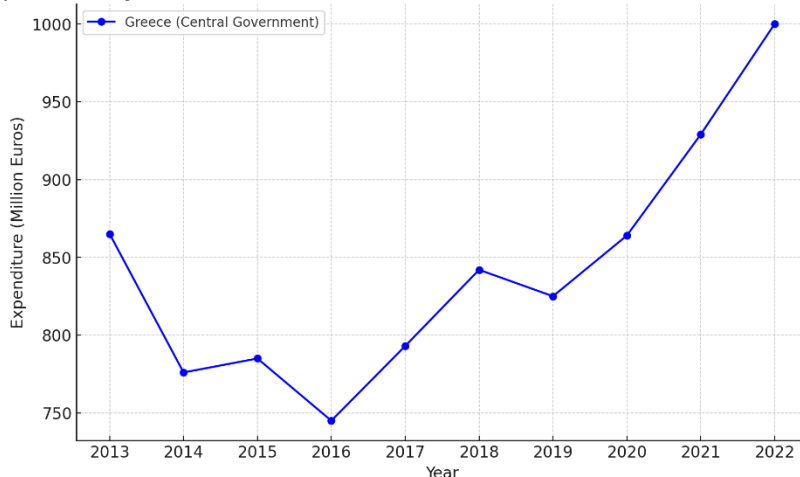
Μεταξύ 2013 και 2022, οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης στην Ελλάδα για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία παρουσίασαν ένα μοτίβο κυμαινόμενης ανάπτυξης,

αντανεκλώνοντας τα ποικίλα επίπεδα προτεραιότητας που δόθηκε σε αυτούς τους τομείς με την πάροδο των ετών. Το 2013 η δαπάνη καταγράφηκε στα 865 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, το 2014, η κατανομή μειώθηκε ελαφρά στα 776 εκατ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας μείωση περίπου 10,3%. Τη μείωση αυτή ακολούθησε μέτρια ανάκαμψη το 2015, με τη δαπάνη να αυξάνεται στα 785 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 1,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Το 2016, η κατανομή σημείωσε περαιτέρω ανάπτυξη, φθάνοντας τα 745 εκατ. ευρώ. Αν και το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει μείωση περίπου 5% από το 2015, η συνολική τάση άρχισε να ανακάμπτει τα επόμενα χρόνια. Μέχρι το 2017, οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης αυξήθηκαν στα 793 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας άνοδο 6,4%. Αυτή η ανοδική πορεία συνεχίστηκε και το 2018, με τις δαπάνες να έφτασαν τα 842 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 6,2% σε σύγκριση με το 2017. Ωστόσο, το 2019 η δαπάνη μειώθηκε ελαφρά στα 825 εκατ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας μέτρια μείωση της τάξης του 2% περίπου σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Το έτος 2020 σηματοδότησε μια σημαντική καμπή, με τις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης να αυξάνονται στα 864 εκατ. ευρώ, που αντιπροσωπεύουν αύξηση 4,7% από το 2019. Αυτή η αναπτυξιακή τάση επιταχύνθηκε το 2021, όπου οι δαπάνες ανήλθαν στα 929 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική αύξηση 7,5%. Τέλος, το 2022, οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία έφθασαν στο ανώτατο όριο του 1 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση περίπου 7,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Συνολικά, η τάση της δεκαετίας υποδηλώνει σταθερή ανάκαμψη και ανάπτυξη των επενδύσεων της κεντρικής κυβέρνησης σε αυτούς τους τομείς, ιδίως μετά από περιόδους πτώσης, με αποκορύφωμα μια ισχυρή αύξηση έως το 2022, όπου οι δαπάνες σχεδόν επανήλθαν στα επίπεδα που παρατηρήθηκαν στην αρχή της περιόδου αλλά με σημαντική ανοδική τροχιά τα τελευταία χρόνια.

Annual Expenditure by Central Government in Greece on Recreation, Culture, and Religion (2013-2022)

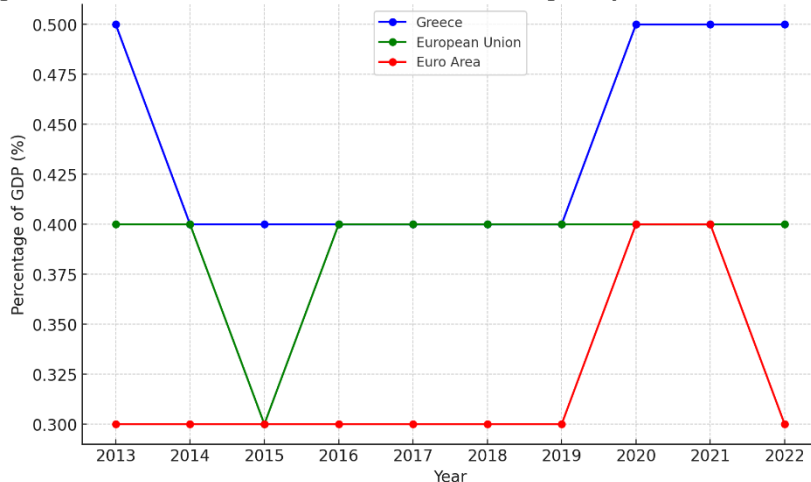
Εξάλλου, μεταξύ 2013 και 2022, το ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) που κατανεμήθηκε από την κεντρική κυβέρνηση στην αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία στην Ελλάδα παρουσίασε ένα σταθερό αλλά κυμαινόμενο πρότυπο, αντανακλώντας τόσο τις εθνικές οικονομικές συνθήκες όσο και τις ευρύτερες ευρωπαϊκές τάσεις. Το 2013, η Ελλάδα διέθεσε το 0,5% του ΑΕΠ της σε αυτούς τους τομείς, το οποίο ήταν ελαφρώς υψηλότερο από τη μέση κατανομή από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την Ευρωζώνη. Την ίδια χρονιά, η ΕΕ διέθεσε το 0,4% του ΑΕΠ της, ενώ η Ευρωζώνη το 0,3%. Αυτό το υψηλότερο αρχικό ποσοστό στην Ελλάδα έδειξε μια σχετικά ισχυρή δέσμευση της κεντρικής κυβέρνησης να επενδύσει σε πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και θρησκευτικές δραστηριότητες.

Το 2014, η Ελλάδα διατήρησε την κατανομή της στο 0,4% του ΑΕΠ, ευθυγραμμισμένη περισσότερο με τον μέσο όρο της ΕΕ, ο οποίος παρέμεινε στο 0,4%, ενώ η ευρωζώνη συνέχισε την κατανομή της στο 0,3%. Αυτή η συνέπεια υποδηλώνει ότι η Ελλάδα καταβάλλει προσπάθειες να σταθεροποιήσει τις επενδύσεις της σε αυτούς τους τομείς, παρά τις οικονομικές προκλήσεις. Από το 2015 έως το 2017, η κατανομή της Ελλάδας παρέμεινε σταθερή στο 0,4% του ΑΕΠ, συνεχίζοντας να ευθυγραμμίζεται με τη σταθερή κατανομή 0,4% της ΕΕ και τη σταθερή κατανομή 0,3% της ευρωζώνης. Αυτή η περίοδος αντανακλά μια φάση σχετικής οικονομικής σταθερότητας και συνεχών επενδύσεων σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην Ελλάδα.

Το 2018, η Ελλάδα αύξησε την κατανομή της στο 0,5% του ΑΕΠ, ξεπερνώντας για άλλη μια φορά τους μέσους όρους της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ. Αυτή η αύξηση υπογράμμισε την ανανεωμένη έμφαση της ελληνικής κεντρικής κυβέρνησης στην ενίσχυση των τομέων του πολιτισμού και της ψυχαγωγίας, παρά το γεγονός ότι η ΕΕ και η ευρωζώνη διατηρούν τις αντίστοιχες χορηγήσεις τους 0,4% και 0,3%. Το 2019, η κατανομή της Ελλάδας μειώθηκε ελαφρά στο 0,4% του ΑΕΠ, ευθυγραμμίζοντάς την με τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ η ευρωζώνη συνέχισε με σταθερή κατανομή 0,3%.

Η έναρξη της πανδημίας COVID-19 το 2020 οδήγησε την κεντρική κυβέρνηση της Ελλάδας να διατηρήσει την κατανομή της στο 0,5% του ΑΕΠ, υποδηλώνοντας μια ισχυρή δέσμευση σε αυτούς τους τομείς παρά τις ευρύτερες οικονομικές πιέσεις. Τόσο η ΕΕ όσο και η Ευρωζώνη διατήρησαν επίσης τις κατανομές τους στο 0,4% και 0,3% αντίστοιχα, υπογραμμίζοντας μια γενική σταθεροποίηση σε ολόκληρη την περιοχή. Το 2021 και το 2022, η Ελλάδα διατήρησε την κατανομή της στο 0,5% του ΑΕΠ, συνεχίζοντας να υπερβαίνει τους μέσους όρους της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ, οι οποίοι παρέμειναν αμετάβλητοι στο 0,4% και 0,3% αντίστοιχα. Συνολικά, η σταθερή και περιστασιακά υψηλότερη κατανομή του ΑΕΠ της Ελλάδας στην αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία σε σύγκριση με τους μέσους όρους της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ καταδεικνύει μια ισχυρή και διαρκή δέσμευση της κεντρικής κυβέρνησης σε αυτούς τους τομείς. Αυτή η επενδυτική τάση είναι σημαντική δεδομένων των ευρύτερων οικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας.

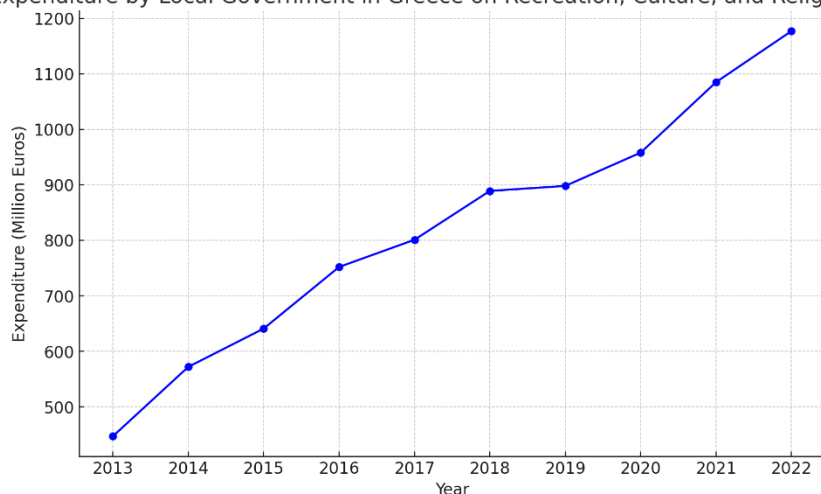
Percentage of GDP Allocated to Recreation, Culture, and Religion by Central Governments (2013-2022)

Τέλος, μεταξύ 2013 και 2022, η χρηματοδότηση από τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία παρουσίασε σημαντική ανοδική τάση, με τις ετήσιες δαπάνες να αυξάνονται σταθερά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας. Το 2013 η δαπάνη καταγράφηκε στα 447 εκατ. ευρώ. Τα επόμενα χρόνια, το ποσό αυτό αυξανόταν σταθερά, φτάνοντας τα 572 εκατ. ευρώ το 2014, σημειώνοντας αύξηση κατά 28% περίπου σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η τάση συνεχίστηκε και το 2015, με συνολικά 641 εκατ. ευρώ, που αντιπροσωπεύουν περαιτέρω αύξηση περίπου 12%. Μέχρι το 2016, η κατανομή αυξήθηκε στα 752 εκατ. ευρώ, που είναι επιπλέον αύξηση 17%. Η ανοδική τροχιά διατηρήθηκε και το 2017 με δαπάνη 801 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας πιο συγκρατημένη ανάπτυξη 7% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Τα επόμενα χρόνια, ο ρυθμός αύξησης των δαπανών παρέμεινε σταθερός, αν και με κυμαινόμενους ρυθμούς. Το 2018, η δαπάνη αυξήθηκε στα 889 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 11% σε σχέση με το 2017. Την επόμενη χρονιά, το 2019, οι δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης ανήλθαν στα 898 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας οριακή αύξηση μόλις 1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχύνθηκε ξανά το 2020, με τις δαπάνες να αυξάνονται στα 958 εκατομμύρια ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 7%. Η τάση συνεχίστηκε ανοδικά το 2021, με τις δαπάνες να αγγίζουν τα 1,085 δισ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική αύξηση 13% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Τέλος, το 2022, οι δαπάνες κορυφώθηκαν στα 1,177 δισ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας αύξηση περίπου 8% σε σύγκριση με το 2021. Αυτή η σταθερή αύξηση με την πάροδο των ετών υπογραμμίζει την αυξανόμενη ιεράρχηση των πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων από τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα, οι οποίες σχεδόν τριπλασίασαν τις δαπάνες τους σε αυτόν τον τομέα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας.

Annual Expenditure by Local Government in Greece on Recreation, Culture, and Religion (2013-2022)

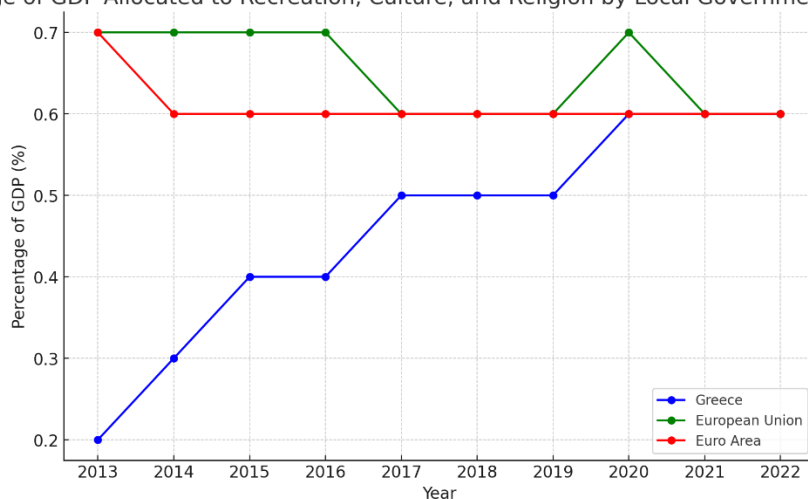

Μεταξύ 2013 και 2022, το ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) που διατέθηκε από τις τοπικές κυβερνήσεις στην Ελλάδα για την αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία παρουσίασε σημαντική ανοδική τάση. Το 2013, η Ελλάδα διέθεσε το 0,2% του ΑΕΠ της σε αυτούς τους τομείς, σημειώνοντας μια σχετικά μέτρια συνεισφορά σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Τα επόμενα χρόνια, ωστόσο, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σταθερά. Μέχρι το 2014, η Ελλάδα είχε διαθέσει το 0,3% του ΑΕΠ της για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία, υποδηλώνοντας μια αξιοσημείωτη άνοδο. Αυτή η ανοδική κίνηση συνεχίστηκε το 2015 και το 2016, με το ποσοστό να φτάνει στο 0,4% και τα δύο χρόνια, σηματοδοτώντας την αυξανόμενη δέσμευση των τοπικών κυβερνήσεων να ενισχύσουν τις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στη χώρα.

Το 2017 και το 2018, η κατανομή παρέμεινε σταθερή στο 0,5% του ΑΕΠ. Αυτή η συνέπεια υποδηλώνει ότι οι τοπικές κυβερνήσεις διατηρούσαν σταθερή εστίαση σε αυτούς τους τομείς, ευθυγραμμίζοντας τις δαπάνες τους με τις ευρύτερες ευρωπαϊκές τάσεις. Το 2019, η Ελλάδα διατήρησε αυτή την κατανομή στο 0,5% του ΑΕΠ, αλλά το 2020 παρατηρήθηκε ελαφρά αύξηση, με το ποσοστό να ανέρχεται στο 0,6% του ΑΕΠ. Αυτή η αύξηση σημειώθηκε παρά το δύσκολο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε από την πανδημία COVID-19, αντισταθμίζοντας την ανθεκτικότητα των τοπικών κυβερνήσεων στη διατήρηση της υποστήριξης για πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Το 2021 και το 2022, η Ελλάδα συνέχισε να κατανέμει το 0,6% του ΑΕΠ της σε αυτούς τους τομείς, ευθυγραμμιζόμενη με την ευρύτερη ζώνη του ευρώ, η οποία κατένειμε σταθερά το 0,6% του ΑΕΠ από το 2015 έως το 2022. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, που περιλαμβάνει 27 χώρες από το 2020, ομοίως διέθεσε το 0,6% του ΑΕΠ αυτά τα χρόνια, παρουσιάζοντας γενική σταθεροποίηση σε ολόκληρη την περιοχή. Η συνέπεια στην κατανομή της Ελλάδας τα τελευταία τρία χρόνια, στο 0,6% του ΑΕΠ, αντιπροσωπεύει σημαντική αύξηση σε σχέση με το επίπεδο του 2013 και υποδηλώνει ότι η χώρα έχει κάνει σημαντικά βήματα στην ενίσχυση των επενδύσεων της στην αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία. Αυτή η τάση αναδεικνύει την αυξανόμενη σημασία αυτών των τομέων στο εθνικό οικονομικό πλαίσιο, τοποθετώντας την Ελλάδα περισσότερο σύμφωνα με τα ευρύτερα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Percentage of GDP Allocated to Recreation, Culture, and Religion by Local Governments (2013-2022)

5.3 Δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρώπης

5.3.1 Ανάλυση σε ποσοτικό επίπεδο

Το 2013, οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες τόνισαν σημαντικές ανισότητες στα επίπεδα επενδύσεων. Στην κορυφή της λίστας, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Ιταλία και το Βέλγιο ξεχώρισαν με τις υψηλότερες δαπάνες. Η Γαλλία προηγήθηκε με δαπάνες άνω των 33 δισεκατομμυρίων ευρώ, ακολουθούμενη από τη Γερμανία με περίπου 29 δισεκατομμύρια ευρώ. Αυτές οι δύο χώρες, γνωστές για τις ισχυρές οικονομίες τους και την πλούσια πολιτιστική τους κληρονομιά, διέθεσαν σημαντικούς πόρους σε αυτούς τους τομείς, αντικατοπτρίζοντας τη δέσμευσή τους να διατηρήσουν και να προωθήσουν πολιτιστικές δραστηριότητες και θρησκευτικούς θεσμούς. Η Ισπανία και η Ιταλία, αμφότερες με βαθείς ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς, αφιέρωσαν επίσης σημαντικά κεφάλαια, με δαπάνες περίπου 11 δισεκατομμυρίων και 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, αντίστοιχα. Το Βέλγιο, με πάνω από 5 δισεκατομμύρια ευρώ, ολοκλήρωσε την πρώτη πεντάδα, υποδεικνύοντας μια ισχυρή επένδυση σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στον μικρότερο πληθυσμό του.

Αντίθετα, οι χώρες με τις χαμηλότερες δαπάνες ήταν η Μάλτα, η Κύπρος, η Λιθουανία, η Λετονία και η Ισλανδία. Η Μάλτα ξόδεψε μόλις 68 εκατομμύρια ευρώ, αντικατοπτρίζοντας το μικρό της μέγεθος και τον πληθυσμό της. Ακολούθησαν η Κύπρος και η Λιθουανία με 164 εκατ. και 286 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα, ενώ η Λετονία διέθεσε 359 εκατ. ευρώ. Η Ισλανδία, παρά την πλούσια πολιτιστική της σκηνή, ξόδεψε 380 εκατομμύρια ευρώ, τοποθετώντας την μεταξύ των χαμηλότερων δαπανών σε απόλυτες τιμές. Αυτά τα στοιχεία υπογραμμίζουν τη σημαντική διακύμανση των δαπανών μεταξύ των μικρότερων χωρών, τα οποία συνήθως διαθέτουν λιγότερους πόρους λόγω της περιορισμένης οικονομικής τους ικανότητας και του μικρότερου πληθυσμού.

Η Ελλάδα, με δαπάνη περίπου 1,3 δισ. ευρώ, κατατάσσεται στη μέση της λίστας. Σε σύγκριση με τις κορυφαίες χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία, οι επενδύσεις της Ελλάδας ήταν σχετικά μέτριες, αντανakλώντας τους οικονομικούς περιορισμούς που αντιμετώπισε η χώρα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ειδικά στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής της κρίσης. Ωστόσο, οι δαπάνες της Ελλάδας ήταν σημαντικά υψηλότερες από αυτές των μικρότερων κρατών στο τέλος της λίστας, υποδηλώνοντας μια ισχυρότερη δέσμευση για πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και θρησκευτικές δραστηριότητες από χώρες όπως η Μάλτα και η Κύπρος.

	Χώρα	Ετήσιες δαπάνες (εκατομμύρια ευρώ)
0	Γαλλία	33824.0
1	Γερμανία	29337.0
2	Ισπανία	11674.0
3	Ιταλία	10758.0
4	Κάτω Χώρες	8933.0
5	Σουηδία	6425.6
6	Νορβηγία	6031.0
8	Ελβετία	5263.6
7	Βέλγιο	5091.6
9	Δανία	4693.9
11	Πολωνία	4481.5
10	Αυστρία	4059.5
12	Φινλανδία	3014.0
13	Τσεχία	2146.4
14	Ουγγαρία	1845.9
15	Πορτογαλία	1761.1
16	Ρουμανία	1448.4
18	Ιρλανδία	1433.8
17	Ελλάδα	1312.0
19	Κροατία	872.5
21	Σλοβακία	718.9
20	Σλοβενία	635.5
22	Λουξεμβούργο	590.0
23	Εσθονία	396.1
24	Ισλανδία	380.5
25	Λετονία	359.4
26	Βουλγαρία	319.3
27	Λιθουανία	286.4
28	Κύπρος	164.4
29	Μάλτα	68.1

Το 2019, οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες αποκάλυψαν σημαντικές διαφορές στα επίπεδα επενδύσεων. Στην κορυφή της λίστας ήταν η Γερμανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Ολλανδία. Η Γερμανία προηγήθηκε με σημαντικές δαπάνες άνω των 36 δισεκατομμυρίων ευρώ, ακολουθούμενη στενά από τη Γαλλία με περίπου 35 δισεκατομμύρια ευρώ. Αυτές οι δύο χώρες, που διαθέτουν ισχυρές οικονομίες και βαθιά δέσμευση για πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, διέθεσαν σημαντικούς πόρους σε αυτούς τους τομείς, υπογραμμίζοντας τη σημασία τους στην εθνική ατζέντα. Η Ισπανία και η Ιταλία επέδειξαν επίσης ισχυρές επενδύσεις, με δαπάνες που πλησιάζουν τα 14 δισεκατομμύρια ευρώ η καθεμία, αντανακλώντας την πλούσια πολιτιστική τους κληρονομιά και τη σημασία αυτών των τομέων στις κοινωνίες τους. Η Ολλανδία, με σχεδόν 10 δισεκατομμύρια ευρώ, ολοκλήρωσε την πρώτη πεντάδα, επιδεικνύοντας σημαντική δέσμευση για πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες σε μια σχετικά μικρότερη χώρα σε πληθυσμό.

Στην άλλη άκρη του φάσματος, οι χώρες με τις χαμηλότερες δαπάνες ήταν η Μάλτα, η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, η Λετονία και η Εσθονία. Η Μάλτα, με δαπάνη μόλις 144 εκατομμυρίων ευρώ, βρέθηκε στο τέλος της λίστας, γεγονός που αντικατοπτρίζει το μικρό της μέγεθος και τον πληθυσμό της. Ακολούθησε η Κύπρος με 208 εκατ. ευρώ, ενώ το Λουξεμβούργο, παρά τον πλούτο του, διέθεσε κάτι λιγότερο από 800 εκατ. ευρώ. Η Λετονία και η Εσθονία, και οι δύο μικρότερες χώρες με περιορισμένη οικονομική δυνατότητα, δαπάνησαν περίπου 447 εκατομμύρια και 564 εκατομμύρια ευρώ, αντίστοιχα. Αυτά τα στοιχεία υπογραμμίζουν τη σημαντική διακύμανση των δαπανών μεταξύ των μικρότερων ευρωπαϊκών εθνών, τα οποία συνήθως διαθέτουν λιγότερους πόρους λόγω της περιορισμένης οικονομικής τους κλίμακας.

Η Ελλάδα, με δαπάνη περίπου 1,7 δισ. ευρώ, κατατάσσεται και πάλι στη μέση της λίστας. Αν και οι επενδύσεις της Ελλάδας σε αυτούς τους τομείς ήταν σημαντικά χαμηλότερες από τις επενδύσεις των κορυφαίων χωρών όπως η Γερμανία και η Γαλλία, ήταν σημαντικά υψηλότερες από αυτές των μικρότερων χωρών στο τέλος της λίστας. Αυτή η τοποθέτηση αντικατοπτρίζει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες της Ελλάδας να δώσει προτεραιότητα στις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, παρά τις οικονομικές προκλήσεις που αντιμετώπισε στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των συνεχιζόμενων προσπαθειών ανάκαμψης.

	Χώρα	Ετήσιες δαπάνες (εκατομμύρια ευρώ)
0	Γερμανία	36179.0
1	Γαλλία	34859.0
2	Ισπανία	14408.0
3	Ιταλία	14086.9
4	Κάτω Χώρες	9927.0
12	Πολωνία	7297.9
5	Σουηδία	6832.6
6	Νορβηγία	6663.6
7	Ελβετία	6484.4
8	Βέλγιο	6092.3
9	Δανία	4976.9
10	Αυστρία	4621.2
11	Ουγγαρία	4391.8
13	Φινλανδία	3566.0
14	Τσεχία	3216.3
15	Ρουμανία	2308.7
17	Ιρλανδία	1871.4
18	Πορτογαλία	1860.7
16	Ελλάδα	1723.0
19	Σλοβακία	1083.7
20	Κροατία	973.0
27	Λουξεμβούργο	794.5
22	Ισλανδία	685.5
21	Σλοβενία	672.2
24	Λιθουανία	570.8
23	Εσθονία	563.9
25	Λετονία	446.7
26	Βουλγαρία	413.1
28	Κύπρος	208.3
29	Μάλτα	144.2

Το 2022, οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες τόνισαν σημαντικές διαφορές στα επίπεδα επενδύσεων. Στην κορυφή της λίστας ήταν και πάλι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Ολλανδία. Η Γερμανία ηγήθηκε με δαπάνες που πλησιάζουν τα 40 δισεκατομμύρια ευρώ, αντικατοπτρίζοντας την ισχυρή οικονομία της και την ισχυρή δέσμευσή της σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Η Γαλλία ακολούθησε, με σχεδόν 38 δισεκατομμύρια ευρώ, υπογραμμίζοντας τη μακρόχρονη παράδοσή της να δίνει προτεραιότητα στην πολιτιστική κληρονομιά και τις δημόσιες υπηρεσίες σε αυτούς τους τομείς. Η Ισπανία και η Ιταλία, αμφότερες με βαθιές ιστορικές ρίζες στον πολιτισμό και τη θρησκεία, διέθεσαν επίσης σημαντικούς πόρους, με την Ισπανία να δαπανά πάνω από 16 δισεκατομμύρια ευρώ και την Ιταλία σχεδόν 16 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Ολλανδία, με δαπάνες σχεδόν 12 δισεκατομμυρίων ευρώ, ολοκλήρωσε την πρώτη πεντάδα, επιδεικνύοντας ισχυρή δέσμευση σε αυτούς τους τομείς παρά τον σχετικά μικρό πληθυσμό της.

Στο αντίθετο άκρο του φάσματος, και πάλι οι χώρες με τις χαμηλότερες δαπάνες ήταν η Μάλτα, η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, η Λετονία και η Βουλγαρία. Η Μάλτα, στο τέλος της λίστας, ξόδεψε κάτι λιγότερο από 242 εκατομμύρια ευρώ, κάτι που συνάδει με το μικρό της μέγεθος και τον πληθυσμό της. Ακολούθησε η Κύπρος με 185 εκατ. ευρώ, ενώ το Λουξεμβούργο διέθεσε κάτι λιγότερο από 1 δισ. ευρώ. Η Λετονία και η Βουλγαρία, και οι δύο μικρότερες οικονομίες με περιορισμένους οικονομικούς πόρους, δαπάνησαν 514 εκατομμύρια και 528 εκατομμύρια ευρώ, αντίστοιχα. Η Ελλάδα, με αυξημένη σε σχέση με το 2019 δαπάνη περίπου 2,2 δισ. ευρώ, κατατάσσεται στη μέση της λίστας.

	Χώρα	Ετήσιες δαπάνες (εκατομμύρια ευρώ)
0	Γερμανία	39956.0
1	Γαλλία	37803.0
2	Ισπανία	16599.0
3	Ιταλία	15567.7
4	Κάτω Χώρες	11837.0
5	Ελβετία	7487.2
6	Σουηδία	7456.0
8	Πολωνία	7389.2
7	Νορβηγία	7254.3
9	Βέλγιο	6853.2
10	Δανία	5327.2
11	Αυστρία	5238.9
12	Ουγγαρία	4643.6
13	Τσεχία	3820.9
14	Φινλανδία	3730.0
15	Ρουμανία	2714.3
16	Πορτογαλία	2192.6
17	Ελλάδα	2177.0
18	Ιρλανδία	2114.7
19	Σλοβακία	1170.6
20	Κροατία	1060.7
21	Λουξεμβούργο	952.9
22	Σλοβενία	866.1
23	Ισλανδία	832.3
24	Λιθουανία	822.6
25	Εσθονία	677.8
26	Βουλγαρία	527.7
27	Λετονία	514.0
28	Μάλτα	241.7
29	Κύπρος	184.6

5.3.2 Ανάλυση σε επίπεδο ποσοστών

Το 2013, η κατανομή των δαπανών της γενικής κυβέρνησης για ψυχαγωγία, πολιτισμό και θρησκεία ως ποσοστό του ΑΕΠ διέφερε σημαντικά μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, αντανακλώντας διαφορετικές εθνικές προτεραιότητες και οικονομικά πλαίσια. Στην κορυφή της λίστας ήταν η Ισλανδία, η Εσθονία, η Κροατία, η Δανία και η Ουγγαρία. Η Ισλανδία πρωτοστάτησε με το εντυπωσιακό 3,1% του ΑΕΠ της που αφιερώθηκε σε αυτούς τους τομείς, υπογραμμίζοντας την ισχυρή δέσμευσή της σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες παρά τον μικρό πληθυσμό της. Ακολούθησε η Εσθονία με 2,1%, ενώ η Κροατία διέθεσε το 2,0% του ΑΕΠ της, υπογραμμίζοντας τη σημασία αυτών των τομέων στους εθνικούς τους προϋπολογισμούς. Η Δανία και η Ουγγαρία, που αφιερώνουν και οι δύο το 1,8% του ΑΕΠ τους, έδειξαν επίσης μεγάλη έμφαση στις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, αντανακλώντας τις πλούσιες πολιτιστικές παραδόσεις και τις κοινωνικές τους πολιτικές.

Στο χαμηλότερο άκρο του φάσματος, χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Ιρλανδία και η Λιθουανία διέθεσαν σχετικά μικρότερα ποσοστά του ΑΕΠ τους σε αυτούς τους τομείς. Η Ελλάδα και η Ιταλία, και οι δύο με 0,7%, ήταν μεταξύ των χαμηλότερων, γεγονός που μπορεί να αντανακλά τους οικονομικούς περιορισμούς και τα μέτρα λιτότητας που ίσχυαν εκείνη την περίοδο, ειδικά στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η Βουλγαρία, η Ιρλανδία και η Λιθουανία διέθεσαν το 0,8% του ΑΕΠ τους, υποδηλώνοντας πιο μέτριες επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς σε σύγκριση με τις κορυφαίες χώρες. Αυτά τα χαμηλότερα ποσοστά υποδηλώνουν ότι, για αυτά τα κράτη, οικονομικές προκλήσεις ή διαφορετικές προτεραιότητες πολιτικής μπορεί να έχουν επηρεάσει τις δαπάνες τους για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία.

Η Ελλάδα, με κατανομή 0,7% του ΑΕΠ της, τοποθετήθηκε στο χαμηλότερο άκρο της λίστας. Σε σύγκριση με τις κορυφαίες χώρες όπως η Ισλανδία και η Εσθονία, η επένδυση της Ελλάδας ήταν μέτρια, αντανακλώντας τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπισε η χώρα κατά τα χρόνια που ακολούθησαν την οικονομική της κρίση. Ωστόσο, οι δαπάνες της Ελλάδας ήταν συγκρίσιμες με άλλες οικονομικά περιορισμένες χώρες όπως η Ιταλία και η Βουλγαρία, υποδεικνύοντας ότι παρά τις προκλήσεις της, η Ελλάδα διατήρησε ένα ορισμένο επίπεδο δέσμευσης για πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

	Χώρα	Ποσοστό επί του ΑΕΠ (%)
0	Ισλανδία	3.1
1	Εσθονία	2.1
2	Κροατία	2.0
3	Δανία	1.8
4	Ουγγαρία	1.8
5	Σλοβενία	1.7
6	Γαλλία	1.6
7	Λετονία	1.6
8	Σουηδία	1.5
9	Φινλανδία	1.5
10	Νορβηγία	1.5
11	Κάτω Χώρες	1.4
12	Βέλγιο	1.3
13	Τσεχία	1.3
14	Αυστρία	1.3
16	Πολωνία	1.2
15	Λουξεμβούργο	1.2
17	Ισπανία	1.1
18	Σλοβακία	1.0
19	Γερμανία	1.0
20	Πορτογαλία	1.0
21	Ρουμανία	1.0
22	Ελβετία	1.0
28	Κύπρος	0.9
29	Μάλτα	0.9
25	Βουλγαρία	0.8
26	Ιρλανδία	0.8
27	Λιθουανία	0.8
23	Ελλάδα	0.7
24	Ιταλία	0.7

Το 2019, η κατανομή των δαπανών της γενικής κυβέρνησης για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία ως ποσοστό του ΑΕΠ διέφερε και πάλι σημαντικά μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, παρουσιάζοντας διαφορετικές εθνικές προτεραιότητες και οικονομικά πλαίσια. Στην κορυφή της λίστας ήταν η Ισλανδία, η Ουγγαρία, η Εσθονία, η Κροατία και η Νορβηγία, η οποία αντικατέστησε την Δανία σε σχέση με το 2013. Η Ισλανδία πρωτοστάτησε και πάλι με ένα αξιοσημείωτο 3,1% του ΑΕΠ της που αφιερώθηκε σε αυτούς τους τομείς, αντικατοπτρίζοντας την έντονη πολιτιστική και ψυχαγωγική της έμφαση παρά τον μικρότερο πληθυσμό της. Η Ουγγαρία ακολούθησε, κατανέμοντας το 3,0% του ΑΕΠ της, υποδηλώνοντας σημαντική επένδυση σε αυτούς τους τομείς. Η Εσθονία, με 2,0% και η Νορβηγία, με 1,8%, έδωσαν επίσης προτεραιότητα σε αυτούς τους τομείς, αποδεικνύοντας τη δέσμευσή τους σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Η Κροατία, με 1,7%, ολοκλήρωσε την πρώτη πεντάδα, αντανακλώντας τις ισχυρές κοινωνικές πολιτικές και τις επενδύσεις της στη δημόσια ευημερία.

Στο χαμηλότερο άκρο του φάσματος, χώρες όπως η Ιρλανδία, η Βουλγαρία, η Ιταλία, η Ελλάδα και η Κύπρος διέθεσαν μικρότερα ποσοστά του ΑΕΠ τους στην αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία. Η Ιρλανδία, με 0,5%, είχε τη χαμηλότερη

κατανομή, η οποία μπορεί να αποδοθεί σε διαφορετικές προτεραιότητες πολιτικής ή οικονομικούς περιορισμούς. Ακολούθησε και πάλι η Βουλγαρία με 0,7% και η Ιταλία, μια άλλη σημαντική ευρωπαϊκή οικονομία, κατέθεσε 0,8%, υποδηλώνοντας σχετικά μέτριες επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς. Η Ελλάδα και η Κύπρος διέθεσαν το 0,9% του ΑΕΠ τους η καθεμία, τοποθετώντας τις στην κάτω μέση της λίστας. Αυτό υποδηλώνει ότι ενώ αυτές οι χώρες αναγνώρισαν τη σημασία των τομέων του πολιτισμού και της ψυχαγωγίας, οι οικονομικές προκλήσεις ή άλλες προτεραιότητες επηρέασαν τα επίπεδα δαπανών τους.

	Χώρα	Ποσοστό επί του ΑΕΠ (%)
0	Ισλανδία	3.1
1	Ουγγαρία	3.0
2	Εσθονία	2.0
3	Νορβηγία	1.8
4	Κροατία	1.7
5	Δανία	1.6
6	Φινλανδία	1.5
7	Λετονία	1.5
8	Τσεχία	1.4
9	Γαλλία	1.4
10	Σλοβενία	1.4
11	Σουηδία	1.4
12	Πολωνία	1.4
18	Βέλγιο	1.3
17	Λουξεμβούργο	1.3
16	Αυστρία	1.2
15	Κάτω Χώρες	1.2
14	Λιθουανία	1.2
13	Ισπανία	1.2
23	Σλοβακία	1.1
19	Ρουμανία	1.0
20	Μάλτα	1.0
21	Ελβετία	1.0
22	Γερμανία	1.0
24	Πορτογαλία	0.9
25	Ελλάδα	0.9
26	Κύπρος	0.9
27	Ιταλία	0.8
28	Βουλγαρία	0.7
29	Ιρλανδία	0.5

Τέλος, το 2022, το ποσοστό του ΑΕΠ που κατανεμήθηκε από τις ευρωπαϊκές χώρες για την αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία διέφερε ευρέως, αντανακλώντας διαφορετικές εθνικές προτεραιότητες και οικονομικές δυνατότητες. Στην κορυφή της λίστας ήταν η Ισλανδία, η Ουγγαρία, η Εσθονία, η Κροατία και η Σλοβενία, η οποία αντικατέστησε τη Νορβηγία στην σχετική λίστα σε σχέση με το 2019. Στο χαμηλότερο άκρο του φάσματος, και πάλι χώρες όπως η Ιρλανδία, η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Ιταλία και η Πορτογαλία διέθεσαν μικρότερα τμήματα του ΑΕΠ τους στην αναψυχή, τον

πολιτισμό και τη θρησκεία. Η Ελλάδα, με κατανομή 1,1% του ΑΕΠ της, τοποθετήθηκε στη μέση της λίστας.

	Χώρα	Ποσοστό επί του ΑΕΠ (%)
0	Ισλανδία	3.1
1	Ουγγαρία	2.7
2	Εσθονία	1.9
3	Κροατία	1.6
4	Σλοβενία	1.5
5	Μάλτα	1.4
6	Δανία	1.4
7	Τσεχία	1.4
8	Γαλλία	1.4
9	Φινλανδία	1.4
10	Σουηδία	1.4
11	Λετονία	1.3
12	Νορβηγία	1.3
16	Λουξεμβούργο	1.2
18	Αυστρία	1.2
17	Κάτω Χώρες	1.2
15	Λιθουανία	1.2
14	Ισπανία	1.2
13	Βέλγιο	1.2
19	Ελλάδα	1.1
20	Πολωνία	1.1
21	Σλοβακία	1.1
22	Γερμανία	1.0
23	Ελβετία	1.0
24	Ρουμανία	1.0
25	Πορτογαλία	0.9
26	Ιταλία	0.8
27	Κύπρος	0.7
28	Βουλγαρία	0.6
29	Ιρλανδία	0.4

Συμπεράσματα

Την τελευταία δεκαετία, οι δαπάνες της Ελλάδας στους τομείς της αναψυχής, του πολιτισμού και της θρησκείας αντικατοπτρίζουν μια σημαντική δέσμευση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της, ακόμη και όταν η χώρα αντιμετώπιζε βαθιές οικονομικές προκλήσεις. Η περίοδος από το 2010 έως το 2017 σηματοδεύτηκε από μια σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση που αναμόρφωσε το οικονομικό τοπίο της Ελλάδας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα μέτρα λιτότητας που επιβλήθηκαν από τους διεθνείς δανειστές οδήγησαν σε εκτεταμένες περικοπές προϋπολογισμού σε διάφορους τομείς. Ωστόσο, η τάση των δαπανών που παρατηρείται από το 2013 και μετά υποδηλώνει σταδιακή ανάκαμψη και στρατηγική ανακατανομή των πόρων προς τομείς που διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην κοινωνική συνοχή και την πολιτιστική διατήρηση.

Στον απόηχο της οικονομικής κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση άρχισε να ανοικοδομεί σιγά σιγά την ικανότητά της να επενδύει σε δημόσια αγαθά, συμπεριλαμβανομένων των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών υποδομών. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στον τομέα της γενικής κυβέρνησης, όπου οι δαπάνες αυξάνονταν σταθερά με την πάροδο των ετών. Παρά τους σοβαρούς περιορισμούς της χρηματοπιστωτικής κρίσης, που απαιτούσαν βαθιές περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, η κυβέρνηση κατάφερε να δώσει προτεραιότητα στις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για την ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας και της κοινωνικής ευημερίας σε δύσκολες στιγμές. Η αύξηση των δαπανών κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για την αποκατάσταση των δημόσιων υπηρεσιών και τη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανάκαμψης της χώρας.

Τα πρότυπα δαπανών της κεντρικής κυβέρνησης κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου αντικατοπτρίζουν επίσης τις προκλήσεις που θέτει η χρηματοπιστωτική κρίση. Αρχικά, υπήρξαν διακυμάνσεις στις δαπάνες, καθώς η κυβέρνηση αντιμετώπιζε την άμεση ανάγκη σταθεροποίησης της οικονομίας και επίτευξης αυστηρών δημοσιονομικών στόχων. Ωστόσο, καθώς η οικονομία άρχισε να ανακάμπτει, υπήρξε μια αξιοσημείωτη στροφή προς την αύξηση των επενδύσεων στον πολιτισμό και την

αναψυχή. Αυτή η τάση επιταχύνθηκε στο δεύτερο μέρος της δεκαετίας, σηματοδοτώντας μια ανανεωμένη εστίαση σε αυτούς τους τομείς ως βασικά στοιχεία της εθνικής ανάπτυξης. Οι προσπάθειες της κεντρικής κυβέρνησης να ενισχύσει τις δαπάνες σε αυτούς τους τομείς, ακόμη και εν μέσω συνεχιζόμενης οικονομικής ανάκαμψης, υπογραμμίζουν την ανθεκτικότητα των δημόσιων οικονομικών της χώρας και τη στρατηγική σημασία αυτών των τομέων.

Ο τομέας της τοπικής αυτοδιοίκησης διαδραμάτισε ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία ανάκαμψης. Οι τοπικές κυβερνήσεις, οι οποίες επηρεάστηκαν επίσης από τα μέτρα λιτότητας, αύξησαν σταδιακά τις δαπάνες τους για πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες καθώς βελτιώθηκαν οι οικονομικές συνθήκες. Η σημαντική αύξηση των δαπανών της τοπικής αυτοδιοίκησης αντανάκλα την αποκέντρωση των προσπαθειών για την κάλυψη των αναγκών των τοπικών κοινοτήτων, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτιστικές και ψυχαγωγικές υποδομές συμβαδίζουν με την οικονομία που ανακάμπτει. Αυτή η αύξηση των δαπανών της τοπικής αυτοδιοίκησης υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο που διαδραμάτισαν οι τοπικές αρχές στην ευρύτερη οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας, ιδιαίτερα στην ενίσχυση της ευημερίας και της ανθεκτικότητας της κοινότητας κατά τη διάρκεια και μετά την οικονομική κρίση.

Ο αντίκτυπος της πανδημίας του COVID-19 παρουσίασε μια νέα σειρά προκλήσεων για την Ελλάδα, καθώς έβγαине η χώρα από τις σκιές της οικονομικής της κρίσης. Παρά την οικονομική πίεση που επέβαλε η πανδημία, η ελληνική κυβέρνηση διατήρησε τη δέσμευσή της σε αυτούς τους τομείς. Η κατανομή του ΑΕΠ στην αναψυχή, τον πολιτισμό και τη θρησκεία παρέμεινε συνεπής, ακόμη και όταν η πανδημία δημιούργησε άνευ προηγουμένου δημοσιονομικές πιέσεις. Αυτή η συνέχεια στις δαπάνες, ακόμη και κατά τη διάρκεια μιας παγκόσμιας κρίσης υγείας, υπογραμμίζει την αναγνώριση από την κυβέρνηση της σημασίας αυτών των τομέων για την παροχή κοινωνικής σταθερότητας και την υποστήριξη της ψυχικής υγείας σε δύσκολες περιόδους.

Συνολικά, οι δαπάνες της Ελλάδας για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία την τελευταία δεκαετία αντικατοπτρίζουν μια στρατηγική ανάκαμψη από την οικονομική κρίση και μια ανθεκτική απάντηση στις προκλήσεις που θέτει η πανδημία COVID-19. Η συνεχής αύξηση των δαπανών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης υπογραμμίζει τη

σημασία αυτών των τομέων για την εθνική ανάκαμψη και ανάπτυξη. Παρά τις σοβαρές οικονομικές προκλήσεις της τελευταίας δεκαετίας, η Ελλάδα έχει θέσει επιτυχώς προτεραιότητα στις επενδύσεις σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, αναγνωρίζοντας τον ζωτικό τους ρόλο στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, της εθνικής ταυτότητας και της οικονομικής ανθεκτικότητας.

Συνεχίζοντας την ανάλυση, όταν συγκρίνουμε τις δαπάνες της Ελλάδας για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, γίνεται σαφές ότι ενώ η Ελλάδα έχει κάνει σημαντικά βήματα, παραμένει πίσω από τα κορυφαία κράτη σε απόλυτες επενδύσεις. Χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ισπανία έχουν διαθέσει με συνέπεια σημαντικούς πόρους σε αυτούς τους τομείς, αντανακλώντας τις εύρωστες οικονομίες και τις βαθιές πολιτιστικές παραδόσεις τους. Αυτά τα κράτη μπόρεσαν να διατηρήσουν υψηλά επίπεδα δαπανών ακόμη και μέσω οικονομικής ύφεσης, γεγονός που είναι ενδεικτικό της μεγαλύτερης δημοσιονομικής τους ικανότητας και του κεντρικού ρόλου που διαδραματίζει ο πολιτισμός και η αναψυχή στις εθνικές τους ταυτότητες.

Αντίθετα, οι επενδύσεις της Ελλάδας, αν και είναι σημαντικές στο οικονομικό της πλαίσιο, ήταν μέτριες σε σύγκριση με αυτές τις μεγαλύτερες οικονομίες. Αυτή η διαφορά μπορεί να αποδοθεί στους σοβαρούς οικονομικούς περιορισμούς που αντιμετώπισε η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, γεγονός που κατέστησε αναγκαία μέτρα λιτότητας και προσεκτική εξισορρόπηση προτεραιοτήτων. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτη η ικανότητα της Ελλάδας να αυξήσει τις δαπάνες της σε αυτούς τους τομείς κατά την περίοδο ανάκαμψης, ιδιαίτερα σε σύγκριση με μικρότερες ή λιγότερο εύρωστες οικονομικά ευρωπαϊκές χώρες.

Για παράδειγμα, κράτη όπως η Ιρλανδία, η Βουλγαρία και η Κύπρος κατανέμουν σταθερά χαμηλότερο ποσοστό του ΑΕΠ τους σε αυτούς τους τομείς από την Ελλάδα, αντανακλώντας διαφορετικές εθνικές προτεραιότητες ή πιο περιορισμένα δημοσιονομικά περιβάλλοντα. Παρά τις οικονομικές προκλήσεις αυτών των χωρών, η Ελλάδα κατάφερε να τοποθετηθεί πάνω από αυτές τόσο ως προς το ποσοστό του ΑΕΠ όσο και ως προς τις απόλυτες δαπάνες για αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία. Αυτό δείχνει μια ισχυρότερη δέσμευση σε αυτούς τους τομείς, ακόμη και ενόψει σημαντικών οικονομικών πιέσεων.

Οι δαπάνες της Ελλάδας συγκρίνονται επίσης ευνοϊκά με άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης, όπως η Ιταλία και η Πορτογαλία, όπου οι πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι εξίσου σημαντικές, αλλά όπου οι οικονομικοί περιορισμοί περιορίζουν τις κρατικές δαπάνες. Η ικανότητα της Ελλάδας να ξεπεράσει αυτές τις χώρες σε ορισμένα χρόνια, τόσο σε ποσοστά όσο και σε απόλυτα ποσά, υπογραμμίζει την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής της εστίασης σε αυτούς τους τομείς ως μέρος των ευρύτερων στόχων ανάκαμψης και ανάπτυξης.

Συνολικά, οι δαπάνες της Ελλάδας για πολιτισμό, αν και δεν είναι στο ίδιο επίπεδο με τις μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρώπης, αντικατοπτρίζουν μια ισορροπημένη και στρατηγική προσέγγιση. Η χώρα κατάφερε να διατηρήσει, ακόμη και να αυξήσει τις επενδύσεις της σε αυτούς τους τομείς, διασφαλίζοντας ότι θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην εθνική ταυτότητα και την κοινωνική συνοχή. Η πρόοδος της Ελλάδας σε αυτό το θέμα καταδεικνύει την ανθεκτικότητα και τη δέσμευσή της για την πολιτιστική διατήρηση και την κοινωνική ευημερία, τοποθετώντας την ως μια χώρα που, παρά τις οικονομικές προκλήσεις, εκτιμά και επενδύει στους τομείς του πολιτισμού ως βασικά συστατικά της εθνικής ανάκαμψης και ανάπτυξης.

Προτάσεις πολιτικής

Για την αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών που μεγιστοποιούν τον κοινωνικό αντίκτυπο και διασφαλίζουν βιώσιμα αποτελέσματα, ιδιαίτερα στο πλαίσιο κοινωνικών συμβάσεων και παρεμβάσεων για την υγεία, είναι σημαντικό να ενσωματωθούν μεθοδολογίες όπως η Κοινωνική Απόδοση Επένδυσης (SROI) στα πλαίσια πολιτικής. Η μεθοδολογία SROI παρέχει ένα ισχυρό εργαλείο για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής ώστε να αξιολογούν και να ιεραρχούν τις παρεμβάσεις με βάση τις κοινωνικές, υγειονομικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές αξίες που δημιουργούν, αντί να βασίζονται αποκλειστικά σε παραδοσιακές χρηματοοικονομικές μετρήσεις. Με την ενσωμάτωση του SROI στη φάση αξιολόγησης του έργου, οι κυβερνήσεις και οι φορείς χρηματοδότησης μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι πόροι διατίθενται σε έργα που όχι μόνο καλύπτουν άμεσες ανάγκες αλλά παρέχουν επίσης σημαντική μακροπρόθεσμη κοινωνική αξία.

Επιπλέον, τα πλαίσια πολιτικής θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να περιλαμβάνουν συμμετοχικές προσεγγίσεις και προσεγγίσεις που καθοδηγούνται από τους δικαιούχους, όπως τονίζεται στη μεθοδολογία SROI. Αυτό θα συνεπαγόταν τη συμμετοχή βασικών ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των δικαιούχων, στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Μια τέτοια προσέγγιση διασφαλίζει ότι οι οικονομικές αξίες που αποδίδονται στα αποτελέσματα του έργου αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια τις προτεραιότητες και τις εμπειρίες εκείνων που επηρεάζονται άμεσα από τις παρεμβάσεις.

Μια άλλη κρίσιμη πτυχή της εφαρμογής της πολιτικής είναι η συστηματική προσαρμογή των οικονομικών αξιών στις αξιολογήσεις έργων για να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως η απόδοση και η απόρριψη. Αυτές οι προσαρμογές, που αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της μεθοδολογίας SROI, διασφαλίζουν ότι ο υπολογισμένος αντίκτυπος αντικατοπτρίζει πραγματικά τη συμβολή του έργου, αντί να διογκώνεται από εξωτερικούς παράγοντες ή προϋπάρχουσες τάσεις.

Για να υποστηρίξουν την ευρεία υιοθέτηση του SROI, οι κυβερνήσεις και οι διεθνείς οργανισμοί θα πρέπει να επενδύσουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων για ΜΚΟ και άλλους φορείς υλοποίησης. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει εκπαίδευση στη μεθοδολογία SROI, παροχή πρόσβασης σε σχετικά εργαλεία και πόρους και δημιουργία πλατφορμών για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων. Εξοπλίζοντας αυτούς τους οργανισμούς με τις δεξιότητες και τις γνώσεις για τη διεξαγωγή αναλύσεων SROI, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση των κοινωνικών έργων είναι τυποποιημένη και ουσιαστική σε διαφορετικά πλαίσια.

Τέλος, οι πολιτικές θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη χρήση ανάλυσης ευαισθησίας στις αξιολογήσεις έργων. Η ανάλυση ευαισθησίας επιτρέπει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν πώς οι αλλαγές στις υποθέσεις—όπως η μεταβολή του ποσοστού απόδοσης ή η προσαρμογή των χρηματοοικονομικών μεσολάβων—μπορούν να επηρεάσουν τον δείκτη SROI. Αυτή η ευελιξία είναι ζωτικής σημασίας για την προσαρμογή του πλαισίου SROI σε διαφορετικά περιβάλλοντα έργου και για τη διασφάλιση ότι παραμένει ένα αξιόπιστο εργαλείο για τη λήψη αποφάσεων, ακόμη και εν όψει της αβεβαιότητας.

Συμπερασματικά, η ενσωμάτωση της μεθοδολογίας SROI στα πλαίσια πολιτικής αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς μια πιο αποτελεσματική και αποτελεσματική κοινωνική σύμβαση. Δίνοντας προτεραιότητα σε έργα που προσφέρουν υψηλές κοινωνικές αποδόσεις, εμπλέκοντας τους δικαιούχους στη διαδικασία αξιολόγησης και προσαρμόζοντας αυστηρά τις οικονομικές αποτιμήσεις ώστε να αντικατοπτρίζουν τον πραγματικό αντίκτυπο του έργου, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και ότι οι παρεμβάσεις συμβάλλουν ουσιαστικά στην ευημερία της κοινωνίας. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία των κοινωνικών έργων και υποστηρίζει επίσης τον ευρύτερο στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης διασφαλίζοντας ότι οι επενδύσεις αποφέρουν μακροπρόθεσμα οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Περιορισμοί

Ένας από τους κύριους περιορισμούς αυτής της μελέτης είναι η εξάρτηση από οικονομικούς δείκτες για την ποσοτικοποίηση των πολιτιστικών αποτελεσμάτων, τα οποία ενδέχεται να μην αποτυπώνουν πλήρως τις διαφοροποιημένες επιπτώσεις αυτών των τομέων. Επιπλέον, η μεθοδολογία SROI, αν και ισχυρή, περιλαμβάνει υποθέσεις και εκτιμήσεις, όπως η απόδοση, που μπορούν να εισάγουν αβεβαιότητες στα αποτελέσματα. Η μελέτη εστιάζει επίσης κυρίως σε ποσοτικά δεδομένα, παραβλέποντας πιθανώς ποιοτικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην κοινωνική αξία.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Περαιτέρω έρευνα θα πρέπει να διερευνήσει την ενσωμάτωση ποιοτικών μεθόδων με το SROI για να συλλάβει το πλήρες φάσμα των κοινωνικών επιπτώσεων, ιδιαίτερα σε τομείς όπως ο πολιτισμός. Επιπλέον, οι διαχρονικές μελέτες θα μπορούσαν να παρέχουν βαθύτερες γνώσεις για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών επενδύσεων. Η διεύρυνση του πεδίου ώστε να περιλαμβάνει συγκριτικές αναλύσεις σε διαφορετικές περιοχές και πολιτισμικά πλαίσια θα ενίσχυε τη γενίκευση των ευρημάτων.

Βιβλιογραφία

Alesina, A., & Perotti, R. (1995). Fiscal expansions and adjustments in OECD countries. *Economic Policy*, 10(21), 205-248.

Auerbach, A. J., & Gale, W. G. (2009). Activist fiscal policy to stabilize economic activity. *The Economists' Voice*, 6(4), 1-9.

Belfiore, E. (2004). Auditing culture: The subsidized cultural sector in the new public management. *International Journal of Cultural Policy*, 10(2), 183-202.

Belfiore, E., & Bennett, O. (2010). *The social impact of the arts: An intellectual history*. Palgrave Macmillan.

Benito, B., Bastida, F., & Vicente, C. (2013). Municipal elections and cultural expenditure. *Journal of Cultural Economics*, 37(1), 3–32.

Bennett, T. (2001). Differing diversities: Transversal study on the theme of cultural policy and cultural diversity. Council of Europe Publishing.

Blanchard, O. (2009). *Macroeconomics* (5th ed.). Prentice Hall.

Bonet, L., & Donato, F. (2011). The financial crisis and its impact on the current models of governance and management of the cultural sector in Europe. *Journal of Cultural Management and Policy*, 1(1), 4-11.

European Commission. (2013). *Creative Europe: The Programme 2014-2020*. European Union.

Flew, T. (2012). *The creative industries: Culture and policy*. SAGE Publications.

Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life*. Basic Books.

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.

- Getzner, M. (2002). Determinants of public cultural expenditures: An exploratory time series analysis for Austria. *Journal of Cultural Economics*, 26(4), 287–306.
- Getzner, M. (2015). Cultural politics: Exploring determinants of cultural expenditure. *Poetics*, 49, 60-75.
- Gray, C. (2007). Commodification and instrumentality in cultural policy. *International Journal of Cultural Policy*, 13(2), 203-215.
- Hamilakis, Y. (2007). *The Nation and its Ruins: Antiquity, Archaeology, and National Imagination in Greece*. Oxford University Press.
- Hesmondhalgh, D. (2013). *The cultural industries* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Hood, C. (1995). The "new public management" in the 1980s: Variations on a theme. *Accounting, Organizations and Society*, 20(2-3), 93-109.
- Jin, D. Y. (2016). *New Korean wave: Transnational cultural power in the age of social media*. University of Illinois Press.
- Keane, M. (2013). *Creative industries in China: Art, design and media*. Polity Press.
- Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest, and money*. Macmillan.
- Kopańska, A. (2022). Local governments' revenue and expenditure autonomy as a determinant of local public spending on culture. An analysis for Polish rural municipalities. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 7(2), 16-35
- Kurin, R. (2004). Safeguarding intangible cultural heritage in the 2003 UNESCO Convention: A critical appraisal. *Museum International*, 56(1-2), 66-77.
- Labadi, S. (2013). UNESCO, Cultural Heritage, and Outstanding Universal Value: Value-based Analyses of the World Heritage and Intangible Cultural Heritage Conventions. AltaMira Press.
- Lekakis, S. (2020). Cultural heritage in crisis: The case of Greece in times of austerity.

- Looseley, D. (1995). *The politics of fun: Cultural policy and debate in contemporary France*. Berg Publishers.
- Lowenthal, D. (1985). *The past is a foreign country*. Cambridge University Press.
- Matarasso, F. (1997). *Use or ornament? The social impact of participation in the arts*. Comedia.
- McClellan, A. (2008). *The art museum from Boullée to Bilbao*. University of California Press.
- McGuigan, J. (2004). *Rethinking cultural policy*. Open University Press.
- Melnikov, V. V., & Karelin, I. N. (2020). Culture as a factor affecting government expenditure efficiency in the procurement system in Russia: An empirical analysis. *Journal of Institutional Studies*, 12(3), 83-100.
- Moreno-Enguix, M. D. R., & Lorente Bayona, L. V. (2017). Factors affecting public expenditure efficiency in developed countries. *Politics & Policy*, 45(1), 105–143.
- Mosaferi, A., Aboutorabi, M. A., & Hajamini, M. (2021). The causal relationship of public expenditure on culture and sustainable development: The case of the European Union. *Iranian Economic Review*, 25(3), 587-601.
- Mulcahy, K. V. (2006). Cultural policy: Definitions and theoretical approaches. *Journal of Arts Management, Law, and Society*, 35(4), 319-330.
- Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (1989). *Public finance in theory and practice* (5th ed.). McGraw-Hill.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Scullion, A., & García, B. (2005). What is cultural policy research? *International Journal of Cultural Policy*, 11(2), 113-127.
- Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. Routledge.
- Stiglitz, J. E. (2000). *Economics of the public sector* (3rd ed.). W.W. Norton.

- Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge University Press.
- Towse, R. (2010). *A textbook of cultural economics*. Cambridge University Press.
- UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2005). *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2010). *Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage: Greece's Contributions*.
- UNESCO. (2013). *Creative economy report 2013: Special edition*. United Nations Development Programme (UNDP).
- Μαγούλα, Β. (2023). Πολιτιστική πολιτική και διαχείριση στο δημόσιο τομέα. Μελέτη περίπτωσης: Υπουργείο Πολιτισμού Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.
- Παπαδάκη, Μ. (2022). Η πολιτιστική πολιτική της τοπικής αυτοδιοίκησης: Θεωρητικές προσεγγίσεις, θεσμικό πλαίσιο και σύγχρονες προκλήσεις. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.
- Ψαρρού, Μ., & Αγγελέττου, Κ. (2023). Ο ρόλος του πολιτιστικού προγραμματισμού στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της τοπικής αυτοδιοίκησης.